

Stap nu over

Milieubeleidsplan gemeente Heerenveen 2008

**Milieubeleidsplan
gemeente Heerenveen**

STAP NU OVER

Vastgesteld door de gemeenteraad van Heerenveen op 21 april 2008

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
1.Inleiding.....	4
2.Stap nu over: visie en ambitie.....	6
3.Energie.....	12
4.Microklimaat	23
5.Water.....	44
6.Monitoring en evaluatie.....	51
7.Organisatie en financiën.....	52
Bronnen.....	56
Begrippenlijst.....	57
Amendementen	
Bijlagen	

Samenvatting

De gemeente Heerenveen heeft een nieuw milieubeleidsplan opgesteld. In het plan wordt het beleid voor de komende jaren uitgezet op het gebied van milieuaspecten als klimaat, geluid, bodem en afval. Met het milieubeleid heeft de gemeente de ambitie om de, goede, kwaliteit van de leefomgeving in Heerenveen te borgen en eventueel te verbeteren en om een duurzame ontwikkeling van Heerenveen in gang te zetten.

Het plan heeft de titel 'Stap nu over'. Daarin komt tot uiting dat wij de samenleving willen vragen over te stappen naar een meer duurzame samenleving waarbij we er samen zorg voor dragen dat het nu prettig wonen is in Heerenveen, maar dat dit in de toekomst ook nog zo is. Ook willen wij samen verantwoordelijkheid nemen voor de effecten die wij hebben op het milieu op andere plaatsen in de wereld (nu en in de toekomst). Dit 'vragen' om over te stappen geeft aan hoe wij tegen de verandering aankijken. Wij willen daarbij in eerste instantie niet werken met ge- en verboden. Wel willen wij gaan voorlichten, stimuleren en faciliteren. Wij gaan uit van het bewustzijn en de bewustwording bij de Heerenveense samenleving voor het belang van leefbaarheid en duurzaamheid. Door dit te ondersteunen verwachten wij dat verantwoordelijkheid wordt genomen om tot andere keuzes te komen: een zuinige auto of de lamp achter je uit doen als je weggaat. Wij willen ook actief samenwerking zoeken omdat samen een omslag kan worden bereikt. Dit kunnen, en willen, wij niet opleggen.

Onze benadering kenmerkt zich ook door op het gebied van leefbaarheid aan te sluiten bij de beleving van bewoners/burgers. Leefbaarheid gaat over hier en nu. Het streven naar getalsmatige normen doet niet altijd recht aan de beleving door burgers. Wij willen meer aansluiten op deze beleving. Dit kan leiden tot meer of minder milieuruimte. Als het gaat om aspecten die in objectieve zin gezondheid of flora en fauna negatief kunnen beïnvloeden nemen wij natuurlijk onze verantwoordelijkheid. Als het gaat om duurzaamheid willen we juist voorkomen dat we uitgaan van subjectieve beleving. We zetten in op maatregelen die objectief gezien resultaat hebben.

In het plan staan drie speerpunten centraal: energie, water en microklimaat. Energie is een speerpunt omdat de klimaatverandering nu duidelijk vraagt om actie. Wij willen ook een bijdrage leveren in Heerenveen. Vermijden van het verbruik van fossiele energie vermindert de uitstoot van CO₂, één van de belangrijkste veroorzakers van klimaatverandering. Daarnaast draagt onze inzet bij aan het tegengaan van het verlies aan natuurlijke bronnen, één van de Millenniumdoelstellingen van de VN¹. Water is een speerpunt dat ook te maken heeft met klimaatverandering. De inzet op energie kan bijdragen aan het verminderen van de effecten van klimaatverandering. Er zullen echter veranderingen optreden, zoals intensievere regenbuien. Het is wenselijk om op deze veranderingen te anticiperen, met name op het gebied van water. Daarnaast komen er een aantal taken op de gemeente af met de in werking treding van de Europese Kaderrichtlijn Water en de Wet gemeentelijke watertaken.

Het beleidsplan richt zich op de middellange termijn en er is geen specifieke einddatum bekend. De ambities: leefbaar houden van Heerenveen en een duurzame ontwikkeling, zijn ook niet eindig. De doelstellingen in het plan zijn wel vaak gebonden aan jaartallen zodat monitoring en evaluatie kan plaatsvinden. Naar aanleiding van dit beleidsplan wordt elk jaar een jaarprogramma opgesteld waarin is aangegeven welke maatregelen dat jaar zullen worden uitgevoerd. Aan het einde van het jaar wordt een jaarverslag gemaakt over de resultaten en zo mogelijk de effecten. Hiervoor wordt een monitoringsprogramma opgesteld.

¹Doelstelling 7 van de Millenniumdoelstellingen: Het verzekeren van een duurzame leefomgeving. O.a. door het tegengaan van het verlies aan natuurlijke bronnen.

1. Inleiding

Heeft u wel eens last van de radio van de burens? Of stinkt het wel eens door dat bedrijf om de hoek? Wat zou u er van vinden als het zo hard regent dat de straten blank staan? Wat is onze verantwoordelijkheid als het gaat om klimaatverandering en de effecten ervan op de leefomstandigheden hier in de toekomst of op andere plekken? De gemeente, maar ook andere overheden, houden zich bezig met het milieu. Het milieu is onze leefomgeving en die van flora en fauna. Daarbij kijken we zowel naar het hier en nu als naar effecten op het milieu buiten Heerenveen en in de toekomst. Wij stellen bijvoorbeeld eisen aan bedrijven om de milieubelasting, zoals de overlast op omwonenden, te beperken of te voorkomen en stimuleren burgers om energie te besparen.

Onze maatschappelijke dynamiek in Heerenveen levert milieubelasting op die het milieu kunnen aantasten. Dat kan leiden tot hinder of overlast in Heerenveen zelf maar ook buiten Heerenveen. Daarnaast kunnen gevolgen in de toekomst optreden. Zoals de lopende klimaatverandering; de consequenties zullen waarschijnlijk pas over tientallen jaren optreden. Met milieubeleid willen wij zorgen dat in Heerenveen nu een prettige leefomgeving bestaat maar willen wij ook verantwoordelijkheid nemen voor de kwaliteit van de leefomgeving in de toekomst en voor de effecten buiten Heerenveen.

Vanzelfsprekend kunnen wij dit niet alleen. Milieudruk komt voort uit onze levenswijze; de wijze waarop wij produceren, consumeren, recreëren, etc. Het is de kunst om dit allemaal zo te doen dat de milieudruk minimaal is. Het gaat daarbij duidelijk om keuzes die bedrijven en burgers maken. Als overheid kunnen wij dit stimuleren door bewustwording, kennisoverdracht, financiële prikkels, etc. maar wij kunnen het niet alleen. Dat willen wij ook niet: wij zijn er van overtuigd dat wij samen verantwoordelijkheid moeten nemen. Vandaar ook de titel: Stap nu over! We willen, samen met onze burgers en bedrijven, overstappen naar een meer duurzame ontwikkeling van Heerenveen. Energiebedrijven verleiden mensen met reclamespotjes om over te stappen van de ene leverancier naar de andere. De levering is betrouwbaar, de stroom groen. Wij willen echter onze burgers ook verleiden over te stappen. Overstappen naar een maatschappij die een prettige leefomgeving waarborgt met oog voor de toekomst. Wij zijn onafhankelijk en streven naar acceptabele kosten dus dat is een mooi aanbod!

Dat wij de Heerenveense samenleving willen verleiden om over te stappen zegt ook iets over de manier waarop wij dat willen doen. Niet door ge- en verboden maar door bewustwording en kennisoverdracht. Verantwoordelijkheid willen stimuleren betekent ook verantwoordelijkheid geven. De beleving van de mensen in Heerenveen is hierbij belangrijk. Hoe zij gedrags(alternatieven) beleven maar ook hoe zij hun leefomgeving beleven; daarin kunnen zij ook zelf actie ondernemen.

In dit beleidsplan kiezen wij er ook voor om aan te sluiten bij de beleving van het milieu door mensen in Heerenveen. Onze insteek is hierbij gebiedsgericht omdat wij zien dat de beleving van het milieu en de beïnvloeding door het milieu varieert per gebied; bijvoorbeeld in een woonwijk wordt het groen anders gewaardeerd dan op een bedrijventerrein. Een andere beleving biedt ook ruimte tot differentiatie in milieudruk. Zolang geen milieubelasting wordt ervaren is het ook niet zinvol om verdere reducties na te streven. Vanzelfsprekend dient daarbij de volksgezondheid wel in het oog te worden gehouden, evenals de effecten op flora en fauna die zelf immers geen stem hebben. Bijzondere aandacht wordt gevraagd voor klimaatverandering. Dit vraagt met name onze inzet om actief de klimaatverandering te beperken en om ons in te stellen (door aanpassing) op komende veranderingen.

Lessen uit het verleden

Het vorige milieubeleidsplan heeft de eerste stappen gezet naar gebiedsgericht en meer integraal milieubeleid. Uit de uitvoering blijkt dat er een aantal goede en slechte punten zijn te identificeren die als leerpunten kunnen worden gebruikt voor dit beleidsplan.

- De toepassing van een soort 'toets' waarin naar de milieueffecten van een plan of project wordt gekeken lijkt effectief om milieu te betrekken. Dit werkt door naar gebiedsgericht werken omdat veel plannen/projecten gebiedsgericht zijn.
- Doelstellingen en maatregelen concreet beschrijven. De gewenste resultaten zijn in het oude plan in algemene bewoordingen beschreven. Het is dan ook niet goed mogelijk om de voortgang/mate van doelbereiking te bepalen. Een meer concrete beschrijving maakt het mogelijk om uitvoering beter te volgen/begeleiden en hierover te verantwoorden.
- Aandacht voor structurele activiteiten om effectief en efficiënt resultaat te bereiken

Leeswijzer

Het beleidsplan is als volgt opgebouwd. In het volgende hoofdstuk is onze visie weergegeven. Dit is de basis voor de doelstellingen in latere hoofdstukken en voor de wijze waarop wij deze willen bereiken. In de visie geven wij aan hoe wij aankijken tegen leefbaarheid en duurzaamheid en hoe wij denken dat kwaliteit kan worden behouden. In algemene zin gaan we ook in op de speerpunten van het beleid: energie, water en microklimaat. Bij de behandeling van de speerpunten zelf wordt hier dieper op ingegaan. Na de visie volgt de uitwerking van de speerpunten. Zo concreet mogelijk zijn doelstellingen geformuleerd, weergegeven in de gekleurde kaders. Daarbij is ook aangegeven op welke wijze wij deze willen bereiken. Omdat dit beleidsplan ook doelstellingen bevat voor de lange termijn is het overzicht van maatregelen niet uitputtend maar een eerste aanzet. De maatregelen zijn in het meerjarenprogramma nader uitgewerkt. Dit is een bijlage van het milieubeleid. Afsluitend wordt ingegaan op de organisatie en financiering van de plannen in het beleid.

2. Stap nu over: visie en ambitie

In dit beleidsplan gaat het om de wijze waarop mensen in Heerenveen hun leefomgeving beleven, maar ook wat zij er aan kunnen doen. Daarnaast vinden wij het als gemeente belangrijk om ook aandacht te vragen voor de kwaliteit van de leefomgeving in de toekomst. Wij, als samenleving, hebben een verantwoordelijkheid voor de omstandigheden in de toekomst omdat wij hier invloed op hebben. Onze activiteiten nu kunnen leiden tot beperkingen voor toekomstige generaties. Maar ook kunnen onze activiteiten leiden tot slechte(re) omstandigheden op andere plekken. Ook hierin hebben wij een verantwoordelijkheid. Verantwoordelijkheid nemen voor de leefomgeving nu en in de toekomst vraagt om een verandering. Een verandering die overigens ten dele natuurlijk al is ingezet. Maar wij streven er naar om nog meer over te stappen richting een maatschappij die zich duurzaam ontwikkelt.

In onze visie willen wij aandacht schenken aan deze twee kanten: kwaliteit nu en kwaliteit in de toekomst. Daarnaast wordt toegelicht welke aanpak wij op hoofdlijnen voorstaan. Ook gaan wij in op de rol van de overheid en die van de maatschappij. Onze visie verwerken wij vervolgens in de ambitie: het streven waarop dit beleid is gericht.

Allereerst wordt echter summier het kader geschetst waarbinnen dit beleid gezien moet worden. Als gemeente dienen wij te werken binnen beleid en regelgeving van hogere overheden. Enerzijds legt dit verplichtingen op, anderzijds kan dit kansen bieden voor onze eigen ambitie. Daarnaast geeft het een indicatie van de inzet van andere partijen dit ook een bijdrage (kunnen) leveren aan de doelstellingen uit het beleid.

2.1 Kader

Voor het milieubeleid zijn kaders relevant van de provincie Fryslân, het rijk en van de Europese Unie. Ook op internationaal niveau worden afspraken gemaakt, zoals het verdrag van Kyoto en de Millenniumdoelstellingen van de Verenigde Naties (VN). De belangrijkste beleidskaders voor Heerenveen zijn weergegeven in onderstaande tabel. Onder elk beleid hangen wetten en regels die aan realisatie van het beleid bijdragen. Deze worden hier niet alle weergegeven. Naast de regels worden overigens ook andere instrumenten ingezet, zoals voorlichting en subsidies.

Overheid	Relevant beleid
Europese Unie	6e Milieuactieprogramma: Milieu 2010: onze toekomst, onze keuze (2001) Verdrag van Aarhus (1998)
Nederland	NMP4: Een wereld en een wil: werken aan duurzaamheid (2001) Toekomstagenda milieu: schoon, slim en sterk (2006) Kabinetsprogramma Schoner en Zuiniger (2007)
Fryslân	Frysk Miljeuplan 2006-2009. Samen werken aan een schoon, gezond en veilig Fryslân (2005) Sinnich & Sunich. Actieprogramma duurzame energie (2006)

Voor het vormen van milieubeleid willen wij deze kaders in acht nemen. De onderwerpen/problemen die hierin gedefinieerd worden spelen veelal ook in Heerenveen. Daarnaast volgen uit het beleid, of uit de uitwerking in regelgeving, ook taken voor de gemeente.

Ook op gemeentelijk niveau is beleid aanwezig dat in acht moet worden genomen. Wij willen integraal beleid voeren. Niet alleen binnen een beleidsveld, zoals milieu, maar ook tussen beleidsvelden. Zoveel mogelijk moet daarom rekening worden gehouden met kaders uit bijvoorbeeld het sociaal economisch beleidsplan (2006) en het gemeentelijk verkeers- en vervoersplan (2004). Economische ontwikkeling heeft prioriteit in Heerenveen en mobiliteit is hiervan een belangrijk onderdeel als gevolg van de ligging van Heerenveen. Daarbij dient wel vermeld te worden dat wij het wenselijk vinden om deze ontwikkelingen zo te laten plaats vinden dat de milieubelasting hiervan beperkt is. Een belangrijk kader is ook de vaststelling van de Millenniumdoelstellingen door de gemeenteraad in 2007 naar aanleiding van een motie van de PvdA. De insteek in dit beleidsplan

gericht op het verminderen van het verbruik van fossiele energie en het stimuleren van duurzame energie leveren we in Heerenveen een bijdrage aan de realisatie van doelstelling 7 van de Millenniumdoelstellingen: het verzekeren van een duurzame omgeving. De uitwerking hiervan is volgens de VN onder meer het verlies van natuurlijke bronnen tegengaan.

2.2 Algemene visie

Milieu is van ons allemaal. Iedereen waardeert het echter op zijn of haar eigen wijze. Dit is afhankelijk van factoren als de milieudruk in de woonomgeving, overtuigingen, persoonskenmerken, etc. Aantasting van het milieu, cq milieubelasting, is het gevolg van onze activiteiten. Autorijden veroorzaakt luchtverontreiniging en lawaai, bedrijvigheid vereist schaarse grondstoffen zoals energie en veroorzaakt daarnaast hinder voor de omgeving.

Milieubeleid heeft in het verleden al veel milieudruk teruggedrongen. In de huidige maatschappij wordt veel geregeld en getoetst om ervoor te zorgen dat er geen (overmatige) hinder optreedt en om de milieubelasting te beperken. Soms merken we hier wel wat van, bijvoorbeeld bij het aanvragen van een milieuvergunning voor een bedrijf, en soms ook niet, bijvoorbeeld de emissienormen voor auto's.

Wij zien een tweedeling in milieubeleid die wij ook in dit beleid willen hanteren. Aan de ene kant willen wij, als samenleving, nu zorgen voor een goede leefomgeving. Dit houdt in dat de kwaliteit van het milieu zo min mogelijk de gezondheid mag aantasten en dat deze ook niet leidt tot (onaanvaardbare) hinder of overlast. Aan de andere kant willen wij deze goede leefomgeving ook behouden voor de toekomst; wij streven naar een duurzame ontwikkeling van Heerenveen. Voor beide kanten geldt dat wij ook een verantwoordelijkheid voelen voor de milieukwaliteit op andere plekken, zoals ontwikkelingslanden. Dit is de tweedeling tussen leefbaarheid en duurzaamheid. Op deze begrippen en onze visie hierop gaan wij nader in.

Ambitie

- De kwaliteit van de leefomgeving hoog houden en waar nodig/mogelijk verbeteren
- Heerenveen ontwikkelt zich duurzaam

Deze ambitie komt overeen met beleid van het Rijk, provincie en veel andere gemeenten. Voor Heerenveen geldt, in tegenstelling tot sommige andere gemeenten, dat veel milieuaspecten die de kwaliteit van de leefomgeving bepalen goed zijn. Het Heerenveense accent in dit beleid zit met name in de speerpunten die zijn gekozen voor de komende jaren (zie paragraaf 2.3) en de gekozen aanpak en hieraan verbonden inzet (hoofdstuk 3 en verder).

Leefbaarheid (beperkt tot milieuaspecten)

De milieukwaliteit in Heerenveen is relatief goed. Er zijn bijvoorbeeld geen overschrijdingen van de normen voor luchtkwaliteit² en de leefomgeving wordt relatief goed beoordeeld door de bewoners van Heerenveen (zoals blijkt uit de Leefbaarheidsmonitor (LEMON)). Wel kent Heerenveen een relatief hoge geluidsbelasting ten gevolge van twee snelwegen en een spoorlijn. Het is opvallend dat bewoners in de nabijheid van deze bronnen, met name bewoners die er al enige tijd wonen, weinig moeite hebben met de geluidsproductie. Omdat de vragen in het LEMON-onderzoek beperkte diepgang hebben, zullen aanvullend meer concrete vragen worden opgenomen in het LEMON-onderzoek in 2007, specifiek gericht op milieuaspecten.

Leefbaarheid heeft voor ons betrekking op het hier en nu. Wij streven een goede milieukwaliteit na in Heerenveen op dit moment. Dit doen wij vanuit het oogpunt van leefbaarheid. De benadering van dit begrip heeft voor ons twee kanten. Aan de ene kant kan de milieubelasting leiden tot aantasting van de gezondheid van mensen. Zoals de aanwezigheid van verontreinigende stoffen in de lucht of risico's van activiteiten met gevaarlijke stoffen. Dit is een objectieve beïnvloeding van het milieu op de mens. Aan de andere kant hebben veel milieuaspecten een subjectieve kant. De mate waarin deze milieuaspecten aangepakt moeten worden is voor ons afhankelijk van de mate waarin mensen hiervan hinder of overlast ondervinden. Hinder of overlast doet afbreuk aan de leefbaarheid. Dit is met name

²Notitie luchtkwaliteitsonderzoek K.R. Poststraat, gemeente Heerenveen (2006)

een subjectieve beoordeling. Openbaar groen in een woonwijk anders beoordeeld als op een bedrijventerrein. Geur van veehouderijen wordt op het platteland ook anders beoordeeld dan in de stad. Wij zijn van mening dat wij zoveel mogelijk objectieve negatieve effecten moeten tegengaan. Waar het hinder of overlast betreft is het afhankelijk van de beleving van relevante groepen in de Heerenveense samenleving. Het heeft dus geen zin om de geuremissie van veehouderijen terug te dringen als er geen hinder wordt ondervonden. Uiteindelijk is onze activiteit gericht op de leefbaarheid voor de betrokkenen (zoals bewoners). Vanuit de filosofie dat de kwaliteit van de leefomgeving bepaald wordt door de wijze waarop deze kwaliteit beleefd wordt willen wij burgers en bedrijven dan ook betrekken bij een proces om te bepalen welke milieukwaliteit wenselijk is en deze nastreven. Dit kan het minimum wettelijk niveau zijn, maar ook een veel hoger niveau. Dit moet vanzelfsprekend wel haalbaar zijn (bijvoorbeeld juridisch of financieel).

Duurzaamheid

In onze visie heeft duurzaamheid evenals leefbaarheid betrekking op de afstemming tussen mens en milieu, maar dan gezien vanuit de toekomst.

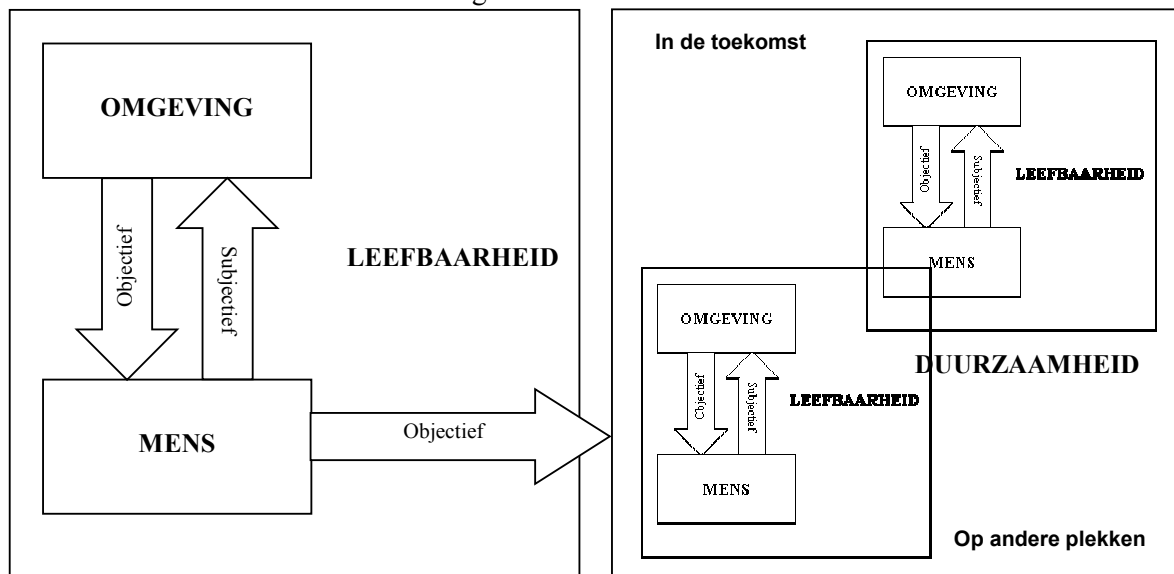
'We hebben dit milieu niet geërfd van onze ouders; we hebben het geleend van onze kinderen' (Prins Claus)

Het gaat om de vraag of de mogelijkheden van toekomstige generaties, en de kwaliteit van hun leefomgeving gelijk is of zelfs beter kan zijn dan die van ons. Daarnaast willen wij daarbij aandacht hebben voor het verplaatsen van milieudruk. Bijvoorbeeld het gebruik van tropisch hardhout, dat veel milieudruk veroorzaakt in Zuid-Amerika. Wij zijn van mening dat wij duurzaamheid zoveel mogelijk objectief moeten insteken. Dat wil zeggen dat wij ons moeten richten op oorzaken die de leefbaarheid in de toekomst negatief beïnvloeden of milieudruk veroorzaken boven onze lokale schaal.

Voorbeelden van thema's zijn het voorkomen van het verbruik van fossiele brandstoffen omdat de verbranding hiervan voor een belangrijk deel de oorzaak is van (de versnelling van) klimaatverandering maar ook omdat deze eindig zijn. Fossiele brandstoffen, m.n. olie, worden voor tal van toepassingen gebruikt (medicijnen, plastics, mobiliteit, etc.). Het (snel) opmaken van deze grondstoffen zonder voldoende alternatieven beperkt de mogelijkheden voor toekomstige generaties.

Duurzaamheid komt met name in de speerpunten energie en water sterk naar voren. Gezien de toenemende kennis over de oorzaken en potentiële gevolgen van klimaatverandering zijn wij van mening dat directe en grootschalige actie is geboden. Bij de behandeling van de speerpunten komen wij hierop terug.

Schematisch ziet bovenstaande er als volgt uit:

2.3 Speerpunten van beleid

Klimaatverandering lijkt onontkoombaar, zoals Al Gore in zijn film *An Inconvenient Truth* ook aangeeft: een ongemakkelijke waarheid. Wereldwijd wordt onderkent dat het klimaat verandert ten gevolge van menselijk ingrijpen. Deze verandering treedt op op lange termijn maar nu al zijn de effecten merkbaar; ook in Nederland. Klimaatverandering is een wereldwijd probleem en de gevolgen zijn onoverzichtelijk enorm en complex. Iedereen draagt bij aan de oorzaken en de gevolgen zullen zich op verschillende plekken op verschillende manieren voordoen. In bijlage 1 is kort ingegaan op de effecten die wij in Nederland kunnen verwachten.

In Heerenveen wordt aandacht besteed aan bijvoorbeeld energiebesparing en duurzame energie. Dit is echter nog beperkt. Gezien de noodzaak om actie te ondernemen en gezien het maatschappelijk en bestuurlijk momentum dat is ontstaan willen wij ambitieus inzetten op dit thema. Enerzijds door met energiebeleid te werken aan de oorzaken van klimaatverandering om gevolgen te beperken (mitigatie), anderzijds door, o.a. in beleid ten aanzien van water, rekening te houden met de gevolgen van klimaatverandering (adaptatie).

Water is ook vanuit het oogpunt van waterkwaliteit een speerpunt. De implementatie van de Europese kaderrichtlijn water zal van de gemeente een grote inspanning vragen. Ondanks dat de vereiste inspanning nog niet concreet bekend is willen wij ons hierin pro-actief opstellen. Met name ook gezien de relaties met onze afvalwaterbeheertaken. Op dit gebied verwachten wij een aantal relevante wetswijzigingen.

In de startnotitie voor het milieubeleidsplan is in eerste instantie aangegeven dat gebiedsgerichte milieukwaliteit, hier microklimaat genoemd, ook een speerpunt is. Bij het opstellen van dit beleidsplan is gebleken dat dit meer een aanpak of proces is dan een inhoudelijk thema. Het werkt door op bijna alle milieuaspecten. In het beleid is microklimaat een apart hoofdstuk geworden waarin wij voor alle relevante aspecten aangeven hoe wij hier, hoofdzakelijk gebiedsgericht, mee om willen gaan. Wij zien microklimaat niet als een speerpunt maar als de focus die wij in het milieubeleid moeten hanteren. Het stuurt onze aanpak. Dit borduurt verder op de lijn die in het vorige milieubeleidsplan is ingezet. De aanpak uit het vorige beleid wordt in dit plan verder vorm gegeven door nadrukkelijker in te zetten op een tijdige en structurele betrokkenheid van milieuaspecten bij ontwikkelingen en door concreter voor relevante milieuthema's een visie te schetsen per gebiedstype. Doorwerking vindt plaats door instrumenten op te stellen, zoals een beleidsnotitie voor geur.

2.4 Aanpak

Omdat het gaat om het milieu van de Heerenveense samenleving waarbij oorzaak en gevolg gedeeltelijk bij dezelfde samenleving ligt heeft deze ook een rol in het bereiken van deze ambities. Het gaat daarbij om een eigen verantwoordelijkheid om maatregelen te treffen of gedrag aan te passen. Eigen verantwoordelijkheid komt tot uitdrukking in punten waar wij als gemeente geen actie (kunnen) ondernemen maar ook in de verdeling van kosten. Bijvoorbeeld betalen voor het afval dat wordt aangeboden via de diftar-regeling.

Het is onze wens om veranderingen tot stand te brengen. Voorop staat dat wij zelf het goede voorbeeld willen geven. Verder kunnen wij veranderingen op een aantal verschillende manieren nastreven. Dit kan door de uitoefening van onze bevoegdheden. Bijvoorbeeld door het stellen van eisen in milieuvergunningen, maar ook door bijvoorbeeld inwoners bewust te maken te maken van de noodzaak om andere keuzes te maken (bijvoorbeeld aanschaf van een auto) of gedrag te veranderen. Voorlichting over alternatieven is een noodzakelijke aanvulling op bewustwording. Tenslotte is het mogelijk om met behulp van stimulansen verandering tot stand te brengen. Bijvoorbeeld door een financiële tegemoetkoming of beloning op een ander vlak, zoals positieve publiciteit. Onze voorkeur gaat uit naar een aanpak gericht op stimulering en voorlichting. Financiële prikkels, pilots, samenwerking en voorlichting zijn prominente onderdelen in onze aanpak. Het toepassen van juridische instrumenten is een basis om zgn. 'achterblijvers' aan te sporen actie te ondernemen en om een basisniveau van milieukwaliteit te waarborgen. Onze invloed is beperkt; niet voor alle aspecten beschikken wij over de benodigde bevoegdheden of middelen. Indien noodzakelijk kunnen wij de samenwerking met hogere overheden onderzoeken. Ook zijn van deze overheden maatregelen te

verwachten. Voor een specifiek onderwerp als fauna is de expertise niet beschikbaar. Wij zien dan ook een beperkte taak voor onszelf met betrekking tot dergelijke onderwerpen. Deze komen ook niet of nauwelijks aan bod in dit plan.

Wij kunnen dit als gemeentelijke overheid niet alleen. Samenwerking met de samenleving is hiervoor noodzakelijk. Zo is terugdringen van zwerfafval gebaat bij sociale controle vanuit de samenleving (zoals ouders die hun kinderen terechtwijzen) en de overstap naar een energiezuinige ketel is gebaat bij advies vanuit de installateur over energiezuinige alternatieven. Veel kennis is ook aanwezig in de Heerenveense samenleving. Deze willen wij graag benutten om samen de schouders eronder te kunnen zetten. Vanuit het bedrijfsleven is hiervoor ook animo, zoals blijkt uit de groeiende groep bedrijven die bezig is met maatschappelijk verantwoord ondernemen.

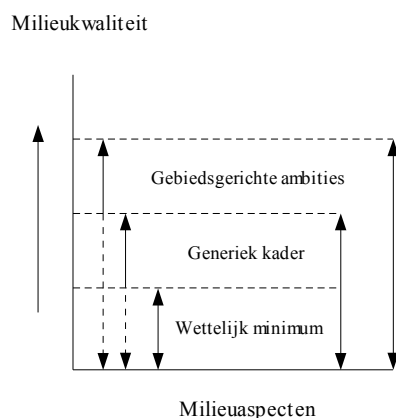
De ambities die wij nastreven zijn in principe niet eindig. Het is noodzakelijk om zoveel mogelijk te komen tot een structurele impact van het beleid. Dit komt naar voren uit herhaling en uit continue activiteit. Het uitvoeren van eenmalige acties is in principe prima maar het gevolg geven aan bijvoorbeeld een pilot moet wellicht nog meer aandacht krijgen dan de pilot zelf; zo wordt een structurele impact bereikt. Gezien de lange termijn ambitie worden doelstellingen geformuleerd op zowel de midden- als lange termijn.

Gebiedsgericht werken

We gaven al aan dat we zien dat milieuaspecten niet overal op dezelfde wijze worden gewaardeerd. De waardering van bijv. geur, geluid en openbaar groen is afhankelijk van een groot aantal factoren, maar het gebied waar het optreedt weegt zwaar mee. Op een bedrijventerrein wordt meer hinder geaccepteerd als in een woonwijk. In het vorige milieubeleidsplan zijn de eerste stappen al uitgezet om te komen tot een meer gebiedsgericht benadering. De lijnen die in dit plan zijn gezet willen wij doortrekken in het nieuwe beleid. Zowel voor leefbaarheid als duurzaamheid vinden wij deze aanpak wenselijk. Vanuit het oogpunt van leefbaarheid kunnen gebiedsgerichte ambities worden gesteld en verwezenlijkt, vanuit het oogpunt van duurzaamheid is een gebiedsgerichte aanpak interessant omdat deze effectief kan zijn. Vaak komt een gebied ook overeen met een aanpak op doelgroepen (bedrijven – bedrijventerreinen, burgers – woonwijken). Onderwerpen die zich hiervoor lenen zijn bijvoorbeeld energie, water en afval.

Wettelijke eisen of normen zijn een minimumniveau voor ons. In het milieubeleid stellen wij een generieke, gebiedsgerichte, basis voor die als vertrekpunt dient voor het bepalen van ambities bij gebiedsgerichte projecten. Deze generieke basis heeft bijvoorbeeld betrekking op ons beleid met betrekking tot de verlening van hogere waarden en de maximale risico's die wij aanvaardbaar vinden vanuit het oogpunt van externe veiligheid. Voor een aantal milieuaspecten komt de generieke basis overeen met het wettelijk minimum en voor andere stellen wij verdergaande ambities voor. Gebiedsgericht kunnen afwijkende ambities worden gesteld die verder gaan dan het generieke kader of juist meer (milieu)ruimte geven. Deze gebiedsspecifieke ambities willen wij zoveel mogelijk met betrokken partijen vaststellen.

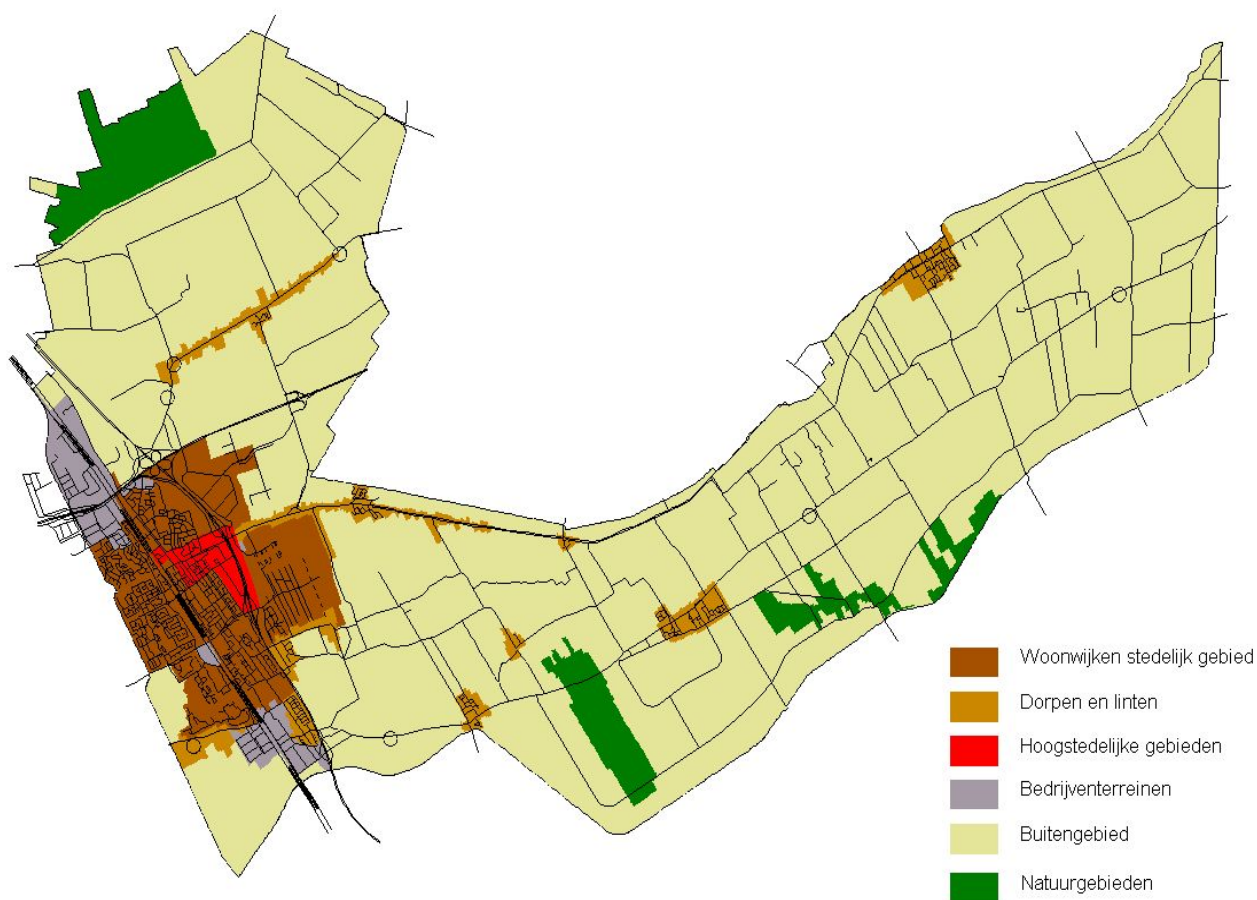
Schematisch hanteren wij de volgende niveau's:

Voor Heerenveen maken we globaal onderscheid in de volgende gebiedstypen:

- Woonwijken stedelijk gebied (plaats Heerenveen)
- Dorpen/ linten
- Hoogstedelijke gebieden (centrum, winkelcentra, hoogbouwlocaties)
- Bedrijventerreinen
- Buitengebied
- Natuurgebieden

Elk gebied heeft haar eigen specifieke karakteristieken, zoals verschillende gebruikers en verschillend gebruik, die aanleiding zijn om de milieukwaliteit gebiedsgericht te benaderen. In bijlage 2 geven we een beschrijving van de verschillende gebieden en karakteriseren wij deze gebieden met betrekking tot de gewenste, generieke, milieukwaliteit. In onderstaande kaart is globaal weergegeven hoe wij de indeling van de verschillende gebieden zien. Deze kaart is ter indicatie en harde grenzen kunnen er niet uit worden afgelezen. Deze dienen bepaald te worden in de verdiepingslagen, zoals een geluidsnotitie of een notitie over geur. Daarbij speelt namelijk ook een rol hoe de ligging van een specifiek gebied is ten opzichte van bijv. de snelweg of van een bedrijventerrein.

1 km

3. Energie

De Europese Commissaris Barroso zei het al recent: ‘we zijn verslaafd aan energie’. Gelukkig: energie te over. Er zijn voldoende energiebronnen die onuitputtelijk zijn. Wij maken echter gebruik van bronnen die wel eindig zijn zoals olie en gas. En deze raken een keer op. Het is zeker niet ondenkbaar dat de eerste of de tweede generatie na ons niet meer kan beschikken over de energie waar wij nu over kunnen beschikken. Zeker niet tegen dezelfde kosten (zie ook voetnoot 2). Daarnaast veroorzaakt het verbruik van deze fossiele brandstoffen voor een groot deel de klimaatverandering, door de uitstoot van het broeikasgas koolstofdioxide. Ook in Heerenveen kunnen we de effecten hiervan verwachten.

Energie is daarom een belangrijk thema. Het raakt immers op en om onze welvaartstandaard te behouden zijn alternatieven vereist. Omdat het opraakt zijn prijsstijgingen te verwachten wat grote sociale (minima³) en economische consequenties kan hebben.

Vanuit het oogpunt van klimaatverandering willen wij een bijdrage leveren aan het verminderen van de klimaatverandering (mitigatie). Dit kan door het uitstoot van CO₂ te reduceren. Dit is te bereiken door minder gebruik te maken van fossiele brandstoffen.

In verband met het economische aspect van energie is in het noorden Energy Valley in het leven geroepen; ook Heerenveense bedrijven zijn hierbij betrokken. Energy Valley is opgericht vanuit de gedachte dat het energievraagstuk economische kansen kan bieden. Deze willen de noordelijke provincies grijpen.

Huidige situatie

In het oude milieubeleidsplan is ook aandacht voor het thema energie. Alhoewel geen zeer expliciet beleid is gevoerd wordt toch bij veel projecten aandacht gevraagd voor het aspect energie. Zo is voor Heerenveen-Midden een energievisie opgesteld, voor het IBF een duurzaamheidsscan uitgevoerd en voor veel kleine(re) projecten ook verkend welke mogelijkheden binnen bereik zijn. Ook is een actie uitgevoerd voor minima om hen een zgn. energiebox aan te bieden waarmee zij structureel geld besparen. Toch is er nog een wereld te winnen. Heerenveen heeft ook het convenant MJA 2 ondertekend. Dit convenant is gericht op energie en hiermee hebben wij ons gecommitteerd aan een stimulerende rol op energiegebied en op het nakomen van afspraken uit het convenant indien bedrijven voldoen aan de afspraken.

De gemeente verbruikt zelf zo'n 2,5 – 3 miljoen kWh per jaar en rond de 500.000 m³ aardgas. Vanzelfsprekend zijn hier hoge en steeds stijgende kosten aan verbonden.

Het doel van energiebeleid is o.a. de emissie van CO₂ te voorkomen. Het is moeilijk vast te stellen hoeveel CO₂ op dit moment wordt uitgestoten omdat hiervoor informatie nodig is over het energieverbruik van huishoudens en bedrijven. Het betreft energie voor huishoudelijk en industrieel verbruik maar ook voor transport. In de monitoring zullen wij nader onderbouwen om welke hoeveelheden het gaat. Op dit moment wordt ingeschat dat jaarlijks ca. 167 kton CO₂ wordt uitgestoten⁴.

Kader

Het energie- en klimaatbeleid kent opvallend weinig (wettelijke) verplichtingen op grond waarvan de gemeente beleid moet uitvoeren. Wel zijn er veel beleidskaders. De Europese Commissie heeft begin 2007 doelstellingen en beleid opgesteld voor energie. De Europese Commissie streeft naar een vermindering van broeikasgassen met 20%⁵ ten opzichte van 1990, omdat dit de temperatuurstijging

³in 2005 besteedt een bijstandsgerechtigde 10% van zijn inkomen aan energie. In 2000 lag dit nog op 9% (de energieprijzen zijn tussen 2000 en 2005 met 42% gestegen). En in 2006 zijn de prijzen wederom gestegen

⁴Op basis van www.emissieregistratie.nl (september 2007).

⁵ Limiting Global Climate Change to 2 degree Celsius- the way ahead for 2020 and beyond (COM (2007)2). Europese Commissie, 2007.

op aarde kan beperken tot 2 graden Celsius. Dit is voor de Europese Commissie de ondergrens. Ook in Nederland wordt het belang van een ambitieuze inzet onderkend en gewaardeerd, dit blijkt onder andere uit het kabinetstandpunt⁶ over de plannen van de Europese Commissie. Het nieuwe kabinet heeft in haar coalitieakkoord de doelstelling van 30% CO₂-reductie opgenomen. Deze doelstelling gaat dus nog verder dan die van de Europese Commissie.

Vanuit beide overheidslagen zijn maatregelen te verwachten die ook op lokaal niveau leiden tot CO₂-reductie of tot kansen om dit te bereiken.

3.1 Onafhankelijker van fossiele energiebronnen

Het verbruik van fossiele brandstoffen veroorzaakt de hiervoor genoemde negatieve effecten. Onze ambitie op het gebied van energie is om minder afhankelijk te worden van fossiele brandstoffen. Wij willen graag ambitieus inzetten op dit thema. Op lange termijn willen wij een energieneutrale gemeente zijn.

Duurzame energie

Traditioneel gebruiken wij fossiele bronnen voor energie. Het gaat om olie, aardgas, kolen. Bronnen met eindige voorraden. Bij het verbruik van deze energiebronnen komen emissies vrij die mede leiden tot klimaatverandering. Het alternatief is om duurzame energiebronnen te gebruiken. Dit zijn bronnen die oneindig beschikbaar of hernieuwbaar zijn. Voorbeeld van niet-eindige bronnen zijn wind, zon en aardwarmte. Biomassa is een vorm van hernieuwbare energie.

Wij willen onze ambitie verwezenlijken door in te zetten op energiebesparing en door de inzet van duurzame energie. Met duurzame energie kan in potentie veel CO₂-reductie worden behaald. Energiebesparing heeft een meer bescheiden resultaat, maar verdient ook veel aandacht omdat het een groter(re) bijdrage levert aan de sociale- en economische aspecten van dit beleid (energie die niet gebruikt wordt, hoeft ook niet betaald te worden).

Om deze ambitie vorm te geven streven wij het bereiken van de volgende doelstelling na:

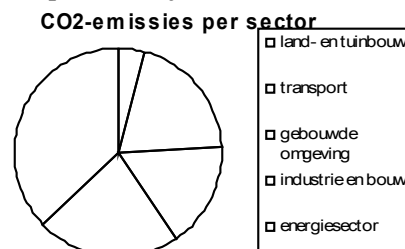
Het reduceren van de uitstoot van CO₂ met 30% ten opzichte van 1990 in 2020

Resultaten van beleid	Maatschappelijke effecten
Reductie uitstoot CO ₂	Bijdrage aan het verminderen van klimaatverandering
Stabiele energielasten burgers/bedrijven	Bijdrage aan koopkracht

Dit is een ambitieuze doelstelling. Het is echter ook een middellange termijn doelstelling. Omdat wij van mening zijn dat structureel beleid wenselijk is en wij ook willen uitstralen dat wij een stevige bijdrage willen leveren denken wij dat een forse ambitie op zijn plaats is voor de termijn 2007-2020. Deze doelstelling is realistisch omdat op zowel Europees als landelijk niveau dezelfde doelstelling wordt gehanteerd, en deze hogere overheden hier ook actie voor willen ondernemen.

Om de doelstelling te realiseren willen wij inzetten op sectoren en onderwerpen die wij kunnen beïnvloeden. Daarvoor onderscheiden wij:

- Gemeentelijke energievoorziening.
- Woning- en utiliteitsbouw.
- Duurzame energie/ alternatieve brandstoffen.
- Bedrijven.
- Bewustwording.

3.2 Gemeentelijk energieverbruik

Heerenveen is een energieke gemeente. Volop dynamiek en altijd op weg naar voren. Wij zijn een overheid die meedenkt en meedoet met de maatschappij. Wij zien verantwoordelijkheden in de maatschappij, en daarbij hoort ook dat we zelf verantwoordelijkheid nemen. Wij willen het goede

⁶ Kabinetstandpunt op hoofdlijnen. Het door de EC voorgestelde geïntegreerde pakket maatregelen inzake energie en klimaatverandering. Brief tweede kamer, 2 februari 2007.

voorbeeld geven. En een goed voorbeeld betekent dat wij voor onszelf ook ambitieuze doelstellingen zien. Wij kunnen een inspiratie zijn voor anderen.

Dit willen wij doen door de volgende doelstellingen te realiseren:

1. **Gemiddeld 2-4% energiebesparing per jaar realiseren**
2. **Zelf duurzame energie opwekken tot 20% van het energieverbruik in 2020**

Met het realiseren van deze doelstelling geven wij goed invulling aan onze voorbeeldfunctie. Daarnaast kunnen wellicht ook financiële besparingen worden gerealiseerd op de energierekening van de gemeente. Uitvoering vereist onderzoek naar de mogelijkheden om dit te bereiken. Eén van de doelstellingen is een richtlijn voor nieuwbouw of renovatie van gebouwen waarin de gemeente participeert. Hiermee wordt een duidelijk doel gesteld wat in een programma van eisen kan worden opgenomen.

Met betrekking tot duurzame energie zijn Sportstad en de brandweerkazerne succesvolle voorbeelden van gebouwen met een duurzaam energiesysteem. De inzet van dergelijke technieken is vaak comfortverhogend (de genoemde systemen leveren 'gratis' koeling) en verminderen de afhankelijkheid van traditionele energiebronnen (en prijzen). Het toepassen van koeling, actief of passief, is wenselijk in verband met klimaatverandering. Om een werkbaar klimaat te houden is koeling vereist.

Uitgangspunt selectiecriteria energiemaatregelen

In de praktijk blijkt dat vaak de meerkosten van energiemaatregelen als obstakel worden gezien om tot uitvoering over te gaan. Wij stellen voor de volgende uitgangspunten te hanteren om hierin duidelijkheid te scheppen:

- Energiebesparende en duurzame energie maatregelen dienen zichzelf binnen 10 jaar of binnen de economische levensduur (als deze korter is dan 10 jaar) terug te verdienen
- Maatregelen die ook een belangrijke communicatieve functie hebben (bijv. visueel goed zichtbaar) dienen zichzelf binnen 15 jaar of binnen de economische levensduur (als deze korter is dan 15 jaar) terug te verdienen.

Maatregelen die niet aan deze criteria voldoen worden op een 'wachlijst' gezet en kunnen worden overwogen op het moment dat een natuurlijk moment, bijvoorbeeld renovatie, zich voordoet. Wellicht dat de meerkosten dan anders uitvallen. Overigens kunnen maatregelen met een lange terugverdientijd maar met een zeer groot effect altijd worden overwogen. De selectiecriteria zijn uitgangspunten; afwijken is hiervan vanzelfsprekend mogelijk.

Deze uitgangspunten zijn ook te benutten als criteria bij inkoop (bijv. parkeermeters op zonne-energie). Het is wenselijk om de terugkerende besparing gedeeltelijk ten goede te laten komen aan het budget dat de meerkosten draagt om de meerkosten terug te kunnen betalen.

E-1	Uitvoeren energieonderzoek gemeentelijke gebouwen
E-2	Opzetten energiemanagementsysteem, eventueel uitbouwen naar milieumanagementsysteem
E-3	Op zichtbare wijze duurzame energie opwekken
E-4	Energie die moet worden ingekocht wordt 100% groen ingekocht
E-5	Hanteren energiedoelstellingen voor gebouwen met participatie van de gemeente: nieuwbouw <= EPC-50%, renovatie <= EPC-25%

Zichtbaar opwekken van duurzame energie is een aparte maatregel om ook zichtbaar te kunnen maken dat wij op duurzame wijze onze energie willen opwekken. Niet alleen de energieopbrengst is wenselijk maar ook de uitstraling.

Duurzaam inkopen in het lichtbeleid

De ontwikkeling van het lichtbaken is een mooi voorbeeld van aandacht voor duurzame energie bij inkoop. Het lichtbaken is een alternatieve wijze van verlichten in het buitengebied. Deze bakens werken op zonne-energie (momenteel in de experimentfase). Naast het milieuvoordeel blijkt dat hier ook belangrijke andere voordelen aanwezig zijn: sociale voordelen (toch verlichting in het buitengebied) maar ook bedrijfsmatige voordelen (de bakens zijn zelf te plaatsen, vereisen geen/nauwelijks onderhoud, vereisen geen sleuven voor elektriciteitsvoeding) en bedrijfseconomische voordelen (de jaarlijkse kosten voor onderhoud en afschrijving, hoger dan de energiekosten, zijn beduidend lager dan die van de aanwezige openbare verlichting).

3.3 Woning- en utiliteitsbouw

In de woningbouw is een grote energiewinst te behalen. In een rapport van de Stichting Spaar het Klimaat wordt voorgerekend dat relatief eenvoudig (met alleen isolatie) 35% op het aardgasverbruik van woningen kan worden verminderd (bestaande bouw). Daarnaast is de toepassing van nieuwe technieken mogelijk die met extra warmteterugwinning, toepassing zonne-energie, etc. voor nog meer besparing zorgen. Het gedrag van de bewoners is vanzelfsprekend ook belangrijk, in paragraaf 3.6 gaan wij hier op in.

We maken onderscheid naar de bestaande bouw en de nieuwbouw. In de bestaande bouw is een groot besparingspotentieel aanwezig. Sinds een aantal jaren gelden energieprestatie-eisen (de zgn. EPC) voor nieuwbouwwoningen zodat deze woningen aan een wettelijke minimum energieprestatie voldoen. De bestaande bouw bestaat uit woningen die wel ouder dan honderd jaar kunnen zijn. Afhankelijk van de reeds getroffen maatregelen kunnen deze woningen nog veel energiezuiniger.

Indien wij energieprestaties als doel stellen is de wijze waarop dit wordt gerealiseerd in principe op verschillende manieren mogelijk. Wij denken dat met name aan de voorkant van ontwikkelingen de invloed van de gemeente groot kan zijn. Onze insteek betekent een keuze voor energiezuinige woningen; dit mag ook gezien worden aan de buitenkant van de gebouwen. Wel willen we rekening houden met de kosten voor de bewoners. Door het toepassen van een woonlastenbenadering willen wij dit doen. Dit houdt in dat de investering voor een huis wellicht hoger is; maar de maandlasten vergelijkbaar of zelfs lager als gevolg van een lagere energierekening.

Nieuwbouw

Voor nieuwbouwwoningen geldt de EPC-norm als het wettelijk minimum; het is echter mogelijk om veel energiezuiniger te bouwen. Dit is voorbehouden aan de zgn. koplopers. Er zijn echter steeds meer voorbeelden, ook in Friesland, van woningen die tegen een beperkte meerinvestering substantieel energiezuiniger zijn. Onze voorkeur gaat uit naar woningen die energiezuiniger zijn dan de landelijke norm. Wij staan dan ook open voor innovatieve concepten. Wel vinden wij het noodzakelijk rekening te houden met de wensen en het gedrag van de toekomstige gebruikers, bijvoorbeeld door ook aandacht te besteden aan voorlichting bij de overdracht van dergelijke woningen aan particulieren.

Wij vinden dat het realiseren van energiezuinige woningen zeer wenselijk is, omdat dit in de gehele levensduur van de woning doorwerkt. Een aantal barrières zijn er volgens ons de oorzaak van dat hoofdzakelijk wordt voldaan aan de minimum norm.

Het stimuleren van energiezuinig bouwen is ook goed voor het lokale bedrijfsleven. Zo kunnen zij mee in de verwachte vraag naar deze woningen. Het Rijk heeft aangekondigd de EPC norm te willen laten stijgen van 0,6 in 2011 naar 0,4 in 2015 en uiteindelijk dienen alle nieuwe woningen in 2020 energieneutraal te worden gerealiseerd. In het energieakkoord dat op 8 oktober 2007 is afgesloten tussen de vier noordelijke provincies en het rijk is afgesproken om al vanaf 2008 in het Noorden te streven naar een situatie dat alleen nog maar woningen met een EPC van 0,5 worden gerealiseerd voor zover het projecten van woningcorporaties en projectontwikkelaars betreft.

Namelijk:

- Energie/duurzaamheid is geen/beperkt een afwegingscriterium voor kopers
- De potentiële kopers kennen de afwijkende bouwvormen of voorzieningen niet of slecht en vragen er daarom niet naar

- De bouwer/ontwikkelaar denkt dat zijn klanten er niet in geïnteresseerd zijn en vreest onverkoopbare woningen en een veel hogere prijs door meerkosten
- De bouwer/ontwikkelaar profiteert niet van de voordelen in de gebruiksfase (dit geldt ook voor huurwoningen) en is niet altijd bekend met de mogelijkheden
- De voordelen en de opbrengsten zijn niet of nauwelijks bekend
- Er zijn meestal meerkosten, ook al zijn deze relatief. Een hogere begininvestering fungeert vaak als barrière.

Voor de utiliteitsbouw geldt bovenstaande in mindere mate omdat gebruikers meer op de hoogte zijn van de mogelijkheden, meer investeringsruimte hebben en een gebouw meer bedrijfsmatig bekijken, waardoor de financiële voordelen van energiebesparing meer gewaardeerd worden.

Bestaande bouw

Wij streven naar verdergaande energiebesparing in de woningbouw. Door toepassing van energiebesparende technieken en de inzet van duurzame energie is een groot resultaat te bereiken in de bestaande bouw. De corporaties zijn hiervoor een belangrijke partner aangezien meer dan de helft van de bestaande woningen eigendom van de corporaties zijn. Hier gelden echter ook weer de eerder genoemde barrières.

Op provinciaal niveau is energiebesparing en duurzame energie in de woningbouw speerpunt voor het klimaatbeleid. Ook op landelijk en Europees niveau wordt het potentieel in de woningbouw onderkent en wordt hieraan gewerkt. Bijvoorbeeld door de introductie van het energielabel (EPBD) en de aangekondigde aanpassing van de huurwet.

3. Het woningbestand in Heerenveen verbruikt in 2020 25% minder energie ten opzichte van 1990

4. Heerenveen-West is een energieneutrale woonwijk

5. 10% van de bedrijfsniewbouw per jaar wordt energiezuiniger gerealiseerd dan wettelijk verplicht

Deze doelstellingen hebben betrekking op de energievraag van het gebouw: verwarming en koeling van ruimtes en tapwater. Niet op energieverbruik van apparaten of voertuigen.

De maatregelen die wij voorstellen zijn erop gericht om zoveel mogelijk de genoemde barrières te overwinnen en om tot structurele uitvoering (cq. stimulansen) te komen. Een belangrijk aspect dat we willen onderzoeken is de mogelijkheid om gemeentelijke financiële instrumenten in te zetten voor het stimuleren van energiebesparing in de bebouwde omgeving. Het gaat onder andere om de bouwleges en de OZB. Het vergroenen van deze instrumenten is een nuttig instrument omdat daarmee de belasting (of vergoeding) rekening houdt met de milieudruk van het subject. Een onderzoek is echter vereist om inzicht te krijgen in de te verwachten effecten (zowel in financiële zin als ook in sociale zin, bijvoorbeeld voor lage inkomensgroepen). Een onderdeel van dit project moet ook zijn een discussienotitie over het waarom en de wenselijkheid om te differentiëren in tarieven. In het onderzoek willen we ook de mogelijkheden voor subsidiëring onderzoeken. Ook hiervoor dienen kosten en verwachte effecten te worden beschouwd. Het gaat om prikkels, niet om compensatie.

Met betrekking tot utiliteitsbouw is onze inzet met name gericht op bewustwording en het stimuleren van nader onderzoek om eventuele financiële voordelen inzichtelijk te maken.

Om optimaal gebruik te kunnen maken van zonne-energie gaat Heerenveen waar mogelijk zuidgericht bouwen. De wijze waarop hier invulling aan wordt gegeven staat open; doel van zuidgericht bouwen is het optimaal gebruik kunnen maken van de energie-uitstraling van de zon.

E-6	Pilots uitvoeren energiezuinig bouwen
E-6b	Onderzoek naar de mogelijkheid en wenselijkheid van een aantal aaneengesloten bouwlocaties op een Heerenveens bedrijventerrein, van waaruit uitsluitend volgens het Cradle to Cradle principe wordt geproduceerd
E-6c	Bij nieuwbouw wordt waar mogelijk zuidgericht gebouwd
E-7	Hanteren energiedoelstellingen bij nieuwbouw en herstructurering
E-8	Onderzoek vergroening gemeentelijke financiën
E-9	Heerenveen-West realiseren als energieneutrale woonwijk, o.a. door toepassing van zuidgericht bouwen
E-10	Energiescan aanbieden aan categorieën bedrijven die nieuwbouw realiseren
E-11	Toepassen verruimde reikwijdte
E-0	Energie onderdeel maken van het woonconvenant

De eerst genoemde maatregel verdient enige toelichting. Omdat beperkte kennis en ervaring volgens ons belangrijke barrières zijn vinden wij het belangrijk om hier wat aan te doen. Het beste kan dit door daadwerkelijk pilots te realiseren. Van deze pilots kunnen wij als gemeente maar ook aannemers, installateurs, projectontwikkelaars en bewoners veel leren. Wij willen steeds hogere prestaties neerzetten en daarmee met kleine stapjes leren wat de mogelijkheden zijn. De ervaringen kunnen leiden tot nieuwe uitgangspunten voor nieuwbouw- of renovatieprojecten (de horizontale lijnen in de grafiek). Tussentijds zullen we de prestaties monitoren en evalueren. Succesvolle ervaringen zullen we gebruiken om bij nieuwbouw partijen te stimuleren ook een dergelijke prestatie te realiseren. Vanzelfsprekend maken wij daarbij ook gebruik van ervaringen die elders zijn opgedaan. De herhaling of uitbreiding van succesvolle pilots op andere locaties zorgt ervoor dat wij niet het wiel zelf opnieuw gaan uitvinden. Een aandachtspunt is de gedwongen/noodzakelijke koppeling die kan bestaan bij specifieke constructies tussen bouwer en financier of leverancier. Hier willen wij zorgvuldig mee omgaan.

Een energiescan is een onderzoek naar de mogelijkheden om energie te besparen of processen /activiteiten zo in te richten dat deze zo min mogelijk energie verbruiken. Voorbeelden van resultaten uit een energiescan zijn: toepassing van warmtewinning als warm afvalwater wordt geloosd, gebruik van HF-verlichting die energiezuiniger is dan traditionele verlichting en het gebruiken van koude in de bodem voor koeling van ruimtes in plaats van traditionele airco's te gebruiken. In een scan wordt over het algemeen aangegeven wat de terugverdientijd is van de maatregelen. Als gemeente kunnen wij vaak bij bedrijven verplichten tot het uitvoeren van maatregelen met een terugverdientijd van 5 jaar of minder.

De volgende grafiek geeft een indicatie hoe wij de pilots willen uitvoeren. Het geeft niet per se aan in welk jaar een prestatie wordt gerealiseerd.

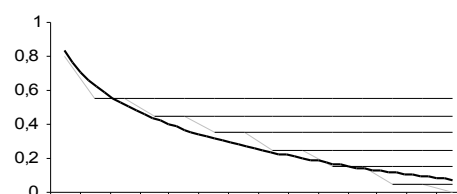
Resultaten moeten gebruikt worden voor voorlichting.

Bijvoorbeeld door het opstellen van een brochure, rondleidingen geven, etc.

Wij stimuleren de uitvoering van deze pilots bijvoorbeeld door:

- Bouwgrond te reserveren voor een pilot. Overigens realiseren we een dergelijke prestatie het liefst in overleg met de ontwikkelende partij
- Uitvoeren van studies naar haalbaarheid van maatregelen of het opstellen van een energievisie (dit kan zijn deelname maar ook (gedeeltelijke) financiering)
- Excursies te organiseren met naar voorbeeldprojecten (liefst in Heerenveen natuurlijk)
- Relevante partijen bij elkaar te brengen
- Energiezuinigheid onderdeel maken van overeenkomsten en beleidsprogramma's met bijv. projectontwikkelaars en in het woonconvenant en een eventueel ISV III

De resultaten uit de pilots kunnen gebruikt worden om invulling te geven aan E-7.

Woonconvenant

Aangezien meer dan 50% van de woningen in Heerenveen een huurwoning is, zijn de corporaties een belangrijke partner bij het realiseren van deze doelstellingen. De genoemde doelstellingen zullen wij als inzet gebruiken bij het opstellen van het Woonconvenant. De corporaties zijn op het gebied van energie ook steeds actiever en we pakken in samenwerking de taakstelling ook nu al op. Wij zien het convenant als een goed instrument om onze intenties uit te spreken en vast te leggen. In activiteit E-0 is aangegeven dat het onze inzet zal zijn om energie onderdeel te maken van het woonconvenant

Uitgangspunten nieuwbouw of herstructurering

- Bij nieuwbouw nemen we de ervaringen uit de pilots (E-6) als uitgangspunt. Als blijkt dat een bepaalde prestatie goed haalbaar is (technisch/kosten) hanteren wij dit als uitgangspunt
- Bij herstructurering streven wij de volgende prestaties na (tijdsvak betreft realisatieperiode):
 - Tot 2008: EPL 6.0 (nieuwbouw niveau is EPL 6.6)
 - 2008-2012: EPL 7.0
 - 2012-2016: EPL 8.0
 - 2016-2020: EPL 9.0

Daarnaast zullen wij actief relevante partijen, zoals bouwers, particuliere opdrachtgevers, etc. informeren over nieuwe ontwikkeling of bewezen technieken (zie ook paragraaf 3.6).

3.4 Duurzame energie/ alternatieve brandstoffen

Omdat onze traditionele energiebronnen eindig zijn is het noodzakelijk om alternatieve bronnen toe te passen of te stimuleren. Het lokaal opwekken van duurzame energie en het toepassen van biobrandstoffen willen wij daarom graag stimuleren. Wij denken ook dat een decentrale energievoorziening (opwekking) past bij een duurzame gemeente waarbij geen beslag wordt gelegd op energievoorraden van anderen, daarbij verwachten wij efficiencywinst te realiseren met decentrale opwekking. Bij het realiseren van de doelstellingen uit de twee voorgaande paragrafen zal naar verwachting ook duurzame energie worden opgewekt. Een aantal technieken is voor de bouw al zeer aantrekkelijk, zoals warmte/koude-opslag in de bodem en de toepassing van zonneboilers.

Alternatieve brandstoffen

Wij willen het rijden op alternatieve brandstoffen stimuleren. Alternatieve brandstoffen zijn bijvoorbeeld aardgas, biodiesel en bioethanol. Het voordeel is dat ze het milieu minder belasten of zelfs volledig duurzaam (hernieuwbaar) zijn ten opzichte van traditionele brandstoffen. Voordat iemand echter overstapt moet je het natuurlijk wel kunnen tanken. Daarom willen wij in ieder geval de komst van verkooppunten stimuleren. Dit kan bijvoorbeeld door een bijeenkomst met ondernemers in de autobranche te organiseren. Het rijden op alternatieve brandstoffen is te stimuleren door het organiseren van een informatiebijeenkomst en het verstrekken van informatie over prijzen, verkooppunten, etc via de website of de krant. Op provinciaal niveau is alternatieve brandstoffen een speerpunt.

6. In 2020 wordt 20% van het energieverbruik in Heerenveen duurzaam opgewekt

7. In 2010 zijn er minimaal twee verkooppunten voor alternatieve brandstoffen

Het realiseren van deze doelstellingen vereist o.a. maatregelen die de opwekking van duurzame energie mogelijk maken. Wij willen onder meer uitspreken dat wij open staan voor de toepassing van windenergie in de gemeente Heerenveen en de opwekking van duurzame energie op kleine schaal, zoals met kleine windmolens, zonnepanelen, etc. Wel dient opwekking van duurzame energie zorgvuldig te worden ingepast, gelijk aan de wijze waarop bijv. nieuwbouwwoningen aan welstandseisen moeten voldoen, dit voor het uiterlijk aanzien van de gemeente. Daarbij merken wij op dat opwekking van energie best gezien mag worden.

E-12	Realiseren van een cluster windmolens voor 2020
E-13	Stimuleren energieopwekking in samenwerking met agrarische bedrijven
E-14	Opstellen ruimtelijk kader kleinschalige energieopwekking
E-15	Uitvoeren haalbaarheidsonderzoek energie uit biomassa in Heerenveen
E-16	Stimuleren verkooppunten alternatieve brandstoffen
E-17	Stimuleren rijden op alternatieve brandstoffen door voorlichting en communicatie
E-18	Aanpassen minimaal 50% gemeentelijk wagenpark rijdt op alternatieve brandstoffen in 2015
E-19	Discussienotitie opstellen inzet parkeertarieven voor stimuleren alternatieve brandstoffen

Verskillende technieken zijn beschikbaar voor het opwekken van duurzame energie en wij willen voor verschillende opties mogelijkheden bieden. Windenergie is, naast de inzet van biomassa, op dit moment één van de meest aantrekkelijke vormen van duurzame energie aangezien de verhouding kosten/baten aantrekkelijk is. Een windmolen van 1 MWh kan jaarlijks het elektriciteitsverbruik van 500 huishoudens opwekken (2,5% van de huishoudens in Heerenveen). De landelijke subsidieregeling voor duurzame energie (MEP) is stopgezet. Hiervoor in de plaats komt begin 2008 de SDE-regeling. Ook komt er naar verwachting een stimuleringsregeling duurzame energie voor particulieren. Minister Cramer voor milieu heeft ook de ambitie geformuleerd om het aandeel windenergie op land te verdubbelen in de totale productie van duurzame energie. Een belangrijk nadeel van windenergie is de landschappelijke impact. Op dit moment loopt er een studie gezamenlijk met de gemeenten Skarsterlân, Opsterland en Smallingerland naar mogelijke locaties binnen elke gemeente. Daarbij is de landschappelijke impact een belangrijk afwegingsaspect. Daarmee willen wij het gemeentelijke beleid ten aanzien van windenergie een stevigere basis geven, gefundeerd op een landschappelijke analyse op bovengemeentelijk niveau. Het is mogelijk dat het gemeentelijk beleid ten aanzien van windenergie bijstelling behoeft naar aanleiding van het lopende onderzoek. Indien dit het geval is zal een alternatief voorstel worden gedaan aan de gemeenteraad.

Met betrekking tot lokale energieopwekking willen wij bij de verschillende projecten bekijken of het ook mogelijk is om als gemeente actief te participeren. Wij denken hiermee een versnelling te kunnen bereiken. Daarnaast bieden opbrengsten kansen voor extra activiteiten op dit gebied.

CO2-reductie in Sportstad

In Sportstad wordt voor de verwarming en koeling van het gehele complex gebruikt gemaakt van duurzame energie. Deze energie wordt uit de bodem gehaald door het oppompen van grondwater. Door de constante temperatuur van de bodem is deze energiebron altijd beschikbaar. In de zomer wordt koude uit de bodem gehaald en in de winter warmte. Het systeem levert een CO2-reductie van meer dan 45% op ten opzichte van traditionele technieken, en is nog financieel aantrekkelijk ook. Dit levert een jaarlijkse CO2-reductie van meer dan 1.000 ton op.

Heerenveen heeft recent ingestemd met de plannen van OMRIN om een Regionale EnergieCentrale (REC) te bouwen in Harlingen. In deze centrale wordt huishoudelijk afval, o.a. uit Heerenveen, verbrand om te verwerken en om energie op te wekken. Daarmee wordt uit Heerenveens afval duurzame energie gewonnen. In hoofdstuk 4 wordt verder ingegaan op ons beleid ten aanzien van afval.

Ontwikkelingen alternatieve brandstoffen

Met betrekking tot alternatieve brandstoffen zal de landelijke ontwikkeling van grote invloed zijn op het gestelde doel en de voorgestelde maatregelen. Wij verwachten dat volledig alternatieve brandstoffen toekomst hebben. M.n. in Zweden wordt dit al bewezen. Veel voertuigen (zgn. flexifuels) daar kunnen overigens veelal ook op traditionele brandstoffen rijden waardoor de afhankelijkheid van traditionele brandstoffen beperkt is.

Onze inzet beperkt zich tot het scheppen van randvoorwaarden, zelf een voorbeeldfunctie vervullen en voorlichting en communicatie. Bijvoorbeeld de inzet van aangepaste parkeertarieven kan mensen stimuleren om ook eens te kijken naar auto's die alternatieve brandstof gebruiken. Het rijk wil deze aanpassing ook mogelijk maken door aanpassingen in de wet (zo blijkt uit antwoord van de minister op kamervragen in 2007).

3.5 Energie en bedrijvigheid

Bedrijven en energie hebben op verschillende wijze met elkaar te maken krijgen. Afhankelijk van de bedrijfssector is energie relevant vanuit één van de volgende perspectieven:

- Energie als kostenpost
- Energie als marktkans
- Energie als onderdeel van maatschappelijke verantwoordelijkheid

Voor ons zijn er dan ook meerdere motieven om ook aandacht te besteden aan bedrijvigheid, als het gaat om energiebesparing en duurzame energie:

- Er valt een grote CO₂-reductie te realiseren door de relatief hoge verbruiken
- Bedrijven kunnen ook als 'selling partner' optreden. Wat wil zeggen dat door bijv. enthousiaste installateurs particulieren sneller zullen overwegen om bepaalde energiebesparende of duurzame energietechnieken toe te passen. Voor een deel is dit ook van invloed op andere maatregelen. Indien bouwbedrijven (of gerelateerd aan de bouw) geen kennis en ervaring hebben van of met energiezuinig bouwen is het stimuleren hiervan weinig effectief, aangezien er geen partijen zijn die de realisatie op zich kunnen nemen. Deze bedrijven zijn buiten Heerenveen overigens ook wel aanwezig.
- Het kan de bedrijvigheid in Heerenveen stimuleren (positief vestigingsklimaat, nieuwe bedrijvigheid, maar ook extra bedrijvigheid voor de bestaande bedrijven)

Bij de andere onderdelen van dit hoofdstuk komt het bedrijfsleven overigens ook aan de orde, zoals bij de passages over bouw (zowel utiliteits- als woningbouw) en duurzame energie.

10. Bedrijfsleven stimuleren energie te besparen en duurzame energie te gebruiken om hun eigen milieudruk te verminderen of de milieudruk van de diensten/producten die ze leveren

Onze doelstelling beperkt zich tot een abstracte richting. De reden hiervoor is dat met het bedrijfsleven al op vele fronten afspraken zijn gemaakt over energiebesparing en duurzame energie. Met name met de convenanten MJA (1992-2000) en MJA 2 (2001-2012) zijn ambitieuze maar haalbare afspraken gemaakt over prestaties die branches vrijwillig willen realiseren. Daarnaast kan de gemeente via vergunningverlening en handhaving in het kader van de Wet milieubeheer maatregelen opleggen (zie ook maatregel E-12). Daarnaast betreft het een zeer heterogene doelgroep.

Bedrijven stimuleren in te zetten op energie

Bedrijven stimuleren kan door kennis over te dragen over kosten en opbrengsten van alternatieven maar ook door informatie te geven over nut en noodzaak. Via het organiseren van bijeenkomsten en het geven van informatie tijdens handavingsbezoeken kunnen wij bijvoorbeeld kennis overdragen. Bedrijven kunnen vaak niet alleen besparen op energie voor verwarming of koeling van kantoren maar ook in hun bedrijfsproces. Bijvoorbeeld als veel warmte vereist is voor drogen kan soms warmteterugwinning toegepast.

De voorgestelde maatregelen beperken zich tot stimuleren van energiematregelen, belonen van prestaties (met aandacht) en periodiek aandacht in de controlesfeer voor bedrijven die de minimumafspraken (cq. verplichtingen uit de milieuvergunning) niet nakomen.

E-20	Kennisoverdracht naar individuele bedrijven
E-21	Positieve publiciteit schenken aan energieprestaties
E-22	Aandacht geven aan energie in de handhaving milieuvergunningen

Op grond van het zgn. 'Heerenveens Model' wordt niet gehandhaafd op het onderdeel energie in de bouwvergunning. Het nakomen van deze regels is de verantwoordelijkheid van de aanvrager van de bouwvergunning. Wel willen wij, in lijn met dit beleidsplan, juist aan de voorkant mensen stimuleren aandacht aan energie te besteden. Door voorlichting en wellicht door de inzet van financiële instrumenten (zie E-8).

Initiatieven op energiegebied – duurzaamheidspark

Los van de genoemde maatregelen willen wij altijd open staan voor (innovatieve) initiatieven van bedrijven op energiegebied. Waar mogelijk kunnen wij medewerking verlenen door ondersteuning te verlenen in procedures of hen in contact brengen met subsidieverstrekters als Senternovem. Een goed voorbeeld is het duurzaamheidspark op het IBF. De initiatiefnemers streven ernaar om innovatieve bedrijven op het gebied van duurzaamheid bij elkaar te vestigen zodat kennisuitwisseling kan plaatsvinden. Dit ondersteunen wij van harte.

3.6 Bewustwording in de samenleving

De keuzes die mensen maken en de wijze waarop ze werken, leven of recreëren zijn van grote invloed op hun energieverbruik. Het gaat bijvoorbeeld om de keuze voor witgoed, een nieuwe auto. De vragen van consumenten zetten ook het bedrijfsleven aan tot het aanbieden van alternatieven.

Gedragsverandering kan leiden tot energiebesparing in de bestaande bouw, energiezuinige nieuwbouw, overstap op voertuigen met alternatieve brandstoffen, etc.

Bewustwording

Iedereen kent de reclamespotjes over milieu en energie. Tips over de verwarming een graadje lager, eens wat vaker de fiets pakken, enz. Ook wij kunnen mensen bewust maken van mogelijkheden om een steentje bij te dragen. Aandacht vragen voor het energieverbruik en ook informeren over alternatieven, zoals de laatste tijd een aantal malen is gedaan via de website van de gemeente en via Crackstate Nijs. Deze activiteiten laten mensen stil staan bij het energieaspect en, zo is de bedoeling, bewuster energie verbruiken. Her liefst minder energie.

Wij willen voorlichting geven over klimaatverandering en energie. Enerzijds om draagvlak en begrip voor het gemeentelijk beleid te krijgen, anderzijds om kennis over te dragen over alternatieven. Door structureel positieve aandacht te schenken aan en voorlichting te geven over deze onderwerpen zal volgens ons gedragsverandering optreden en een vraagverandering (van consument naar producent). Ook vanuit andere hoeken vindt veel voorlichting over energie plaats en is veel aandacht voor klimaatverandering en de noodzaak tot het ondernemen van actie (zoals de film van Al Gore, reclames van energiemaatschappijen, reportages op tv, kranten, politiek, etc.). Wij willen hier echter ook een lokale dimensie aan geven.

11. In 2020 is 80% van de bevolking ouder dan 18 jaar bekend met de noodzaak zuinig met energie te zijn, en treft 50% energiebesparende maatregelen

Wij streven naar een hoog percentage van de bevolking dat zich bewust is van de noodzaak zuinig te zijn met energie. Achter deze doelstelling zit onze veronderstelling dat het noodzakelijk is dat veel mensen zich hiervan bewust zijn, omdat dit tot handelen (gedragsverandering, alternatieve keuzes) aanzet. Wij willen dit door structureel voorlichting te geven over klimaatverandering en energie.

Voorlichting moet zich volgens ons richten op zowel volwassenen als jongeren en kinderen. Omdat bij de laatste twee doelgroepen ook een basis wordt gelegd voor hun gedrag op latere leeftijd. Een belangrijk aspect aan het klimaat- cq energietheema is ook de potentiële verstrekkende gevolgen voor de leefomstandigheden en keuzemogelijkheden van toekomstige generaties (beschikbaarheid energiebronnen, klimaatverandering).

E-23	Organiseren Sinnewike, themaweek met betrekking tot klimaatverandering/energie
E-24	Afsluiten Klimaatconvenant Heerenveen
E-25	Realiseren Bewonersbos Heerenveen
E-26	Uitvoeren diverse voorlichtingsactiviteiten, met aandacht voor nieuwe technieken/ontwikkelingen

Bij de ontwikkeling van het Sportexperience Centre zal energie ook een belangrijke rol gaan spelen. Hiermee kan een groot publiek worden bereikt.

3.7 Onzekerheid

Op het gebied van energie zijn onze juridische mogelijkheden beperkt. Voor een groot deel zijn wij dan ook afhankelijk van de medewerking van bedrijven en burgers. Met onze relatief grote inzet proberen wij deze medewerking tot stand te brengen. Het mag duidelijk zijn dat het bereiken van de gestelde doelstellingen een zekere onzekerheid kent als gevolg van deze situatie want gedragsverandering hebben wij niet in de hand en kunnen wij hoogstens stimuleren. Indien partijen, zoals projectontwikkelaars met een bouwclaim, weigeren mee te werken dan is het niet altijd mogelijk om bij te sturen. Daarnaast is energie niet het enige afwegingsaspect bij projecten. Ook andere aspecten, zoals sociale aspecten of budgettaire overwegingen, kunnen ertoe leiden dat niet de gewenste energieprestaties worden bereikt.

De afhankelijkheid van andere partijen vereist een juiste opstelling in de uitvoering. Dit beleid zet voor ons de lijnen uit die in de uitvoering doorwerken. Wij streven naar de realisatie hiervan. Omdat medewerking van anderen vereist is, is het wenselijk om bij deze partners draagvlak en bewustwording te creëren om medewerking te bewerkstelligen. Wij zullen niet snel afwijken van de

doelen in dit beleid maar het zal ook niet altijd mogelijk zijn om ze vast te houden (vanwege genoemde situaties of belangen).

Tevens geldt specifiek voor dit speerpunt dat ambitieus wordt ingestoken op een onderwerp waarvoor op dit moment beperkt capaciteit en middelen beschikbaar zijn. Bijvoorbeeld het realiseren van de pilots in de woningbouw vergt middelen voor bijv. haalbaarheidsonderzoeken en capaciteit voor het maken, opvolgen en volgen van afspraken, het organiseren van excursies, etc. Extra inzet (middelen en capaciteit) is daarom noodzakelijk. In het hoofdstuk over financiën en organisatie wordt hierop ingegaan. Vanuit het rijk worden per 2008 financiële middelen verwacht die ingezet kunnen worden voor extra capaciteit (zgn. 'BANS 2' regeling).

4. Microklimaat

Inleiding

Naast wereldwijde klimaatproblemen is het ook belangrijk om de kwaliteit van de leefomgeving dicht bij de burgers te waarborgen. Het microklimaat heeft betrekking op het milieu in onze directe leefomgeving. Het gaat over de leefbaarheids- en duurzaamheidsaspecten om ons heen die de kwaliteit van onze directe leefomgeving beïnvloeden en waar burgers soms zelf ook invloed op kunnen uitoefenen.

Zoals in hoofdstuk 2 aangegeven vinden wij het belangrijk om de leefbaarheid in Heerenveen te verbeteren en te borgen. Het uitgangspunt hiervoor is een gebiedsgerichte benadering om het microklimaat af te stemmen op de beleving van de gebruikers. Zoals in het collegeprogramma 2006-2010 ook wordt onderstreept behoeft de kwaliteit van de leefomgeving een permanente aandacht omdat deze van grote invloed is op de volksgezondheid. Daarnaast wordt opgemerkt dat de kwaliteit voor de langere termijn belangrijk is voor het welzijn van de burger. Aspecten als geluidsniveau, aanwezigheid van groen en luchtkwaliteit zijn van invloed op de leefbaarheid en verschillen per gebied(stype).

Leefbaarheid onderzocht

Periodiek wordt in Heerenveen het LEMON-onderzoek uitgevoerd (LEefbaarheidsMONitor). In dit onderzoek worden o.a. vragen gesteld over groenvoorziening en vervuiling. Gemiddelde score in 2004 voor 'vervuiling' was een 6,3 en voor 'groen en speelvoorzieningen' een 5,8. Per gebied (wijken) verschillen de resultaten.

Uit onderzoek van de GGD Rotterdam in 2000 blijkt dat de volgende leefbaarheidfactoren een rol spelen bij de waardering voor/van de leefomgeving (in aflopende mate van belangrijkheid):

- Meest belangrijk: Woning (grootte, kwaliteit)
- Zeer belangrijk: sociale veiligheid, sociale cohesie, schoon
- Medebepalend: omgevingsruimte, groen, rust (afwezigheid van lawaai), luchtkwaliteit
- Minst belangrijk: speelgelegenheid kinderen, bereikbaarheid, voorzieningen

(de beleving kan in het westen natuurlijk anders zijn dan in het noorden van Nederland maar indicatief zullen veel van deze punten overeen komen verwachten wij)

Bij het beleid over het microklimaat hebben wij het over een aantal onderwerpen. In onderstaande tabel zijn ze kort toegelicht, inclusief een korte indruk van de subjectieve en objectieve kant van het onderwerp. De belangrijkste kaders zijn vermeld in tabel 4.1.

Huidige situatie

De huidige milieukwaliteit per gebied is wisselend. Voor veel gebieden is alleen op hoofdlijnen bekend hoe de kwaliteit is. Algemeen gesteld geldt dat voor woonwijken en het hoogstedelijk gebied met name geluidsoverlast en zwerfafval de leefbaarheid in subjectieve zin negatief beïnvloeden, met name voor zwerfafval komt dit duidelijk naar voren uit het LEMON-onderzoek en uit het onderzoek naar zwerfafval uitgevoerd in 2006. In objectieve zin geldt dat er nog meer dan 500 woningen zijn die niet voldaan aan de geluidsnormen. Het betreft woonwijken langs spoor- en snelweg. Voor wat betreft de andere objectieve milieuaspecten geldt het volgende:

- Er zijn geen situaties bekend op dit moment waar bodemverontreiniging een bedreiging voor de volksgezondheid vormt
- In Heerenveen wordt voldaan aan de normen voor luchtkwaliteit
- Er zijn geen overschrijdingen van het plaatsgebonden risico, wel is sprake van minimaal één locatie waar het groepsrisico wordt overschreden (verderop worden deze begrippen nader toegelicht)

De overige aspecten zijn voor zover bekend in algemene zin geen directe bedreiging voor de leefbaarheid in subjectieve of objectieve zin (specifieke locaties daargelaten). Er zijn wel kansen om de leefbaarheid nog meer te verhogen. Daarnaast zijn er kansen om duurzaamheid te vergroten.

Tabel 4.1 Milieuaspecten microklimaat

Onderwerp	Beschrijving & Kader	Beoordeling subjectief/objectief
Geluid	Geluidsemissies van verkeer, industrie en gedrag. Kader: Wgh en Wm	Voor een groot gedeelte subjectief. Mensen hebben bijv. veel last van burenlawaai (radio's) en brommers. Het verschilt per persoon en per omgeving. Ook objectief omdat bewezen is dat bij 50dB(A) sprake kan zijn van hinder. Piekgeluiden kunnen ook leiden tot slaapverstoring. Gehoorschade treedt op bij hoge geluidsniveau's
Geur	Stank van m.n. bedrijfsactiviteiten. Kader: Wm, NeR, Wgv	De beleving van geur is heel subjectief. Objectief gezien is niet snel sprake van gezondheidsbeïnvloeding.
Bodem	Chemische verontreiniging. Kader: Wbb, BOOT, Bbk	Subjectieve beleving beperkt. Objectief kunnen bodemverontreinigingen gezondheidsbedreigend zijn. Behoud van de functies van de bodem is wenselijk
Externe veiligheid	Risico's activiteiten gevaarlijke stoffen. Kader: BRZO, BEVI en C-RNVGS	Het betreft risico's. D.w.z. de kans dat een incident plaats vindt maal het potentiële effect. Subjectief beperkte waarde, objectief echter wel. Bepaalde risico's zijn niet acceptabel.
Lucht-kwaliteit	Aanwezigheid van gezondheidschadelijke stoffen in de lucht zoals fijn stof. Kader: BLK	Objectief, stoffen tasten gezondheid aan. Voor een deel subjectief, m.n. langs drukke wegen. Door de vele media aandacht ontstaat een bepaalde beleving van de eigen omgeving.
Groen	De aanwezigheid van groen (niet per se natuur) in de leefomgeving	M.n. subjectief, het gaat om de beleving van de leefomgeving. Verondersteld wordt dat de aanwezigheid van veel groen cq. speelgelegenheid de gezondheid van kinderen bevordert en de luchtkwaliteit verbetert. De bijdragen zijn echter beperkt
Water	Kwaliteit van water en aanwezigheid van oppervlaktewater	Subjectief omdat het invloed heeft op de beleving van de leefomgeving. Objectief m.n. voor wat betreft potentiële overlast bij hevige regenval en aanwezigheid verontreinigingen (bijv. ook blauwalg)
Energie	Fossiel energieverbruik op locatie	Objectief, de energieprestatie van bijv. een woonwijk. In potentie kan het de beleving van de leefomgeving ook beïnvloeden als bijv. hoge ambities worden gerealiseerd (bijv. energieneutrale wijk) en hier periodiek aandacht aan wordt geschonken.
Straling	Straling van bijv. UMTS-masten of hoogspanningslijnen	Subjectief onderwerp, als gevolg van de aandacht in de media worden wel risico's verondersteld terwijl dit objectief duidelijk kan worden afgewezen. De aandacht van de media is ook de oorzaak voor de afbreuk op de beleving van de leefomgeving
Afval	Inzameling van afval, zwerfafval en scheiden van afvalstromen. Kader: Wm, Gemeentewet, APV	In de vorm van zwerfafval is een subjectieve aspect van afval aanwezig. De aanwezigheid van veel zwerfafval veroorzaakt gevoelens van onveiligheid. Objectief gezien streven we naar afvalscheiding en verminderen van afval om zuinig om te gaan met grondstoffen
Licht	Lichthinder, lichtverontreiniging. Kader: Wm	Licht is met name een subjectief aspect. Teveel of te weinig licht beïnvloedt de beleving van de publieke ruimte. Tegelijkertijd is teveel licht de oorzaak van een verlichte hemel waardoor bijv. minder sterren zichtbaar zijn. Objectief gezien kan licht fauna beïnvloeden. Het gaat dan om zeer hoge lichtniveau's. Slaapverstoring bij mensen vindt niet snel plaats

Kader

In tabel 4.1 is voor de verschillende milieuaspecten het relevante wettelijke kader weergegeven. Andere kaders die ook van belang zijn voor dit speerpunt zijn Rijks- en provinciaal milieubeleid. Het gaat met name om:

- NMP 4: 4^e nationaal milieubeleidsplan
- Toekomstagenda Milieu. Schoon, Slim en Sterk. Actualisering van het nationale milieubeleid met een zakelijke en nuchter benadering van milieuproblemen.
- Frysk Miljeuplan 2006-2009

4.1 Milieukwaliteit op microniveau

Onze ambitie is erop gericht de leefbaarheid op gebiedsniveau te verbeteren indien nodig of gewenst en op het vast te houden van de behaalde kwaliteit. Daarnaast streven wij ernaar om duurzaamheid op gebiedsniveau te verhogen. De milieudruk vanuit een gebied willen wij verminderen. Maar ook willen wij dat de leefbaarheid in een gebied voor de lange termijn wordt geborgd. Een woonwijk moet niet alleen nu leefbaar zijn maar over 10 jaar nog steeds.

Deze algemene doelstellingen zijn moeilijk meetbaar te maken voor een moment. Wij streven naar het overschakelen naar een procesmatige aanpak waarbij milieumambities integraal onderdeel zijn van gebiedsgerichte projecten, zoals herstructurering of gebiedsontwikkeling. Integraal werken en het koppelen van activiteiten aan elkaar zijn ook uitgangspunten voor alle werkzaamheden van de gemeente. De doelstellingen voor het microklimaat hebben om deze reden een relatief abstract karakter. In de uitwerking per thema/gebied worden deze concreter gemaakt en het is ons doel om ook ambities vast te stellen op het moment dat gebiedsgericht actie wordt ondernomen.

- Milieukwaliteit wordt gebiedsgericht bepaald, behouden en/of verbeterd; waarbij het wettelijk minimum slechts een vertrekpunt is
- Bewoners of gebruikers van een gebied worden actief betrokken bij het stellen van milieudoelen voor het gebied, en krijgen hierin zo mogelijk ook een rol

Om grip te houden op de milieukwaliteit en om verbeteringen te realiseren maar ook om ruimte te geven aan bedrijvigheid willen wij aansluiten bij ruimtelijke ontwikkelingen. Milieu moet integraal onderdeel zijn van gebiedsgerichte projecten, zoals herstructurering van woonwijken, opstellen van bestemmingsplannen, nieuwbouw van bedrijventerreinen, etc. In het verleden zijn hiervoor al de eerste stappen gezet met de uitvoering van het vorige milieubeleidsplan.

Met vergroten van de rol van milieuaspecten in de verschillende fasen van dergelijke projecten creëren we kansen om gezamenlijk met huidige en/of toekomstige belanghebbenden of gebruikers specifiek milieudoelstellingen vast te stellen die realistisch zijn en binnen het kader van een dergelijk project worden gerealiseerd. Daarmee kunnen wij voor bepaalde milieuthema's maximaal (binnen de mogelijkheden) tegemoet komen aan de karakteristieken van een gebied en aan de beleving door de belanghebbenden en gebruikers van zo'n gebied. Daarbij willen wij ook stimuleren dat zij ook een rol krijgen in het bereiken of behouden van milieukwaliteit, vanuit de verantwoordelijkheid die wij voor belanghebbenden en gebruikers zien. Het stimuleren van de eigen verantwoordelijkheid wordt bereikt door ze actief te betrekken bij het opstellen van doelen maar ook door hen een rol in de uitvoering te geven.

In algemene zin is de inzet onder 'microklimaat' gericht op behoud en indien nodig verbetering van het huidige niveau. Er wordt geen ambitieuze verbetering voorgesteld op één van de onderwerpen. Ons uitgangspunt is dat over het algemeen sprake is van een beheersituatie. Wel is het soms wenselijk om onderwerpen verder te concretiseren in beleidsnotities over programma's om een situatie te behouden en om hier ook instrumenten voor te hebben. Een vastgestelde beleidsnotitie kan bijvoorbeeld fungeren als toetsingskader.

In hoofdstuk 2 is aangegeven op welke wijze doelstellingen worden opgesteld: het wettelijk minimum geldt als basis. In dit hoofdstuk zijn generieke doelstellingen aangegeven die gebiedsspecifiek nog verder aangescherpt (kunnen) worden als hier aanleiding voor is (zie p. 10).

Resultaten van beleid	Maatschappelijke effecten
Stellen en realiseren van milieuambities per gebied	Toename en/of behoud van leefbaarheid Verminderen milieudruk

Algemene maatregelen

Ter ondersteuning van het doel om milieukwaliteit, voor zover relevant, gebiedsgericht vast te stellen en te borgen stellen wij als maatregel voor om bij relevante gebiedsgerichte projecten in samenwerking met belanghebbenden een milieuanalyse op te stellen waarin knelpunten worden geïdentificeerd die de leefbaarheid bedreigen en kansen worden geïdentificeerd om leefbaarheid en duurzaamheid te verhogen. Ook dient in de milieuanalyse de realisering van de generieke basis zoals die in dit hoofdstuk is voorgesteld te worden meegenomen. De milieuanalyse maakt onderdeel uit van de besluitvorming.

Deze werkwijze maakt het ook mogelijk om gezamenlijk met belanghebbenden compenserende maatregelen te treffen. Indien bijvoorbeeld blijkt dat niet voldaan kan worden aan de gewenste milieukwaliteit, om bijvoorbeeld financiële redenen, kan gezamenlijk compensatie worden gezocht op een ander milieuaspect, of wellicht een geheel ander aspect dat de leefbaarheid raakt (wellicht op het vlak van voorzieningen). Ons uitgangspunt is dat compensatie gezamenlijk met de belanghebbende tot stand komt. Niet alleen fysieke maatregelen zullen aan de orde komen maar ook gedragsmaatregelen kunnen effectief zijn, waarbij ook betrokkenheid van bijvoorbeeld bewoners wenselijk kan zijn.

Milieuanalyse in de praktijk uitvoeren

In de praktijk zou een milieuanalyse kunnen worden opgesteld voor bijvoorbeeld de herstructurering van Heerenveen-Midden. De verschillende fasen van deze herstructurering worden gevolgd. In de eerste planfase kunnen beleidsdoelstellingen en de huidige situatie in beeld gebracht. Met het verfijnen van het detailniveau wordt ook de milieuanalyse aangepast en gedetailleerder. Een doelstelling gericht op behoud van het geluidsniveau kan er dan toe leiden dat ligging van een weg of materiaalgebruik wordt aangepast. Ook kan bijvoorbeeld meer openbaar groen worden gepland.

Om milieuanalyses goed te kunnen maken is voldoende milieuinformatie noodzakelijk. Met name voor de betrokken belanghebbenden is dit niet altijd het geval. Wij willen daarom de beschikbare

informatie actief via onze website beschikbaar stellen. Deze plicht volgt ook uit het, in Nederland in de Wet milieubeheer geïmplementeerde, Verdrag van Aarhus (over de openbaarheid van milieuinformatie).

M-1	Instrument van de milieuanalyse ontwikkelen, invoeren en toepassen bij relevante projecten
M-2	Milieuinformatie beschikbaar stellen via de website (minimaal conform wettelijke eisen)

Voor wijken/gebieden waarvoor lange tijd geen grote projecten worden verwacht wordt apart een milieuanalyse opgesteld.

4.2 Geluid

Geluid is overal aanwezig. Per gebied verschilt het niveau en het type geluid echter. Geluid kan afkomstig zijn van bijvoorbeeld: auto's, trein, brommers/scooters, industrie, horeca, burens, etc. Voor een groot aantal soorten geluid gelden specifieke eisen. Specifiek voor wegverkeer, industrie en spoorweglawaai gelden wettelijke normen. Deze zijn gebaseerd op de verwachte hinder van verschillende geluidsniveaus. In Heerenveen zijn de snelwegen en de spoorweg belangrijke en bepalende geluidsbronnen. Bedrijventerreinen Kanaal en IBF zijn gezoneerd. In de gemeente Heerenveen bevinden zich geen stiltegebieden⁷.

De wettelijke normen, een overzicht is opgenomen in bijlage 3, is complex en kent veel uitzonderingen. Sinds 2007 heeft de gemeente de taak om zgn. hogere waardes te verlenen. Een toetsingskader hiervoor ontbreekt.

Met betrekking tot geluid willen wij de huidige geluidsbelasting in eerste instantie zoveel mogelijk borgen. De acceptatie van geluid kan heel hoog zijn in het stedelijk gebied voor bijvoorbeeld verkeers- en spoorweglawaai, maar in een rustige omgeving als een dorp zijn dergelijke geluidsniveaus juist onwenselijk. In principe wordt in bestaande gebieden beperkt overlast ervaren. In het LEMON onderzoek uit 2004 wordt geluid slechts zelden genoemd. In Oranjewoud wordt wel specifiek overlast ervaren; hier is ook een grote nieuwe geluidsbron (A32) aanwezig sinds een aantal jaren. De Stichting geluidshinder Oranjewoud e.o. heeft tijdens de inspraak van het milieubeleidsplan aangegeven dat ook in Oudeschoot geluidshinder wordt ondervonden ten gevolge van het verkeer op de A32. Daarnaast willen wij waar dit noodzakelijk is kijken of verlaging mogelijk is; dit komt naar voren in de gebiedsspecifieke benadering. Tevens willen wij kijken of het mogelijk is om juist geluidsruimte te creëren in hoogstedelijke gebieden zoals het sportstadgebied. Ondanks een relatief hoge geluidsbelasting willen mensen hier wel graag wonen. Een hoger niveau wordt hier geaccepteerd als gevolg van het karakter van het gebied.

Regelgeving geluid

Ter illustratie voor de vrijheid die de bestaande regelgeving biedt (enerzijds een kans voor ontwikkeling, anderzijds een bedreiging voor de leefbaarheid), de normen voor wegverkeerslawaai. In de Wet geluidshinder is aangegeven dat de voorkeursgrenswaarde op de buitenkant van woningen 50 dB(A) is. Algemeen gesproken geldt dat boven deze waarde in toenemende mate hinder ontstaat. Van deze waarde is ontheffing mogelijk (met een hogere waarde) tot 55 dB(A). Veel bestaande situaties hebben echter te maken met historische gegroeide verkeersintensiteiten en daarom mag de belasting toenemen tot 65 dB(A) en in uitzonderlijke gevallen tot 70 dB(A). Met betrekking tot het binnenniveau (35 dB(A)) is de bescherming echter relatief rigide en gelden zeer beperkte ontheffingsmogelijkheden. Dit voorbeeld geeft aan dat sturing wenselijk is: om kansen te kunnen benutten of om de leefbaarheid te behouden.

1. Het huidige geluidsniveau borgen en vasthouden voor de toekomst
2. Gebiedsgericht geluidsruimte creëren voor gewenste ruimtelijke ontwikkelingen
3. Sanering alle woningen van de B-lijst en de raillijst uiterlijk 2010

De doelstelling voor het saneren van de B- en de raillijst is afkomstig uit het Heerenveense ISV2-programma. De saneringen van de woningen op de A-lijst zijn in 2004 afgerond.

Om dit beleid te kunnen operationaliseren is eerst inzicht vereist in de huidige situatie. Met betrekking tot geluidsniveaus is voor verkeer deze informatie beschikbaar, voor industrielawaai nog niet. Op basis van deze informatie kunnen gebiedseisen worden geformuleerd op basis van de visie van de

⁷ De provincie kan via de Provinciale Milieuverordening stiltegebieden aanwijzen

gemeente op de verschillende gebiedstypen. Hiervoor is ook overleg en uitgebreide communicatie met bewoners en andere partijen noodzakelijk. Met name de mogelijkheden voor bedrijven in het buitengebied, bijv. agrariërs die gevestigd zijn in lintbebouwing, zijn een aandachtspunt. Ook is het wenselijk om meer inzicht te krijgen in de geluidsbronnen die overlast veroorzaken. Uit het LEMON-onderzoek komt naar voren dat er gebieden zijn waar geluidsoverlast wordt ervaren. Het is echter wenselijk om te bepalen waar de overlast door wordt veroorzaakt. In geval van burenlawaai is een hele andere aanpak noodzakelijk dan bij spoorweglawaai.

In een beleidsnotitie willen wij onze visie concreet maken, eventueel kan ook een gemeentelijke verordening worden opgesteld. Met de inwerkingtreding van het zgn. Activiteitenbesluit⁸ vervalt de milieuvergunningplicht voor een groot aantal bedrijven. Om gebiedsspecifiek beleid te kunnen voeren wordt in dit besluit de mogelijkheid geboden om bij verordening eigen eisen te stellen. Deze mogelijkheid zullen wij ook overwegen in de notitie.

De uitgangspunten zoals die zijn weergegeven in tabel 4.1 zijn de basis voor deze notitie. Door de notitie te laten vaststellen door de gemeenteraad kan deze gehanteerd worden als toetsingsdocument.

Borgen geluidsniveau

Het vasthouden van het huidige geluidsniveau is een lastige opgave. Op de mobiliteit hebben wij slechts beperkt invloed en ook op de geluidsproductie van voertuigen hebben wij niet of nauwelijks invloed. Wel kunnen wij bijvoorbeeld in planvorming rekening houden met deze doelstelling door geen hogere waarden te verlenen voor nieuwbouw dicht bij geluidsbronnen of toepassen van geluidsarme materialen bij onderhoud van wegen.

Tabel 4.1 Geluidsbeeld voor de gebiedstypen

Gebiedstype	Uitgangspunten
Wonen in de stad	Woonwijken zijn bestemd voor wonen en rust (afwezigheid van hoge geluidsniveau's) komt de leefbaarheid ten goede. Geluidsniveau's dienen beperkt te blijven, met name in de avond en de nachtperiode. Uitgezonderd zones langs hoofdwegen (bovenlokaal en lokaal), het spoor en bedrijventerreinen, is behoud van de bestaande kwaliteit wenselijk. Bij belangrijke ruimtelijke ontwikkelingen kunnen eventueel verbeteringen worden gerealiseerd.
Dorpen/linten	Dorpen en linten hebben over het algemeen een lagere geluidsbelasting dan woonwijken in de stad. Toch kunnen hier ook hogere geluidsniveau's optreden, bijv. in linten omdat ze langs doorgaande wegen zijn gelegen of door aanwezige bedrijvigheid die historisch gezien altijd in of om het dorp is gelegen. Behoud van de bestaande kwaliteit is belangrijk. Vergelijkbare of lagere geluidsniveau's dan stedelijke woonwijken zijn het uitgangspunt. Bij belangrijke ruimtelijke ontwikkelingen kunnen eventueel verbeteringen worden gerealiseerd.
Hoogstedelijke gebieden	Deze gebieden worden gekenmerkt door veel dynamiek. Veel activiteiten, uitgaansleven, drukte. Een hoger geluidsniveau wordt geaccepteerd in deze gebieden en deze ruimte willen wij dan ook bieden. Omdat sommige activiteiten ook 's avonds veel dynamiek met zich mee brengen is ook voor latere tijdstippen ruimte wenselijk (bijv. voor terugkerende evenementen)
Bedrijventerreinen	In hoofdzaak zijn bedrijven gevestigd op deze terreinen. In enkele gevallen zijn ook bedrijfswoningen aanwezig. Hoge(re) geluidsniveau's passen bij de aard van het terrein. De nadruk ligt daarbij op de dagperiode maar ook voor de avond- en de nachtperiode is het wenselijk geluid te kunnen maken, evt. periodiek. De bescherming van bedrijfswoningen is en krijgt een lage prioriteit. Bescherming van nabijgelegen woongebieden of andere te beschermen gebieden is noodzakelijk vanuit de wensen voor wat betreft de geluidsniveau's in deze gebieden.
Buitengebied	Het buitengebied van Heerenveen is overwegend agrarisch van aard. Agrarische activiteiten veroorzaken geluidsemissies die passen bij deze aard. Periodiek zijn hogere niveau's in de ochtend of de avond toelaatbaar om de bedrijfsvoering niet te belemmeren. De bescherming van de geluidsruimte van bedrijven bij de verandering van bedrijfswoningen naar gewone woningen verdient bijzondere aandacht
Natuurgebieden	Geluidsnormen zijn over het algemeen gericht op de bescherming van woningen of andere geluidsgevoelige gebouwen. Natuurgebieden verdienen echter ook bescherming. Toename van geluidsbelasting op deze gebieden is onwenselijk.

Overige uitgangspunten:

- Respecteren van de bestaande geluidsruimte die bedrijven hebben
- Rekening houden met 'overgangszones' waar hogere geluidsniveau's mogelijk zijn (langs A32, A7, spoor en eventueel ook belangrijke lokale stroomwegen zoals de Haskeruitgang)

Maatregelen

Om de genoemde doelstellingen te realiseren stellen wij voor een aantal maatregelen uit te voeren. Centraal staat het opstellen van een notitie waarin het beleid wordt geconcretiseerd, eventueel inclusief een gemeentelijke verordening met geluidseisen. De aanpak moet gebiedsspecifiek zijn en betrokkenen (m.n. bewoners en bedrijven) een actieve rol geven. Het opstellen van een notitie is vereist omdat anders geen juist juridisch kader voorhanden is om onze doelstellingen te realiseren.

⁸Besluit algemene regels voor inrichtingen

O.a. voor de uitvoering van onze nieuwe taak met betrekking tot hogere waardeverlening is dit ook een vereiste.

M-3	Opstellen notitie geluid eventueel incl. verordening
M-4	Saneren B-lijst en Raillijst

Tot het moment dat geluidsnormen zijn vastgesteld geldt het beleid uit deze paragraaf, samengevat in tabel 4.1 als basis voor de milieuanalyse bij projecten. Gebiedsspecifieke aspecten worden ook in de milieuanalyse meegenomen. De ambities kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op het al dan niet verlenen van hogere waarden.

Reguliere taken:

- Geluid toetsen en reguleren via vergunningverlening en controle in het kader van de Wet milieubeheer
- Saneren A-, B- en raillijst
- Uitvoering/ beoordeling akoestische onderzoeken voor geluidsaspecten milieuvergunningen, bouwvergunningen, bestemmingsplannen en infrastructurele wijzigingen (toetsing Wgh en WRO)
- Toetsing aan bouwbesluit
- Vergunningverlening en controle geluid evenementen in het kader van de APV
- Beheer, actualisatie en bewaking van geluidszone IBF en Kanaal (uitvoering door Servicebureau de Friese Wouden)
- Afhandeling geluidklachten
- Verlening hogere waarden

4.3 Geur

Sommige bedrijfsactiviteiten, zoals het houden van koeien of het bakken van koekjes, veroorzaken geur. De ene geur veroorzaakt meer hinder dan de ander en de beleving ervan is zeer subjectief. Sterke geuroverlast kan de leefbaarheid sterk negatief beïnvloeden maar heeft objectief gezien niet snel effect op de gezondheid. Met name voor gebieden gericht op wonen kan geur de leefbaarheid sterk negatief beïnvloeden. De invloed die wij als gemeente hebben op stankoverlast is tweeledig:

- Enerzijds stellen wij geureisen in de milieuvergunning van bedrijven of wij schrijven specifieke afzuiging- en zuiveringsvoorzieningen voor. De gemeente handhaaft hier ook op;
- De gemeente heeft via het bestemmingsplan invloed (tot op zekere hoogte) op de locatie van geurveroorzakende bedrijvigheid

In en voor Heerenveen zijn met name afvalberging De Wierde, BASF en de activiteiten van agrarische bedrijven de belangrijkste geurveroorzakende activiteiten. Over de afvalberging worden ook regelmatig klachten geuit⁹. De provincie Fryslân is verantwoordelijk voor de milieuvergunning en de handhaving van de afvalberging. Wij melden klachten door aan de provincie die hierop actie neemt.

Met betrekking tot de bestaande agrarische activiteiten stellen wij vast dat de geur die hierbij vrijkomt past bij de aard van de omgeving. Het betreft hier een historisch gegroeide situatie waarbij veel agrariërs ook nog in de kernen gevestigd zijn, met name in de linten. Bij de startbijeenkomst voor de dorpsvisies is ook uit discussies naar voren gekomen dat dit een aspect is van wonen in het buitengebied. Als gevolg van de inwerkingtreding van de Wet geurhinder en veehouderijen zijn de mogelijkheden voor een aantal categorieën van agrarische bedrijven sterk ingeperkt. Gezien de sterke agrarische sector en de goede toekomstverwachtingen is dit vanuit economisch oogpunt en vanuit de leefbaarheid van het platteland onwenselijk. Het betreft met name de bestaande bedrijven. Op grond van deze nieuwe wet is het echter mogelijk om bij verordening gebieden aan te wijzen waar afwijkende normen worden gehanteerd. In overleg met de betreffende dorpen/linten en de betrokken agrariërs willen wij:

- De huidige geurbelasting borgen
- Zo mogelijk ruimte creëren voor aanwezige agrarische bedrijvigheid (rundvee, paarden); dat wil zeggen beleid formuleren om de oude normen (zoals voor 2007 gehanteerd) te kunnen blijven hanteren.

Toepassing in eerste instantie voor het behoud van groeimogelijkheden van de agrarische sector vinden wij wenselijk en past bij de gewenste ruimtelijke inrichting van het buitengebied.

⁹ Uit de milieumonitor 2003/2004 blijkt dat het aantal geurklachten per jaar maximaal 8 bedraagt over de periode 2001 t/m 2004.

De geurnormen hebben alleen betrekking op agrarische gebouwen. Agrariërs moeten dus met hun stallen (vaak gaat het dan om het emissiepunt zoals een schoorsteen) afstand houden van woningen. Het aanpassen van deze afstanden heeft ook alleen betrekking op deze situatie. Voor de afstand tussen woningen en bijvoorbeeld weilanden gelden geen eisen. Hier heeft de nieuwe Wet geurhinder en veehouderijen geen betrekking op.

1. Geurhinder als gevolg van bedrijfsmatige activiteiten voorkomen
2. Huidige geurruimte van agrarische bedrijven in het buitengebied en in de dorpen borgen en eventueel vergroten

De eerste doelstelling is algemeen en is in lijn met het nationale geurbeleid. Uitwerking vindt plaats in vergunningverlening en handhaving en door middel van bestemmingsplannen. Via de milieuanalyse (M-1) wordt rekening met dit aspect gehouden.

Met betrekking tot geur in relatie tot de verschillende gebiedstypen hanteren wij de uitgangspunten zoals die zijn opgenomen in tabel 4.2.

Tabel 4.2 geur per gebiedstype

Gebiedstype	Uitgangspunten
Wonen stedelijk gebied	Geurhinder is ongewenst. Voorkomen van geurhinder is daarbij de voornaamste aanpak.
Dorpen/linten	Geur van agrarische activiteiten past bij de aard van het gebied. Er dient wel een balans te worden gevonden tussen de agrarische belangen en het belang van wonen.
Hoogstedelijke gebieden	Geurhinder is ongewenst. Een uitzondering geldt voor activiteiten die passen bij de aanwezigheid (winkel)bedrijvigheid, zoals de geur van een bakker of een kaashandel.
Bedrijventerreinen	Geuremissies zijn toelaatbaar. Onderlinge belasting met geur dient wel binnen de perken te blijven
Buitengebied	Geur van agrarische activiteiten past bij de aard van het gebied. Geurbelasting op woningen in het buitengebied door deze activiteiten is daarom tot op zekere hoogte acceptabel. Wellicht is het mogelijk extra geurruimte te creëren. Speciale aandacht is vereist voor vrijkomende agrarische bedrijven. Het beschermen van de geurruimte die omliggende bedrijven verdient aandacht
Natuurgebieden	Geen specifieke uitgangspunten

Maatregel

De tweede doelstelling vereist het ondernemen van een aantal activiteiten. Zoals gezegd is het mogelijk op grond van de Wet geurhinder en veehouderijen af te wijken van de normen. Dit vereist o.a. het in kaart brengen van de huidige geurbelasting en het opstellen van een verordening, vastgesteld door de gemeenteraad. Wij stellen voor om voor Heerenveen na te gaan wat de omvang van de problematiek is (geurhinder en inperking geurruimte van bedrijven) en vervolgens, indien wenselijk, een dergelijke verordening op te stellen. Betrokkenheid van de betreffende agrarische bedrijven en de bewoners van de verschillende dorpen is daarbij een voorwaarde. Beperkingen voor recreatiebedrijven zijn in principe onwenselijk en hier dient rekening mee te worden gehouden. Enerzijds kan beleid ruimte creëren, anderzijds dient voorkomen te worden dat extra beperkingen worden opgelegd.

Bij het opstellen van een geurnotitie zullen wij rekening houden met de kaders vanuit het bestemmingsplan buitengebied. Een discussiepunt zal bijvoorbeeld zijn de ruimte die wordt gecreëerd voor intensieve veehouderijen die als 2e tak worden toegelaten in een aantal gebieden.

M-5 Opstellen geurnotitie, incl. verordening indien wenselijk

Het uitvoeren van een geurnotitie en eventueel een verordening levert geen extra werkzaamheden op. Het vervangt een bestaand toetsingskader. Het opstellen vereist vanzelfsprekend wel een investering in middelen en capaciteit.

Reguliere taken:

- Regulieren en toetsing aspect geur bij vergunningverlening en controle in het kader van de Wet milieubeheer
- Uitvoering/beoordeling geur(onderzoek) voor bouw- en bestemmingsplannen
- Advisering ruimtelijke plannen

4.4 Bodem

De ondergrond is de drager van een heleboel functies: het is de fundering voor onze bebouwing, het levert voedsel, bevat grondwater als basis voor de drinkwatervoorziening en een archief van ons verleden. Vanuit het oogpunt van leefbaarheid is het belangrijk om verontreiniging van de bodem te voorkomen en bestaande verontreinigingen zoveel mogelijk te verwijderen, indien het gevaar oplevert voor de volksgezondheid en/of het milieu. Duurzaam bodembeheer vormt de basis om de vele functies van de bodem voor mens en milieu nu en in de toekomst te kunnen waarborgen.

In het landelijk beleid, dat sterk doorwerkt naar onze gemeentelijke bodemtaken, wordt een onderscheid gemaakt in drie sporen:

1. Een stationair spoor: gericht op alle overige verontreinigingen. Er wordt ingezet op het saneren van ernstige en urgent verontreinigde locaties. In de praktijk beperkt dit zich voornamelijk tot inventariseren en prioriteren. Na deze stap kunnen urgente verontreinigingen worden gesaneerd.
2. Een dynamisch spoor: waarbij bodemverontreinigingen moeten worden gesaneerd als (gebieds)ontwikkeling van een locatie plaatsvindt (bijvoorbeeld ISV). Dit mag functiegericht¹⁰
3. Preventie van bodemverontreiniging

Actief bodembeheer

Sinds 2005 bezit de gemeente Heerenveen een eigen bodemkwaliteitskaart en bodembeheerplan, gebaseerd op de Vrijstellingsregeling Grondverzet uit het Bouwstoffenbesluit. De bodemkwaliteitskaart biedt de mogelijkheid voor vrij grondverzet binnen de gemeente (zonder keuringsonderzoek). Beleidsvernieuwing heeft ondermeer geresulteerd in een nieuw Besluit Bodemkwaliteit, welke naar verwachting medio 2007/2008 gefaseerd van kracht wordt. Dit Besluit, welke het huidige Bouwstoffenbesluit vervangt, omvat drie onderdelen:

- Kwalibo: regelgeving om de kwaliteit van de uitvoering van bodemwerkzaamheden te waarborgen;
- Bouwstoffen: toepassen en hergebruik van bouwstoffen (niet zijnde (water)bodem);
- Grond en bagger: toepassen en hergebruik van grond en baggerspecie.

Belangrijk aspect binnen het nieuwe besluit is de verdergaande decentralisatie van bodemtaken. De filosofie hierbij is dat op lokaal niveau bij met name lagere overheden (gemeentes, waterschappen, provincies) kennis en inzicht in bodemkwaliteit, ruimtelijke ontwikkelingen en hiermee gepaard gaande (knelpunten ten aanzien van) grondstromen aanwezig is. Ten aanzien van het onderdeel Grond en Bagger wordt een algemeen (generiek) kader en een gebiedsspecifiek kader onderscheiden. Het generieke kader omschrijft de algemene regels en voorwaarden waarbinnen hergebruik van grond en baggerspecie mogelijk is. Ten aanzien van knelpunten is het voor lagere overheden mogelijk om lokaal gebiedsspecifiek beleid te formuleren. Ook biedt het nieuwe Besluit de mogelijkheid om lokaal beleid omtrent aanverwante bodemthema's te formuleren, zoals verdichting, verdroging, verzilting etc.

Een eerste analyse van het Besluit Bodemkwaliteit laat zien dat het generieke kader in de meeste situaties naar verwachting voldoende ruimte voor hergebruik van grond en bagger voor gemeente Heerenveen biedt. Wel zijn enkele specifieke knelpunten geconstateerd:

- diffuse achtergrondverontreiniging in binnenstad Heerenveen;
- hergebruik licht verontreinigde grond (categorie 1 grond Bouwstoffenbesluit);
- hergebruik licht verontreinigde baggerspecie (klasse 2 materiaal), met name in relatie tot het gemeentelijk baggerbeleid

Conform het overgangsbeleid in het nieuwe Besluit geldt een geldigheidsduur van 5 jaar voor de bestaande bodemkwaliteitskaart en bodembeheerplan van Heerenveen, zodat het voor Heerenveen mogelijk is om tot 2010 nog hiervan gebruik te maken. Hierna zal het Besluit Bodemkwaliteit van kracht zijn. Voornamelijk is er geen directe aanleiding in een eerder stadium reeds invulling te geven aan

¹⁰Functiegericht saneren houdt in dat de verontreinigingen in zoverre wordt opgeruimd dat de kwaliteit past bij de functie. Voor wonen dient een betere kwaliteit te worden bereikt als voor werken.

het nieuwe Besluit. Binnen het generieke kader (vanaf 2010) zullen de volgende acties noodzakelijk zijn:

- opstellen bodemfunctiekaart (landbouw/natuur, wonen en industrie)
- opstellen bodemkwaliteitskaart (actualisatie incl. nieuw stoffenpakket)

Gezien eerder vermelde knelpunten binnen het generieke kader zal in samenspraak met andere overheden wellicht gebiedsspecifiek beleid wenselijk zijn. Ten aanzien van het knelpunt hergebruik baggerspecie heeft het Wetterskip Fryslân vanuit haar jaarlijkse baggeropgave reeds het initiatief genomen om gebiedsgericht beleid op te stellen. De gemeenten hebben vervolgens de mogelijkheid om dit beleid binnen de gemeente te implementeren. Medio 2008 zal hier meer duidelijkheid over bestaan.

Omtrent de implementatie van het nieuwe Besluit zal 2008/2009 een probleemstellende notitie worden opgesteld.

Statische spoor

In het ISV-programma 2005-2009 heeft de gemeente Heerenveen haar ambitieniveau ten aanzien van de aanpak van de werkvoorraad (potentieel verdachte locaties) vastgesteld. De aanpak van de werkvoorraad is echter achterhaald door een nieuwe systematiek van prioriteren van de provincie en het Rijk. In 2006 heeft de provincie Fryslân een systematiek opgesteld om de werkvoorraad op provinciaal niveau te kunnen prioriteren en segmenteren. Aanleiding hiertoe is de eis vanuit VROM om voor 2010 zicht te bieden in de te saneren en/of te beheersen locaties. Begin 2007 is de eerste fase (inventariseren en rubriceren) afgerond. Medio 2008 zal de volgende fase (uitvoeren van onderzoeken) uitgevoerd worden. Naar verwachting zal een deel van deze fase voor rekening van de gemeente Heerenveen komen (onderzoeken op locaties in het stedelijke gebied). Op het moment dat meer duidelijk bestaat over de omvang van de opgave voor Heerenveen zal een nieuwe ambitie worden opgesteld.

Dynamische spoor

Aanpak van verontreinigde locaties vindt ondermeer plaats naar aanleiding van stedelijke (her)ontwikkeling. Als programma-gemeente binnen het ISV-kader heeft de gemeente Heerenveen in haar ISV-programma 2005-2009 haar ambitieniveau beschreven en invulling gegeven aan het bodemprogramma. In dit verband zijn in totaal 10 concrete bodemsaneringslocaties in het ISV-programma 2005-2009 opgenomen, waarvan enkele doorgeschoven projecten uit de vorige ISV-periode. Op dit moment is op een zestal locaties sprake van een lopend dan wel afgerond saneringstraject.

Naast het ISV-kader zijn er diverse situaties denkbaar waarbinnen eveneens bodemonderzoek en/of bodemsanering uitgevoerd wordt, zoals overige ruimtelijke ontwikkelingen, onroerend goed transacties en het bestuursrechtelijke kader (zoals bestemmingsplannen, bouw- en milieuwetgeving).

Preventie

Het voorkomen van bodemverontreiniging is zowel landelijk als voor gemeente Heerenveen een belangrijk doel. Het voorkomen van milieuschade is beter dan dit later (gedeeltelijk) te herstellen. De gemeente kan in het kader van de Wet milieubeheer bij vergunningverlening en handhaving preventieve maatregelen opleggen of controleren. Het uitgangspunt hiervoor is het realiseren van een 'verwaarloosbaar risico op bodemverontreiniging', zoals dat beschreven staat in de NRB. Wij hanteren daarnaast een bodembeheerplan, met bijbehorende bodemkwaliteitskaart, om negatieve verandering van bodemkwaliteit te voorkomen.

Voormalige stortplaatsen

Met betrekking tot voormalige stortplaatsen wordt beleidsmatig hoofdzakelijk ingezet op beheersing en nazorg. In Heerenveen zijn een tweetal voormalige stortplaatsen aanwezig: de Gedempte Zwaaihoek (Gorredijksterweg) en Kostverloren (Leeuwarderstraatweg). In opdracht van de provincie is in het NAVOS-traject (periode 1999-2004) beoordeeld in hoeverre de voormalige stortplaatsen een

risico voor mens en milieu vormen. De stortplaats Kostverloren aan de Leeuwarderstraatweg is eigendom van de gemeente Heerenveen. Wij zijn derhalve ook verantwoordelijk voor de nazorg van deze stortplaats. In het NAVOS-traject is voor Kostverloren gebleken dat in beperkte mate verontreiniging uittreedt naar het grondwater. De staat en dikte van de afdeklaag is waarschijnlijk onvoldoende. Als eigenaar van deze stort zullen dan waarschijnlijk vervolgmataregelen (bijvoorbeeld grondwatermonitoring en realisatie van een adequate afdeklaag) van rechtswege noodzakelijk zijn. Wegens het ontbreken van een juridisch kader kan op dit moment nog niet ingeschat worden welke maatregelen, en de hiermee verbonden kosten, vereist zijn voor de nazorg van de stortplaats. Eind 2007 is er naar verwachting meer duidelijkheid. In 2007 zal de gemeente Heerenveen opnieuw het grondwater te monitoren bij Kostverloren om te bepalen of verspreiding van verontreinigingen plaatsvindt.

1. Voorkomen van bodemverontreiniging
2. Inzicht verkrijgen in verontreinigde locaties en urgentie

Het bereiken van de eerste doelstelling vindt plaats binnen de reguliere vergunningverlening en handhaving en door uitvoering van regels met betrekking tot grondverzet en hergebruik van grond te stimuleren. De sanering van 10 ernstig vervuilde locaties is onderdeel van het ISV2 programma. Bij de (her)ontwikkeling van deze locaties vindt bodemsanering plaats.

Met betrekking tot het voorkomen van bodemverontreiniging en de taak om bestaande ernstige verontreinigingen te saneren zal de uitwerking van het Besluit bodemkwaliteit van groot belang zijn. Wij zullen daarom goed aandacht besteden aan de implementatie van dit besluit.

M-6	Uitvoeren ISV2 programma bodem
M-7	Probleemstellende notitie Besluit Bodemkwaliteit
M-8	Opstellen/actualiseren bodemkwaliteitskaart, incl. bodemfunctiekaart
M-9	Plan van aanpak stortplaats Kostverloren

Reguliere taken:

- Beoordeling bodemonderzoeken en bodemsaneringen
- Handhaving, advisering en beoordeling meldingen in het kader van het Bouwstoffenbesluit en de Ministeriele Vrijstellingsregeling Grondverzet (straks Besluit Bodemkwaliteit)
- Beheer Bodeminformatiesysteem (BIS)
- Bodembeschermende voorschriften opnemen in milieuvergunningen en handhaving hiervan
- Verstrekken van bodeminformatie aan relevante partijen, zoals makelaars
- Nazorg gemeentelijke stortplaatsen (2), waaronder monitoring
- milieuvriendelijke onkruidbestrijding

4.5 Externe veiligheid

Activiteiten met gevaarlijke stoffen, zoals de opslag en het transport van LPG, brengen risico's voor de omgeving met zich mee. Het gebruik van deze stoffen is een onderdeel van de samenleving en de risico's zijn niet volledig uit te sluiten. Wij vinden het echter van groot belang dat bewust rekening wordt gehouden met de risico's. De regelgeving die nationaal is geïntroduceerd naar aanleiding van de rampen in Enschede en Volendam (en die nog steeds wordt aangevuld en geactualiseerd) biedt ons de mogelijkheid om risico's te reduceren of hier bewuste keuzes in te maken. In een aantal gevallen vloeien ook taken en verplichtingen voort uit de nieuwe regelgeving.

De risico's die worden veroorzaakt door activiteiten met gevaarlijke stoffen in Heerenveen zijn beperkt. Het gaat om:

- 8 bedrijven in de gemeente Heerenveen (zie bijlage 4 en www.risicokaart.nl)
- 3 bedrijven op het businesspark met invloedsgebied op Heerenveens grondgebied
- Transport van gevaarlijke stoffen over de A7 en de A32
- Transport van aardgas door buisleidingen (langs de A7 en langs de A32)

Over het spoor vindt geen vervoer van gevaarlijke stoffen plaats.

Er zijn een tweetal LPG-tankstations en een gasflessenhandel gesaneerd in verband met de wettelijke grenswaarden die zijn geïntroduceerd in het BEVI. Alle risicovolle activiteiten voldoen aan het

plaatsgebonden risico. Van alle locaties zal in 2008 het groepsrisico in beeld worden gebracht. Voor de gasleiding kan dit nog niet bepaald worden aangezien de bestaande normen uit 1984 op dit moment ter discussie staan naar aanleiding van incidenten in België.

Voor het voeren van beleid is het noodzakelijk onderscheid te maken in de verschillende risico's die worden onderscheiden.

Plaatsgebonden risico (PR): het risico dat een onbeschermd persoon op een bepaalde locatie komt te overlijden als gevolg van een incident met gevaarlijke stoffen als gevolg van activiteiten met deze stoffen. Voor dit risico geldt een uniform beschermingsniveau van PR 10⁻⁶. Dat wil zeggen dat de kans op overlijden 1 op de miljoen is. Het PR heeft geen relatie met de daadwerkelijke aanwezigheid van personen. De activiteit is bepalend voor de hoogte van het risico.

Groepsrisico (GR): het risico dat een groep personen komt te overlijden als gevolg van een incident met gevaarlijke stoffen als gevolg van activiteiten met deze stoffen. Voor dit risico gelden oriëntatiewaarden (OW) en geen harde normen. Deze functioneren als ijkpunt. Het groepsrisico is afhankelijk van het risico en van de aantallen aanwezige personen.

Gewonden: het PR en het GR zijn theoretische waarden over risico's. In het geval zich een incident voordoet zullen er waarschijnlijk meer gewonden dan dodelijke slachtoffers vallen. Bij het beoordelen van risico's is het vanuit het oogpunt van de hulpverlening belangrijk om hier expliciet rekening mee te houden.

Zoals in het kader is aangegeven zijn de normen voor het PR relatief vast. Hierin is een zekere beleidsvrijheid aanwezig, maar deze is beperkt. Met betrekking tot het groepsrisico geldt een grotere mate van beleidsvrijheid. Op grond van de regelgeving geldt dat het groepsrisico verantwoord dient te worden. Dit houdt in dat bestuurlijk wordt bepaald of een risico (of een verandering van het risico) aanvaardbaar is, gezien de maatschappelijke baten. In onze ogen is de aanvaardbaarheid van risico's gebonden aan gebiedskarakteristieken en aan de potentiële slachtoffers. Op een bedrijventerrein vinden wij een hoger risico acceptabel dan in een woongebied. Ook vinden wij dat de risico's voor personen die zichzelf moeilijk in veiligheid kunnen brengen, zoals kleine kinderen en minder validen, lager moeten zijn dan voor personen die zelfredzaam zijn.

1. Alle risico's zijn bekend en beoordeeld op aanvaardbaarheid
2. Actuele (niet ouder dan 2 jaar) bestrijdingsplannen zijn aanwezig voor aanwezige risicobronnen
3. Geen of zeer beperkte toename van het risico op woongebieden en kwetsbare groepen personen

Onze doelstellingen zijn erop gericht bekend te zijn met de aanwezige risicobronnen en ook voorbereidingsmaatregelen te treffen indien een incident optreedt. Daarnaast wensen wij, aangezien de risico's nu beperkt zijn de groei van deze risico's beperken. Alleen voor bedrijventerreinen achten wij een toename van het risico acceptabel. In welke mate dit toelaatbaar is willen wij nader definiëren. Voor andere gebieden zijn wij van mening dat wij terughoudend moeten zijn in het toelaten van extra of toename van risico's. Communicatie over risico's wordt op prijs gesteld.

In tabel 4.3 is nader gespecificeerd welk niveau van externe veiligheid wij wenselijk achten voor de verschillende gebieden. Dit geldt voor nieuwe ontwikkelingen, dat wil zeggen:

- Er is sprake van een nieuwe risicoveroorzakende activiteit
- Er is sprake van nieuwe risico-ontvangers binnen het invloedsgebied van een bestaande (of geplande) risicovolle activiteit

Tabel 4.3 Externe veiligheid per gebiedstype

Gebiedstype	Uitgangspunten
Wonen stedelijk gebied	Geen PR 10-6 op gebouwen in deze gebieden Geen overschrijding OW. Beperkte toename groepsrisico mogelijk
Dorpen/linten	Geen PR 10-6 op gebouwen in deze gebieden Geen overschrijding OW. Beperkte toename groepsrisico mogelijk
Hoogstedelijke gebieden	Geen PR 10-6 op gebouwen in deze gebieden Geen overschrijding OW. Beperkte toename groepsrisico mogelijk
Bedrijventerreinen	Geen PR 10-6 op gebouwen in deze gebieden Toename groepsrisico toelaatbaar, eventueel overschrijding OW
Buitengebied	Geen PR 10-6 op gebouwen in deze gebieden Geen overschrijding OW. Beperkte toename groepsrisico mogelijk
Natuurgebieden	Geen nieuwe risicoveroorzakende activiteiten
Alle gebieden	Geen of zeer beperkte toename risico voor kwetsbare groepen

Maatregel

De doelstellingen met betrekking tot externe veiligheid impliceren dat wij scherp moeten krijgen welke risico's er zijn binnen of naast onze gemeente en dat wij maatregelen treffen om adequaat te kunnen reageren op eventuele incidenten¹¹. Tevens willen wij ons doel met betrekking tot toekomstige risicobronnen of de toename van het risico van bestaande risicobronnen en de uitwerking in de uitgangspunten concreter invullen. Dit kan door het opstellen van een externe veiligheidsvisie waarin door de gemeenteraad wordt vastgelegd hoe Heerenveen omgaat met de verantwoording van het groepsrisico. In deze visie moet duidelijk worden hoe verantwoording plaats vindt, zodat dit voor alle situaties op dezelfde wijze geschiedt en welke risico's (of welke toenames) wel en niet aanvaardbaar zijn. Een dergelijke visie moet doorwerken in planvorming op grond van de WRO en vergunningverlening op grond van de Wm.

De ambtelijke capaciteit en expertise met betrekking tot externe veiligheid zijn aandachtspunten aangezien het hier een relatief nieuw onderwerp betreft dat specialistische kennis vereist. Op provinciale schaal wordt, in het kader van het tweede Provinciaal Uitvoeringsprogramma Externe Veiligheid, gewerkt aan een voorstel om tot samenwerking te komen op dit onderwerp.

M-10	Inventarisatie en beoordeling bestaande risico's
M-11	Opstellen bestrijdingsplannen en treffen preventieve maatregelen
M-12	Opstellen externe veiligheidsvisie

Reguliere taken:

- Beoordeling QRA's in het kader van milieuvergunningen of ruimtelijke plannen
- Advisering ruimtelijke plannen
- Risicoreducerende voorschriften opnemen in milieuvergunning en de controle hierop
- Actueel houden risicoregister
- Risicocommunicatie

4.6 Luchtkwaliteit

Sinds bouwplannen door de Raad van State worden stopgezet heeft luchtkwaliteit de aandacht. Al sinds een aantal jaren gelden normen van de Europese Unie met betrekking tot luchtkwaliteit. In de richtlijn¹² die in Nederlandse wetgeving is geïmplementeerd in het Besluit luchtkwaliteit 2005, zijn grenswaarden opgenomen voor een aantal verontreinigende stoffen in de lucht.

De luchtkwaliteit in Heerenveen voldoet aan de gestelde normen blijkt uit onderzoek. Voor dit onderzoek zijn zowel rekenkundige modellen als metingen uitgevoerd. Voor de leefbaarheid is ook de subjectieve beleving van de luchtkwaliteit belangrijk. Hierover is niet veel bekend. Een zeer enkele keer worden vragen gesteld over de niveau's van luchtverontreiniging. Naar verwachting zal het bekend maken van de onderzoeksgegevens in het kader van het Verdrag van Aarhus een goede insteek zijn om eventuele vragen of onrust te kunnen wegnemen.

Gezien de verkeersdrukte op sommige locaties in Heerenveen en de verwachte ontwikkelingen vinden wij het belangrijk om alert te blijven op de ontwikkeling van de luchtkwaliteit. Ons uitgangspunt is te blijven voldoen aan de wettelijke normen. Onze inspanningen met betrekking tot alternatieve brandstoffen leveren een bijdrage aan het verder terugdringen van schadelijke emissies.

Bij vergunningverlening in het kader van de Wm is luchtkwaliteit ook een aandachtspunt. Hierbij passen wij de NeR en andere relevante regelgeving, als het Oplosmiddelenbesluit, toe. In deze richtlijn is nauwkeurig omschreven aan welke emissie-eisen een bedrijf moet voldoen.

1. Voldoen aan de normen voor luchtkwaliteit

¹¹ Overigens zijn voor bedrijven met potentiële omvangrijke risico's op bedrijventerrein Businesspark (zijde gemeente Skarsterlân) al rampenbestrijdingsplannen opgesteld waarin de gehele alarmering en bestrijding van een ramp zijn opgenomen. Het gaat om BASF, CIBA en Bosma opslag en transport bv

¹² Richtlijn beoordeling en beheer luchtkwaliteit (Richtlijn [96/62/EG](#) van de Raad van 27 september 1996 inzake de beoordeling en het beheer van de luchtkwaliteit)

Wij stellen geen specifieke maatregelen voor met betrekking tot dit onderwerp. In de genoemde algemene maatregelen, de milieuanalyse en het publiekelijk beschikbaar maken van milieuinformatie, zal luchtkwaliteit ook worden meegenomen. Verder is sprake van uitvoering van reguliere taken.

Reguliere taken:

- Uitvoeren of beoordelen luchtkwaliteitsonderzoeken in het kader van ruimtelijke plannen
- Stellen van emissie-eisen in het kader van vergunningverlening in het kader van de Wm en de controle hierop

4.7 Groen

Heerenveen is een groene gemeente. In en om de plaatsen in de gemeente is veel groen te vinden en dit groen heeft ook nog vaak een productieve, natuurlijke of landschappelijke functie waardoor de waarde extra groot is.

Het thema ‘groen’ heeft betrekking op het openbaar groen in het stedelijk gebied en op het landschap buiten het stedelijk gebied. De gemeente richt openbaar groen en in en verzorgt het onderhoud. Daarnaast heeft Heerenveen via het Landschapsbeleidsplan 2006-2014 de verantwoordelijkheid genomen om een bepaalde landschapskwaliteit te bereiken cq. behouden, in samenwerking met andere partijen. Onder dit thema valt niet het onderwerp natuur, in de zin van natuurgebieden. Dit onderwerp wordt binnen andere kaders opgepakt (bijv. ILG), en de gemeente heeft hier ook slechts beperkte mogelijkheden om hier iets te bereiken.

Op dit moment is er in de gemeente Heerenveen 327 ha openbaar groen. 46% hiervan wordt natuurlijk beheerd, wat wil zeggen dat beheer en onderhoud gericht is op behoud en ontwikkeling van natuurwaarden (zowel flora als fauna) en het leggen van verbindingen tussen natuurlijk beheerde zones. De rest wordt op traditionele wijze onderhouden, hierbij is beheer gericht op representatie en de gebruiksfunctie (bijvoorbeeld spelen). Onkruidbestrijding vindt op een milieuvriendelijke wijze plaats en het niveau van milieubelasting willen wij handhaven.

Activiteiten Heerenveen

De activiteiten van de gemeente op het gebied van landschap zijn zeer breed. Wij zetten ons sterk in voor het borgen van het huidige landschap zodat dit behouden blijft voor huidige en toekomstige generaties. Een aantal voorbeelden zijn hiervoor illustratief. Via het bestemmingsplan buitengebied leggen wij bijvoorbeeld de functie van gebieden in het buitengebied vast. Het gaat niet alleen om weilanden, toch één van de belangrijkste onderdelen van de aankleding van het landschap, maar ook van singels, natuurgebieden, poelen, etc. Via handhaving zorgen wij ervoor dat waardevolle elementen niet verdwijnen. Via een pilot onderzoeken wij op dit moment de mogelijkheden om landschapsonderhoud (groene diensten) te financieren. Met het wegvallen van de rijksbijdrage hiervoor bestaat hiervoor geen dekking meer. Ook is de gemeente betrokken bij de landinrichting van Oranjewoud-Katlijk.

In en om Heerenveen zijn diverse gebieden gelegen met natuurwaarde. Het betreft het genoemde openbaar groen dat natuurlijk beheerd wordt (zo'n 150 ha) en een aantal gebieden met natuurbestemming. Deze laatste zijn in beheer bij natuurbeherende instanties zoals Staatsbosbeheer en It Fryske Gea. Bekende voorbeelden zijn het Katlijker Schar en De Deelen. De genoemde instanties dragen zorg voor beheer maar ook voor realisatie van bijvoorbeeld de ecologische hoofdstructuur (EHS). Wij zijn betrokken bij de realisatie van de ecologische hoofdstructuur (EHS) en de ecologische verbindingzones (EVZ) in Heerenveen maar zijn hiervoor niet het aanspreekpunt. Indien mogelijk stimuleren wij realisatie door rekening te houden met de geplande EHS en EVZs bij onze activiteiten.

De waarde van groen, en de redenen om er beleid voor te vormen, ligt volgens ons in een drietal motieven:

- Groen heeft een belevingswaarde: aanwezigheid van openbaar groen, en een specifieke inrichting van het landschap dragen bij aan de belevingswaarde van de leefomgeving. De Raad voor het Landelijk Gebied geeft in haar advies ‘Recht op Groen¹³’ (juni 2005) aan dat de groene kwaliteit van de openbare ruimte vaak onvoldoende wordt erkend, terwijl zij bijdraagt aan leefbaarheid, gezondheid, economie en biodiversiteit;
- Groen heeft een gebruikswaarde; voor met name recreatie, zoals wandelen, fietsen, etc.
- Groen heeft een eigen intrinsieke waarde: de natuurwaarde van de omgeving, of de biodiversiteit zijn motieven om op groen in te zetten. Mede vanuit het oogpunt van

¹³ Zie ook bijlage 5

duurzaamheid, om ook toekomstige generaties te kunnen laten beschikken over groen (zowel openbaar groen als het landschap om ons heen).

- Groen kan en wordt ingezet voor waterberging.

Voor groen en landschap geldt beperkt beleid en wetgeving welke dwingend zijn voor de gemeente. In de Nota Ruimte wordt als richtlijn aangegeven dat per woning ca. 75 m² groen gerealiseerd dient te worden 'het rijk rekent erop dat gemeenten bij de opzet van nieuwe uitleglocaties dit richtgetal hanteren'. In de praktijk is dit moeilijk hanteerbaar maar wij willen het wel als richtsnoer gebruiken om ervoor te zorgen dat in de directe woonomgeving 'voldoende' openbaar groen is. Wij zien dit als richtsnoer voor woonwijken. Voor hoogstedelijke gebieden zijn kleinere hoeveelheden aanvaardbaar als gevolg van het karakter van het gebied. In tabel 4.4 is de richtlijn uit de nota Ruimte concreet gemaakt voor Heerenveen.

Belangrijke regelgeving komt voort uit de Europese Habitatrichtlijn en de nationale Flora- en Faunawet. Deze regelgeving en de vertaling ervan in Nederlandse regelgeving leidt ertoe dat de gemeente bij activiteiten goed rekening moet houden met de aanwezigheid van, en invloed op natuur (flora en fauna).

Het groenbeheer en het landschapsbeheer zijn in Heerenveen goed opgepakt. De ambitie die wordt voorgestaan wijkt dan ook beperkt af van de lijnen die in het verleden zijn opgezet. Wij willen het openbaar groen in de stad behouden en ook in nieuwe gebieden zorgen voor voldoende openbaar groen. Daarnaast vinden wij het belangrijk om de landschappelijke binnen- en buitenlijst (kern van het landschapsbeleidsplan) te realiseren. Deze zorgen voor een goede landschappelijke inpassing van de stad en een overgang naar het platteland.

1. Voldoende openbaar groen
2. Behoud en ontwikkeling natuurwaarden openbaar groen
3. Realiseren streefbeeld landschap conform het landschapsbeleidsplan

Instandhouding van het openbaar groen voor bestaande gebieden vindt plaats op basis van het aantal vierkante meters dat beschikbaar is. Dit willen wij zoveel mogelijk instandhouden. Voor het landschap geldt dat het realiseren van de streefbeeld uit het landschapsbeleidsplan als indicator functioneert. Zowel voor de kwantiteit als de kwaliteit.

Het realiseren van voldoende openbaar groen willen wij doen door uitgangspunten te hanteren over het percentage openbaar groen in gebieden. In tabel 4.4 is per gebiedstype aangegeven welke percentages we hanteren. Daarbij is sprake van gebruiksgroen en belevingsgroen. Belevingsgroen is openbaar groen in de directe omgeving, dit zijn bijvoorbeeld ook bermen en bosachtige stukken. Gebruiksgroen is toegankelijk, bijvoorbeeld voor wandelen of spelen, en kan op verdere afstand zijn gelegen.

De streefpercentages in tabel 4.4 zijn gebaseerd op uiterste waarden die wel al in Heerenveen kennen. De percentages zijn wij als ondergrens. In de praktijk zijn we veel variatie. In woongebied De Heide bedraagt het percentage openbaar groen meer dan 51% en in Heerenveen-Noord minder dan 22 % (oppervlaktewater meegerekend).

Tabel 4.4 Streefpercentages openbaar groen Heerenveen

Gebiedstype	Uitgangspunten
Wonen stedelijk gebied	30 % openbaar groen (waaronder water)
Dorpen/linten	15 % openbaar groen (waaronder water)
Hoogstedelijke gebieden	15 % openbaar groen (waaronder water)
Bedrijventerreinen	15 % openbaar groen (waaronder water)
Buitengebied	nvt
Natuurgebieden	nvt

De kwaliteit van het openbaar groen komt naar voren uit:

- Natuurwaarden (streefbeeld)
- Esthetische waarde

- Gebruikswaarde (kun je er bijv. zitten, hardlopen, voetballen, etc.)
- Klimaatbestendigheid: naar de toekomst toe dient groen in de stad ook om verkoeling te bieden. Als gevolg van klimaatverandering wordt het met name in het stedelijk gebied veel warmer¹⁴. Voldoende beschutting van bijv. groen is noodzakelijk om de stad leefbaar te houden

Monitoring van de doelstelling vindt plaats door een subjectieve beoordeling door bewoners via het LEMON-onderzoek en door vakdeskundigen van de gemeente.

Belangrijke opmerkingen en kanttekeningen:

Wij richten ons bij het realiseren van natuurwaarden hoofdzakelijk op flora. Daarmee wordt ook een milieu gecreëerd voor fauna, maar wij richten ons niet op het scheppen van voorwaarden voor specifieke fauna soorten. Waar nodig en mogelijk wordt natuurlijk wel rekening gehouden met de aanwezigheid van bijvoorbeeld rode lijst-soorten.

Maatregelen

Uitvoering van dit beleid komt neer op uitvoering van het bestaande landschapsbeleidsplan en op het betrekking van het aspect groen bij de milieuanalyse (M-1). In dit kader vragen wij specifiek aandacht voor openbaar groen in hoogstedelijke gebieden omdat het hier vaak onder druk staat in verband met de economische waarde van de ruimte. Om de openbare ruimte aantrekkelijk en klimaatbestendig te houden is behoud echter van groot belang.

Het openbaar groen met een natuurwaarde willen wij weer meer aandacht geven. In het verleden is een start gemaakt met het inventariseren en monitoren van natuurwaarde en dit willen wij, conform de Nota Natuurlijk Bermbeheer en het Bermbeheerplan, uitbreiden naar bermen die nog niet zijn onderzocht en bestaande waardevolle gebieden zoals Hepkema's bos en het Kattebos.

Het organiseren van de financiering van landschapsonderhoud zal periodiek terugkeren. Budgetten voor het onderhoud van landschap, voor de instandhouding, zijn de laatste jaren verdwenen. Omdat het gebieden van verschillende eigenaren met verschillende karakteristieken betreft zal op verschillende manieren financiering gevonden en geregeld moeten worden voor het onderhoud. In 2007 loopt bijvoorbeeld een project voor de financiering van het onderhoud in Oranjewoud-Katlijk. Financiering kan via gemeentebegroting maar ook via (particuliere) fondsvorming of door het genereren van opbrengsten uit verkoop van biomassa.

M-13	Uitvoering landschapsbeleidsplan 2006-2014
M-14	Organiseren financiering landschapsonderhoud
M-15	Formuleren en realiseren streefbeelden natuurwaarden
M-16	Monitoring natuurwaarden openbaar groen met natuurwaarde

Reguliere taken:

- Onderhoud en beheer openbaar groen
- Planning en realisatie van openbaar groen
- Handhaving landschapselementen bestemmingsplan buitengebied

4.8 Straling

Nabij hoogspanningslijnen treedt straling op als gevolg van elektro-magnetische velden. Het ministerie van VROM heeft aangegeven dat er wetenschappelijk onduidelijkheid bestaat over de schadelijkheid van deze straling. Op grond van deze onduidelijkheid adviseert zij gemeenten dan ook om preventief rekening te houden met deze straling. Dit houdt in dat voor nieuwe situaties de afstand moet worden aangehouden waarop de straling 0,4 microtesla bedraagt. Dit is een onderdeel van de milieuanalyse (M-1).

Over straling van GSM- en UMTS-masten bestaat landelijk veel meer maatschappelijke onrust. In Heerenveen is dit overigens beperkt. Het ministerie van VROM heeft aangegeven dat zij geen

¹⁴Het verschil tussen een stad en het buitengebied kan meer dan 5 graden C° bedragen

gezondheidseffecten verwacht, op basis van adviezen van de Gezondheidsraad. Over effecten op lange termijn is niks bekend als gevolg van de relatief jonge techniek. Daarnaast geeft zij aan dat zij verantwoordelijk is voor de gezondheidseffecten en van gemeenten geen eigen beleid verwacht op dit punt. Wij hebben ook slechts beperkt invloed aangezien veel van de masten bouwvergunningvrij gerealiseerd kunnen worden. Wij zien ook geen aanleiding om af te wijken van het standpunt van VROM omdat o.a. de GGD Fryslan aangeeft dat er geen gezondheidsbeïnvloeding te verwachten is. Er zijn geen fysieke of biologische mechanismen bekend waardoor bij de betreffende straling gezondheidsschade optreedt. Eén en ander is ook aangegeven aan de gemeenteraad met de notitie over gezondheidseffecten van deze masten ten behoeve van de heroverweging van het antennebeleid van Heerenveen.

Omdat deze masten subjectief gezien wel de leefbaarheid kunnen beïnvloeden is wel aangegeven bij de heroverweging van het antennebeleid dat actief gecommuniceerd moet worden met bewoners/gebruikers. Het landelijke antennebureau en de GGD kunnen hierin ook ondersteunen met inhoudelijke expertise.

Specifieke doelstellingen en maatregelen worden niet geformuleerd voor dit aspect. Indien van toepassing worden de geadviseerde normen van het ministerie van VROM gehanteerd bij hoogspanningslijnen. Wij gaan daarbij uit van de bestaande vermogens van de hoogspanningslijnen. Daarnaast wordt in het kader van het antennebeleid actief gecommuniceerd naar bewoners over de masten indien hier aanleiding voor is.

4.9 Afval

Waar geleefd wordt ontstaat afval. Huishoudelijk afval, groenafval, tuinafval, gevaarlijk afval. Er zijn vele soorten afval. Vanuit het oogpunt van leefbaarheid vinden wij zwerfafval het meest belangrijk. Veel zwerfafval doet afbreuk aan de leefbaarheid omdat het een verloederde indruk maakt. Daarnaast worden veel afvalstoffen slechts langzaam afgebroken in het milieu of zijn zelfs schadelijk voor het milieu. Uit onderzoek naar de leefbaarheid in Heerenveen blijkt ook uit een statistische analyse dat zwerfafval een van de relevante factoren is die de subjectieve veiligheid negatief beïnvloeden. Vanuit het oogpunt van duurzaamheid hechten wij sterk aan het scheiden en voorkomen van afval zodat er geen afval ontstaat (en daarmee vermindering gebruik grondstoffen) en hergebruik kan plaatsvinden.

Afvalscheiding

Op grond van de Wet milieubeheer en van het LAP (Landelijk afvalstoffenplan) is de gemeente verplicht huishoudelijk afval in te zamelen. Dit dient gescheiden plaats te vinden (huishoudelijk afval en GFT-afval). In Heerenveen wordt overal gescheiden afval ingezameld. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van het DIFTAR-systeem. In Heerenveen betalen huishoudens dus voor het aantal malen dat ze afval aanbieden via de grijze of groene container. Papier, glas en textiel kunnen apart en gratis worden aangeboden. Herbruikbare spullen kunnen burgers kwijt bij de kringloopwinkel. Overige afvalstoffen zoals bouw- en sloopafval, en gevaarlijke afvalstoffen kunnen worden ingeleverd bij de milieustraat.

Landelijk beleid, zoals vastgelegd in het LAP, gaat voor afval uit van de Ladder van Lansink voor de verwijdering van afvalstoffen (ook vastgelegd in de Wm). Voorkomen van afval, verminderen van afval, scheiden van afval zijn daarbij hoogscorende onderdelen.

Voor Heerenveen zijn scheidingsdoelstellingen van toepassing op grond van het landelijke beleid. Uitgaande van voorscheiding van huishoudelijk afval (dus bij de burger) voldoet Heerenveen nog niet aan deze doelstelling. OMRIN maakt echter gebruik van nascheiding. De SBI (scheidingsinstallatie) op De Wierde scheidt al het binnenkomende afval. Metalen, hout, papier, etc. wordt gescheiden van de restfractie. Met de nascheiding voldoet Heerenveen ruimschoots aan de landelijke doelstelling. Toch is het wenselijk om structureel aandacht te besteden aan het belang van afvalscheiding. Het vasthouden van het huidige niveau is wenselijk. En indien verbeteringen tegen een beperkte inzet mogelijk zijn willen wij dit niet nalaten omdat dit ook bijdraagt aan een hoger bewustzijn en een beter scheidingsresultaat. Voorscheiding van PET/plastic en van frituurvet zijn bijvoorbeeld twee

voorbeelden van extra scheidingsactiviteiten die wij willen onderzoeken. Een belangrijke ontwikkeling die deze inzet ondersteunt en noodzakelijk maakt is het recente akkoord tussen het Rijk, de VNG en de verpakkingsproducten (augustus 2007) waarin is afgesproken dat gemeenten verpakkingsafval gescheiden inzamelen. Naast papier, karton en glas moet in de toekomst ook plastic gescheiden worden ingezameld. Het LAP zal hierop worden aangepast. Gemeenten krijgen hiervoor een financiële compensatie welke ook ten goede zal komen aan bestrijding van zwerfafval. In het akkoord wordt uitgegaan van voorscheiding van plastic. Indien dit binnen de grenzen van het akkoord mogelijk is staan wij ook open voor de inzet van nascheiding, in verband met de aanwezigheid van de SBI bij de Wierde, als dit leidt tot een lagere of vergelijkbare milieudruk.

Bedrijven zijn zelf verantwoordelijk voor de afvoer van hun afval. Voor een bedrijventerrein als geheel is het wellicht een optie om in gezamenlijkheid zaken op te pakken. Dit is in het verleden al eens gestart en niet van de grond gekomen. Indien zich in de toekomst mogelijkheden voordoen zullen wij hier alsnog gebruik van maken. Tot die tijd worden bedrijven in ieder geval individueel gestimuleerd en verplicht om hun afval goed te scheiden. Enerzijds via de verplichting in de milieuvergunning en anderzijds via voorlichting via de milieu-inspecteurs.

Eén onderdeel van de Ladder van Lansink is ook de nuttige inzet van afval voor duurzame energie. Tot op heden is dit voor gemeenten veelal niet mogelijk. Er komen echter steeds meer initiatieven waarbij bijv. tuinafval kan worden ingezet voor de opwekking van duurzame energie (anders dan verbranding). Deze willen wij ook graag verkennen.

Zwerfafval

Zwerfafval heeft betrekking op alle afval die aanwezig is in de openbare ruimte of in het groen. Het gaat daarbij niet zozeer om afvaldumping maar meer om bijvoorbeeld weggeworpen blikjes, sigarettenpeuken, etc. In 2007 heeft een uitgebreid onderzoek plaatsgevonden naar zwerfafval in Heerenveen. In dit onderzoek is o.a. een enquête uitgevoerd naar de beleving van zwerfafval, is een steekproef genomen van een aantal locaties om te bekijken hoeveel zwerfafval daadwerkelijk aanwezig is en heeft onderzoek plaatsgevonden naar de aanwezige afvalvoorzieningen. Uit dit onderzoek blijkt dat de woonwijken in Heerenveen over het algemeen erg schoon zijn. Dit geldt echte in mindere mate voor De Greiden, Akkers en Midden. Vooral het groen bij kruispunten en rotondes is niet schoon. De wijkwinkelcentra kennen daarbij aanzienlijk meer zwerfafval dan andere centrumgebieden. Uit dit onderzoek komen een aantal aanbevelingen naar voren om zwerfafval terug te dringen. O.a. door meer afvalbakken te plaatsen, door (meer) structureel te communiceren over (zwerf)afval en door in te zetten op participatie van burgers en bedrijven. Het nemen van eigen verantwoordelijkheid, eventueel gefaciliteerd door de gemeente, is wenselijk. Het gaat tenslotte om de eigen leef-/werkomgeving van de burgers en bedrijven.

Landelijk wordt gewerkt aan extra maatregelen om zwerfafval terug te dringen. Zoals de invoering van statiegeld, de introductie van boetemogelijkheden en een stimuleringsprogramma. Heerenveen bestrijdt zwerfafval momenteel o.a. door het organiseren van de Himmelwike waarin scholen een wedstrijd aangaan om zoveel mogelijk zwerfafval in te zamelen. Het doel van deze week is om kinderen bewust te maken van zwerfafval zodat zij hier zelf geen veroorzaker van worden.

Het is onze ambitie om zwerfafval nog verder terug te dringen. Het recente akkoord (zie hiervoor) tussen de verpakkingsbranche en de overheid bevat ook doelstellingen en middelen om zwerfafval terug te dringen.

4. Afvalscheiding particulieren handhaven op tenminste 70% (door voor- en nascheiding)
5. Zwerfafval terugdringen
6. Afvalpreventie en afvalscheiding bij bedrijven stimuleren

Het doel om 70% afvalscheiding te behalen is al gerealiseerd. Wij zijn op dit moment in een 'beheerfase' aangekomen waarbij het zaak is om dit hoge percentage te behouden. Extra activiteiten zullen echter vereist zijn voor de inzameling van plastic. Met betrekking tot de gescheiden inzameling

van huishoudelijk afval zijn wij van mening dat gescheiden inzameling achterwege kan blijven op locaties waar dit niet effectief is. Indien namelijk het doel, gescheiden inzameling, hier niet of nauwelijks mee gediend is, heeft deze inzameling ook geen toegevoegde waarde. Bijvoorbeeld in het buitengebied en bij hoogbouwlocaties wordt niet of nauwelijks GFT-afval aangeleverd, aangezien dit vaak ter plaatse wordt verwerkt tot compost of nauwelijks vrij komt. Indien gekozen wordt, als dit juridisch mogelijk is, voor een wijziging van de reguliere inzamelingswijze zal hiervoor een specifiek besluit worden genomen door het college van B&W. OMRIN zal een onderzoek uitvoeren voor/namens alle Friese gemeenten om te onderzoeken wat de gevolgen zijn van een dergelijke aanpassing van de inzameling.

Bij de overweging om afvalsoorten al dan niet gescheiden in te zamelen zullen wij rekening houden met het effect van een maatregel op het gedrag van mensen. Het luiersproject (gescheiden inzameling luiers) is een voorbeeld van een maatregel dat mensen aanzet gescheiden afval in te zamelen. Dit project maakt het voor burgers mogelijk om inderdaad minder afval aan te bieden. Daarmee functioneert de DIFTAR-regeling ook voor deze burgers. Door minder afval aan te bieden hoeven zij minder te betalen. Het is wenselijk om dergelijke mogelijkheden te handhaven om draagvlak voor de DIFTAR-regeling en bewustwording/draagvlak voor gescheiden afvalinzameling te behouden. Dit dient echter wel in verhouding te staan tot de voor- en nadelen van verschillende systemen (zoals efficiency en milieudruk).

Maatregelen

Om afvalscheiding verder te stimuleren zal, zoals ook al gebruikelijk, gecommuniceerd worden over de motieven voor afvalscheiding en de mogelijkheden. Wij zullen ook de landelijke ontwikkelingen volgen en initiatief nemen op het gebied van plasticinzameling (m.n. PET-flessen) en bijv. frituurvet. Waar mogelijk of nodig doen wij dit in samenwerking met de andere twee DIFTAR-gemeenten en/of OMRIN.

M-17	Structureel bewustwording afvalscheiding en zwerfafval stimuleren
M-18	Actieprogramma zwerfafval opstellen
M-19	Quick scan verpakkingsafval bedrijven (gezamenlijk)
M-20	Pilot inzameling plastic
M-21	Pilot inzameling frituurvet particulieren

Omdat het noodzakelijk is om blijvend aandacht te vragen voor afvalscheiding en het tegengaan van zwerfafval willen wij structureel inzetten op bewustwording. In ieder geval door periodiek via de website of Crackstate Nijs aandacht te vragen voor deze onderwerpen. Bijvoorbeeld met tips of feiten. Daarnaast door jaarlijks of tweejaarlijks de Himmelwike te organiseren. Participatie is voor bewustwording een aandachtspunt.

Omdat uit het onderzoek voor zwerfafval een groot aantal aanbevelingen zijn voortgekomen willen wij hiervoor een actieprogramma opstellen om tegemoet te komen aan de knelpunten. Een specifiek aandachtspunt bij dit actieprogramma is de beschikbare capaciteit indien wordt gekozen voor een pro-actieve inzet. In het actieprogramma zullen concrete doelstellingen voor zwerfafval worden bepaald afhankelijk van de beschikbare capaciteit of de capaciteit die beschikbaar wordt gesteld.

Reguliere taken:

- Handhaving zwerfafval/afvaldumping
- Gescheiden inzameling huishoudelijk afval (via OMRIN, milieustraat, subsidiering de Lege Knip)
- Reiniging openbare ruimte/ groen
- Plaatsing, lediging en onderhoud/vervanging afvalvoorzieningen
- Afvalpreventie en -scheiding stimuleren/opleggen via vergunningverlening en controle in het kader van de Wet milieubeheer (toepassing van de zgn. verruimde reikwijdte)

4.10 Licht

Ons beleid is erop gericht hinder bij mensen, verstoring van fauna, hemelilluminatie en energieverbruik terug te dringen. Dit beleid is vastgelegd in het lichtbeleid AAN/UIT 2007-2010 van

Heerenveen. Dit is een integraal beleidsplan waarin doelstellingen en maatregelen zijn uitgewerkt voor zowel genoemde milieuthema's als verkeersveiligheid, sociale veiligheid en algemeen welbevinden.

4.11 Mobiliteit

Verkeer en transport zijn van invloed op de leefbaarheid van gebieden. Gemotoriseerd verkeer is een belangrijke bron van geluid en van luchtverontreiniging. Vanuit het oogpunt van duurzaamheid is het verbruik van fossiele brandstoffen een aandachtspunt. Wij willen echter geen specifiek mobiliteitsbeleid volgen. De ligging van Heerenveen langs twee snelwegen veroorzaakt veel verkeersbewegingen en trekt ook juist bedrijvigheid in de transportsector aan. Bewust hebben wij gekozen om de bereikbaarheid van Heerenveen en de voorzieningen in Heerenveen te stimuleren. Dit veroorzaakt veel verkeersbewegingen en bijbehorende milieudruk. Dit is echter een bewuste keuze op basis van economisch beleid. Wel willen wij aandacht besteden aan de inzet van alternatieve brandstoffen, deze kunnen leiden tot lagere emissies en lagere geluidsbelasting.

Voor wat betreft verkeer zijn wij van mening dat wij verantwoordelijk zijn voor voldoende/optimale fietsvoorzieningen om fietsverkeer te stimuleren. Dit is ook in het gemeentelijk verkeers- en vervoerplan meegenomen, en ook in de parkeervisie wordt hier aandacht aan besteed.

4.12 Aanpassen aan klimaatverandering

Klimaatverandering is een onafwendbare ontwikkeling volgens internationale en nationale instituten als het MNP, KNMI en de VN. In bijlage 1 is een korte toelichting gegeven op de voorspelde effecten ten gevolge van klimaatverandering en de theoretische samenhang tussen verschillende effecten.

Beleidsmatig zijn twee richtingen mogelijk om te reageren op deze dreiging: klimaatverandering tegen gaan/ beperken en aanpassen aan de verwachte veranderingen. Wereldwijd wordt erkend dat klimaatverandering niet meer kan worden tegengegaan. Wel kunnen de effecten beperkt worden. De Europese Commissie stelt zich bijvoorbeeld tot doel om de temperatuursverandering tot max. +2 graden Celsius te beperken. De doelstellingen en maatregelen in hoofdstuk 3 dragen bij aan het tegengaan van de effecten van klimaatverandering door de reductie van CO₂.

Het is echter ook wenselijk om te anticiperen op de gevolgen van klimaatverandering zodat negatieve gevolgen goed kunnen worden opgevangen. Daarbij moet wel rekening worden gehouden met het feit dat bepaalde effecten zich pas op lange termijn zullen manifesteren en dat er een zekere mate van onzekerheid bestaat over de schaal en ernst van de effecten in Nederland. Wij zijn van oordeel dat een gefaseerde aanpak effectief en efficiënt is. Dit krijgt concreet vorm door nu al in te zetten op maatregelen die tot wenselijke resultaten leiden of in ieder geval niet tot kapitaalvernietiging, ongeacht de ernst en omvang van de uiteindelijke effecten. Een aantal veranderingen zijn ook nu al merkbaar en daar kan dus ook al rekening mee worden gehouden. Wij zetten dus in eerste instantie in op zgn. maatregelen van 'no regret': daar kunnen we later geen spijt van krijgen.

Het aanpassen aan klimaatverandering is een enorme uitdaging waar ook het Rijk actief mee bezig is. Zij zijn bezig met het formuleren van een actieprogramma (ARK) om Nederland 'klimaatbestendig' te maken. Zij willen hiervoor 3 sporen volgen:

- bewustwording, netwerkvorming en strategieontwikkeling
- kennisontwikkeling en -ontsluiting
- ontwikkeling van instrumenten, advisering over maatregelen en uitvoering

Op dit moment is nog maar beperkt inzicht in wenselijke maatregelen, dit ondersteunt onze inzet voor Heerenveen om te beginnen bij 'no regret'- maatregelen.

1. Anticiperen op klimaatverandering om negatieve effecten op milieu, volksgezondheid en algemeen welbevinden te voorkomen of beperken

In bijlage 1 is ook een overzicht gegeven van effecten van klimaatverandering voor Nederland. Twee aspecten hebben duidelijk lokale effecten en de mogelijkheid om hier lokaal op te anticiperen:

- veranderende neerslagpatroon: intensievere regenbuien in korte tijd. Gevolg: potentieel meer hinder en overlast.
- toename aantal warme dagen en meer extreem warme dagen. Gevolg: toename hittesterfte en aantasting algemeen welbevinden.

De andere effecten die worden voorspeld zijn van een hoger schaalniveau of vragen om een aanpak op een hoger schaalniveau (zoals kustverdediging, invloed op koelwaterbeschikbaarheid).

Met betrekking tot aanpassingen op het gebied van de waterketen om de veranderingen in het watersysteem (voor een toelichting op deze begrippen zie bijlage 6) wordt in hoofdstuk 5 rekening gehouden. Enerzijds wordt hier ingezet op het vergroten van de mogelijkheden om meer regen op te vangen (door af te koppelen, ruimte voor water te creëren, etc.) en anderzijds wordt ingezet op het creëren van bewustwording bij de bevolking dat in de toekomst meer hinder kan worden verwacht. Er wordt ook gekozen voor een inzet gericht op het voorkomen van overlast, enige mate van hinder vinden wij acceptabel.

In algemene zin zullen wij de gevolgen van klimaatverandering meenemen in de milieuanalyse (M-1) door de verwachte gevolgen zoals deze in bijlage 1 zijn beschreven hierin te betrekken.

Met betrekking tot meer warme dagen en meer extreme hoge temperaturen worden twee opties genoemd¹⁵ die, vooruitlopend op de resultaten van het nationale programma aandacht verdienen:

- Voorkomen van 'hitte-eilanden' in stedelijke gebieden: stedelijke gebieden met veel bebouwing dicht op elkaar gebouwd maar ook grote, stenen, open pleinen zonder schaduw of waterpartijen worden in de zomer bij lange warme periodes met zeer hoge temperaturen ontoegankelijk.
- Klimaatbestendig bouwen: met name voor kwetsbare groepen zoals kinderen en bejaarden dienen huizen/gebouwen toegankelijk te blijven

Het voorkomen van hitte-eilanden willen wij voorkomen door doelstellingen te hanteren met betrekking tot de aanwezigheid van openbaar groen en water. Zie hiervoor ook paragraaf 4.7 en hoofdstuk 5. Deze aspecten zijn ook onderdeel van de milieuanalyse (M-1).

Met betrekking tot klimaatbestendig bouwen (m.b.t. het temperatuuraspect) willen wij ons in eerste instantie beperken tot advisering met betrekking tot gebouwen waar kwetsbare groepen verblijven. Wij denken daarbij aan scholen, kinderopvang en bejaardentehuizen. Wij willen bewustwording stimuleren door een informatiebrochure op te laten stellen waarin wordt aangegeven welke gezondheidseffecten worden verwacht en welke maatregelen verschillende partijen kunnen nemen. Deze informatie willen wij bij betrekking bij nieuwbouw of renovatie van genoemde gebouwen maar moet ook inzetbaar zijn om tijdens bijvoorbeeld een hittegolf mensen te kunnen informeren over wat ze zelf kunnen doen (zoals voldoende water drinken, directe zoninval voorkomen, etc.). In het Nationaal Hitteplan (2007) van het Ministerie van VWS, het RIVM e.a. is een plan van aanpak gepresenteerd om hittesterfte te beperken. Daarbij is ook een rolverdeling opgenomen die met name betrekking heeft op andere partijen dan de gemeente (GGD, huisartsen, e.d.). Op termijn zullen echter nieuwe richtlijnen en plannen worden ontwikkeld om bijvoorbeeld ook hittebestendig te bouwen. Het Nationaal Hitteplan zal worden betrokken bij het gemeentelijke gezondheidsbeleid.

M-22	Voorlichting hittebestendig bouwen voor kwetsbare groepen
M-23	Gedurende hittegolven bevolking informeren over maatregelen

Energie

Het aspect energie is behandeld in hoofdstuk 3. In dit hoofdstuk zijn ook doelstellingen en maatregelen opgenomen voor wat betreft de gebiedsgerichte kant van dit aspect.

¹⁵Naar een klimaatbestendig Nederland. Routeplanner 2050. Min. VROM, Min. V&W, e.a.

Water

Het aspect water is behandeld in hoofdstuk 5. In dit hoofdstuk zijn ook doelstellingen en maatregelen opgenomen voor wat betreft de gebiedsgerichte kant van dit aspect.

5. Water

Aanleiding

Water is net als energie een aspect dat veel van onze dagelijkse activiteiten raakt. Het kan ons tot dienst zijn maar ook tot last, of zelfs een bedreiging vormen, zoals we in Heerenveen hebben ondervonden gedurende hevige regenbuien in het verleden maar ook recent in 2007. Als gevolg van de klimaatverandering kan het watersysteem lokaal zoals wij dat kennen in belangrijke mate veranderen. Ten gevolge van de klimaatverandering zien wij onder andere een veel meer wisselende en extreme neerslag. De verwachtingen zijn dat het minder vaak zal regenen, maar als het regent kan de hoeveelheid zeer extreem zijn. Dit stelt veranderende eisen aan onze omgang met water. We kunnen de hoeveelheden water die in korte tijd valt niet meer snel afvoeren. De capaciteit is hiervoor lokaal, maar ook in andere gebieden, niet toereikend. Een snelle afvoer is ook onwenselijk omdat we hebben geleerd (nationaal) dat de versnelde afvoer zoals die jarenlang werd toegepast leidt tot verdroging en uitputting van kostbare grondwatervoorraden. Specifiek voor Heerenveen is verdroging bijvoorbeeld een item in park Oranjewoud. Aan de andere kant kunnen we verwachten dat we zomers geconfronteerd zullen worden met langere droge periodes. Wij moeten voorbereid zijn op het optreden van blauwalg, maalstop, sproeiverboden (ook voor particulieren), etc. De laatste jaren worden wij hier steeds vaker mee geconfronteerd. In 2006 hebben wij nog gezien dat op een groot aantal plaatsen blauwalg voorkwam, o.a. in de Van Engelenvaart. Tenslotte is er een veiligheidsvraagstuk verbonden aan de klimaatverandering. Het bewaken van de boezem en van dijken is echter in hoofdzaak een taak van Wetterskip Fryslân. Wel kunnen voorwaarden worden gesteld in onze ruimtelijke plannen om bijvoorbeeld waterberging mogelijk te maken en dienen wij voorbereid te zijn op mogelijke calamiteiten. Omdat de Friese boezem dwars door Heerenveen loopt kunnen wij geconfronteerd worden met situaties waarin het water niet meer weg kan. Zoals de film van Al Gore 'An inconvenient truth' laat zien ligt Heerenveen beneden een mogelijk toekomstig zeepeil. Op landelijk niveau wordt gewerkt aan het beschermen van Nederland tegen de stijging van de zeespiegel maar een eigen inzet van ons als gemeente kan hierbij ook noodzakelijk zijn, gezien van de relatie met de Friese boezem.

Naast deze belangrijke systeemverandering komt er nationale en Europese regelgeving op de gemeente af. De belangrijkste zijn de Europese Kaderrichtlijn Water, op basis waarvan kwaliteitseisen worden gesteld aan het oppervlaktewater, en de regels met betrekking tot overdracht van bevoegdheden naar de gemeente, zoals de verbrede rioolheffing en de verantwoordelijkheid voor het grondwater met de invoering van de Wet gemeentelijke watertaken¹⁶. De gemeente krijgt op grond van deze wet een zorgplicht voor de afvoer van regenwater en voor het (oplossen van problemen met) grondwater.

Huidige situatie

Heerenveen is een gemeente die pro-actief is met betrekking tot het thema water. Wij gaan op innovatieve en praktische wijze om met het (oppervlakte)water in Heerenveen. Ons belang is om ervoor te zorgen dat onze burgers geen of beperkt overlast ondervinden van het veranderende neerslagpatroon, nu en in de toekomst. Maar ook dat de oppervlaktewateren in Heerenveen schoon zijn, een bron van ecologische diversiteit. Overigens zijn er slechts zeer beperkt metingen beschikbaar van de waterkwaliteit.

Op dit moment besteden wij al veel aandacht aan water. Afkoppelen van regenwater, baggeren maar ook lokaal zuiveren van verontreinigd hemelwater worden in de praktijk al toegepast. In de startnotitie van het milieubeleidsplan is ook aangegeven dat wij onze actieve rol willen voortzetten. Onder andere beschikken wij over een waterplan en een baggerplan. In 2003 zijn een Watervisie en een uitvoeringsprogramma opgesteld voor Heerenveen in samenwerking met de toenmalige waterschappen. In het milieubeleid willen wij aansluiten bij deze visie in plaats van een nieuwe visie

¹⁶ Wijziging van de Gemeentewet, de Wet op de waterhuishouding en de Wet milieubeheer in verband met de introductie van zorgplichten van gemeenten voor het afvloeiend hemelwater en het grondwater, alsmede verduidelijking van de zorgplicht voor het afvalwater, en aanpassing van het bijbehorende bekostigingsinstrument (verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken). Tweede Kamer, 30578, nr. 2 (2005/2006)

op te stellen. Ook de maatregelen zullen gedeeltelijk aansluiten bij deze plannen omdat deze nog niet volledig zijn uitgevoerd. Omdat er een aantal belangrijke nieuwe ontwikkelingen zijn (zoals de Kaderrichtlijn Water) willen we in dit plan onze visie op water en de bijbehorende doelstellingen actualiseren. De streefbeelden voor de verschillende deelgebieden die in de watervisie zijn opgenomen houden wij gewoon aan¹⁷. In dit beleidsplan wordt geen aandacht besteed aan het vergroten van de recreatieve potenties van de waterlichamen in Heerenveen of de belevingswaarde. De nadruk ligt met name op de objectieve aspecten van water. Het subjectieve aspect heeft met name betrekking op de acceptatie van overlast die periodiek kan optreden. Vanzelfsprekend kan de aanwezigheid van oppervlaktewater wel van invloed zijn op de beleving van de leefomgeving. En de noodzaak om voldoende waterberging lokaal te realiseren, bijvoorbeeld met oppervlaktewater, kan in de praktijk prima worden gecombineerd met het aantrekkelijk(er) maken van de woon- of werkomgeving. Het bestaande beleid uit de watervisie is hiervoor het kader.

In dit beleidsplan wordt gesproken over de waterketen en het watersysteem. Beide begrippen hebben een relatie met elkaar maar staan ook op zichzelf. In bijlage 6 worden deze begrippen kort toegelicht.

Kader

Met betrekking tot water zijn de belangrijkste kaders (afgezien van ‘standaard’ taken zoals inzameling afvalwater):

1. Europese Kaderrichtlijn Water: normen voor chemische kwaliteit en aanwijzingen voor het bepalen van ecologische doelstellingen (nationaal uitwerking via de Decemberbrieven van Verkeer en Waterstaat)
2. 4^e Nationaal Waterhuishoudingsplan: zoveel mogelijk natuurlijk omgaan met water en watersystemen en benadrukken van de watersysteem- en stroomgebiedbenadering (nadere uitwerking in Waterbeheer 21^e eeuw en Nationaal Bestuursakkoord Water)
3. Beleidsbrief regenwater: beleid ten aanzien van omgang met regenwater
4. Tweede Provinciaal Waterhuishoudingsplan ‘Drean troch it Wetter’ (2000)
5. (concept) Wet gemeentelijke watertaken:
 - f. Zorgplicht voor doelmatige inzameling en verwerking van hemelwater
 - g. Zorgplicht voor het voorkomen of beperken van nadelige gevolgen van grondwater¹⁸ en de verwerking van ingezamelde grondwater

5.1 Heerenveen wil met water...

Belangrijkste problemen met water zijn:

- Te veel water
- Te weinig water
- Te vies water

De klimaatverandering en de eisen uit het beleids- en het wettelijk kader richten ons op het verbeteren van de kwaliteit van het oppervlaktewater en op het voorkomen van wateroverlast. Te weinig water is in Heerenveen met name aan de orde waar het natuur betreft. Het reguleren van het waterpeil en het watersysteem in deze gebieden is de taak van het Wetterskip Fryslan. Wij denken hierin overigens graag mee.

De problemen hebben zowel betrekking op het watersysteem (natuurlijke kringloop van water) als de waterketen (hoe wij omgaan met water: aanvoer, gebruik, afvoer en zuivering/lozing). In onze visie moeten deze twee dan ook in samenhang worden gezien. Wij willen voor het aanpakken van de problemen en de te verwachten problemen ons handelen richten op de juiste aspecten door het hanteren van een (voorkeursvolg)orde in maatregelen. Deze zgn. ‘waterorde’ is gebaseerd op de landelijke aanpak en de uitvoeringspraktijk bij de gemeente Heerenveen. Wij stellen voor om de waterorde te hanteren als principe voor de omgang met water. De waterorde moet als denkkader functioneren bij het selecteren van maatregelen en bij het opstellen van uitvoeringsbeleid, zoals het

¹⁷ Zie ook bijlage 7

¹⁸ Voorzover dit niet behoort tot de bevoegdheid van provincie of waterschap

gemeentelijk rioleringsplan. De waterorde heeft met name betrekking op de waterkwaliteit maar willen wij ook zeker betrekken bij de omgang met de waterkwantiteit.

De waterorde ziet er als volgt uit:

- Voorkomen dat water vies of viezer wordt (besmetting voorkomen en verschillende afvalwaterstromen gescheiden houden).
- Schoon water niet wegnemen uit of weer teruggeven aan het watersysteem
- Licht vervuild water zoveel mogelijk zuiveren op locatie, en teruggeven aan het watersysteem
- Matig tot sterk vervuild water gecontroleerd afvoeren ten behoeve van centrale zuivering

Voor de aanpak van waterkwantiteit gaat het met name om de verwerking van regenwater. Hiervoor passen wij het landelijk ontwikkelde volgorde van de commissie Waterbeheer 21e eeuw toe (WB21): vasthouden, bergen, afvoeren. Medio 2003 hebben de Unie van Waterschappen (UvW) en de VNG samen met de rijksoverheid en het IPO het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) ondertekend. Daarin zijn diverse afspraken opgenomen die de kans op wateroverlast moeten verminderen. De maatregelen die getroffen moeten worden om ook in het bebouwde gebied de kans op wateroverlast zo veel mogelijk te voorkomen, wordt de stedelijke wateropgave genoemd. Hierbij is het wenselijk dat de gemeente en het waterschap een gezamenlijk beeld krijgen van de grootte van de stedelijke wateropgave. Heerenveen voldoet aan de voor haar gestelde wateropgave.

De volgorde is volgtijdelijk. De waterorde heeft consequenties voor de herstructurering in het bestaande gebied en voor het ontwerpen met water voor nieuwe gebieden. De waterorde sluit aan bij de voorkeursvolgorde in de omgang met afvalwater zoals die in de (nog niet vastgestelde) Wet gemeentelijke watertaken is weergegeven (art. 10.29a Wet milieubeheer). Deze voorkeursvolgorde wordt gesteld in het belang van de bescherming van het milieu.

Ons beleid richt zich op het bereiken van waterkwaliteit, te bepalen aan de geschiktheid van het oppervlaktewater voor nader te specificeren vistypen en het voorkomen van wateroverlast.

1. Waterkwaliteit in Heerenveen is geschikt voor de gespecificeerde vistypen vanaf 2015
2. Het watersysteem en de waterketen zo inrichten dat burgers en bedrijven in Heerenveen geen overlast ondervinden, een zekere mate van hinder accepteren wij

Resultaten van beleid	Maatschappelijke effecten
Verminderen van emissies naar het oppervlaktewater	Toename ecologische kwaliteit oppervlaktewateren
Verwijderen van bestaande verontreinigingen	Minder water overlast voor burgers en bedrijven
Afname afvoer van afvalwater naar de RWZI	Toename ecologische kwaliteit oppervlaktewateren
Meer infiltratie of afvoer van regenwater naar oppervlaktewater	Minder wateroverlast t.o.v. gelijkblijvende omstandigheden

Onze doelstelling op het gebied van wateroverlast (doelstelling 2) vereist enige toelichting op de begrippen hinder en overlast. In paragraaf 5.3 gaan wij hier op in.

Omdat wij pro-actief zijn worden wij geconfronteerd met onzekerheid over de effecten van sommige maatregelen die wij uitvoeren. Onze insteek is dat wij alleen maatregelen treffen die objectief (cq. bewezen of beredeneerd) effect sorteren. Het vergt een goede en constructieve opstelling binnen samenwerkingsverbanden om te kiezen voor bewezen en kosten-effectieve maatregelen, of om maatregelen niet uit te voeren omdat kosten-effectieve alternatieven beschikbaar zijn. Wij willen graag kritisch zijn op op hetgeen we doen omdat de middelen beperkt zijn en de verwachte kosten voor waterbeleid hoog.

Maatregelen

In algemene zin geldt dat we de waterorde en het principe van WB21 tijdig willen betrekken bij planvorming en vergunningverlening zodat aandacht is voor waterkwaliteit en –kwantiteit. Bijvoorbeeld aanleg gescheiden riolering, afkoppelen van hemelwater, het reserveren van ruimte voor waterberging of voor infiltratiezones.

Deze inzet vereist dat water tijdig betrokken wordt bij planvorming en dat het een aspect is bij de toetsing van vergunningaanvragen en het stellen van voorschriften of randvoorwaarden. Water is dan ook een duidelijk en herkenbaar onderdeel van de milieuanalyse (M-1) die bij projecten zal worden opgesteld. De wettelijk verplichte watertoets wordt hierin geïntegreerd.

5.2 Waterkwaliteit

In het beleid willen wij verontreinigen voorkomen, kwaliteit verbeteren en deze ook behouden. Om dit alles te doen zullen wij de komende jaren een aantal maatregelen uitvoeren. Een deel is bestaand beleid conform het Waterplan en het Baggerplan. In het kader van het Waterplan is een gebruiksfunctiekaart en een Beheervisie water, oevers en kaden opgesteld die als onderlegger voor het beleid en de verdere uitwerking in maatregelen fungeren.

De maatregelen zijn onder te verdelen in maatregelen:

- Direct gericht op de kwaliteit van het water in de waterlichamen
- Gericht op het terugdringen van emissies naar het water

Wegwater

Regenwater dat op wegen valt is vaak verontreinigd door stoffen die vrijkomen door het verkeer (olie, rubber, etc.). Dit water wordt vaak afgevoerd naar de RWZI. In de praktijk is een aanpak ontwikkeld die zorgt dat de eerste vieze stroom ('first flush') wordt afgevoerd naar via het riool. Het vuil wordt weggespoeld door deze eerste stroom water. Het water dat vervolgens valt is in principe schoon en wordt afgevoerd naar het oppervlaktewater. Een voorbeeld van de waterorde in de praktijk.

De belangrijkste maatregelen direct gericht op de kwaliteit van het water hebben betrekking op het verwijderen van verontreinigen en het aanpassen van inrichting en beheer en onderhoud aan de gewenste situatie. De wijze van inrichting, bijvoorbeeld diep/ondiep of natuurvriendelijke oevers is belangrijk voor de leefmogelijkheden van flora en fauna. Beheer en onderhoud moet hierop worden aangepast om het ecosysteem een kans te geven en niet periodiek te verstoren (niet in die mate dat vernietiging van leefgebieden optreedt). In de nog op te stellen beheerplannen voor waterlichamen wordt aangegeven welke maatregelen worden toegepast om de waterkwaliteit te verbeteren bijvoorbeeld door de aanleg van natuurvriendelijke oevers.

Het is wenselijk om ook een algemene kwaliteitsslag te maken in de verwerking van afvalwater. Wij zouden graag met het Wetterskip een optimalisatiestudie uitvoeren naar afvalwater waarbij we integraal kijken naar de verschillende onderdelen in de keten van afvalwatertransport en –verwerking. Ons vertrekpunt is daarbij het verbeteren van de totale waterkwaliteit. Uitgangspunt voor de studie is om gezamenlijk verantwoordelijkheid te nemen voor zowel maatregelen als kosten. Een dergelijke studie is door het Wetterskip al uitgevoerd in algemene zin voor haar waterzuiveringen (RWZI's). Wij zouden graag een dergelijke studie uitvoeren voor Heerenveen, en dan integraal, voor de gehele waterketen en de relatie tot het watersysteem. Een aspect dat in de studie ook zal worden meegenomen zijn de mogelijkheden om het ontstaan van afvalwater te voorkomen. Dit is conform de voorkeursvolgorde die volgt uit de Wet gemeentelijke watertaken (zie paragraaf 5.4).

W-1	Bepalen waterkwaliteit
W-2	Opstellen en uitvoeren beheerplannen waterlichamen
W-3	Optimalisatiestudie afvalwater Heerenveen
W-4	Sanering ongezuiverde lozingen buitengebied (NRAPII)
W-5	Duurzame bedrijfsvoering gemeente - waterkwaliteit
W-6	Voorlichting duurzame bouwmaterialen
W-7	Pilot decentrale sanitatie

Op grond van de Wet milieubeheer zijn wij verantwoordelijk voor de inzameling en transport van stedelijk afvalwater door middel van een openbaar vuilwaterriool naar een inrichting als bedoeld in art. 15a van de Wvo (een inrichting voor de zuivering van afvalwater in beheer bij het waterschap). De Wet gemeentelijke watertaken maakt het door een wijziging van de Wet milieubeheer (art. 10.33) echter mogelijk om een afzonderlijk systeem of andere passend systeem toe te passen indien eenzelfde

graad van bescherming van het milieu wordt bereikt. Met de pilot decentrale sanitatie¹⁹ wordt gebruik gemaakt van deze mogelijkheid om na te gaan of een alternatieve aanpak zinvol en wenselijk is.

In de toekomst valt ons waarschijnlijk de bevoegdheid toe om aanvullende eisen te stellen aan particulieren om de waterkwaliteit te bevorderen. In het ontwerp-besluit lozing afvalwater huishoudens wordt deze bevoegdheid gecreëerd. Het gaat bijvoorbeeld om de bevoegdheid om eisen te stellen aan het materiaal gebruik bij nieuwbouw. Het is mogelijk om de toepassing van uitlogende materialen te verbieden. In dit beleid stellen wij voor om via de weg van voorlichting negatieve effecten op de waterkwaliteit te beperken. Op het moment dat de nieuwe regelgeving in werking treedt (nu is nog onbekend wanneer dit te verwachten is) zullen wij de effectiviteit van ons gevoerde beleid evalueren om te kijken of de nieuwe bevoegdheden naar verwachting tot meer effect zal leiden.

5.3 Waterkwantiteit

Door klimaatverandering verandert de hoeveelheid water en tijdspanne waarin het aanwezig is. Korte hevige buien vergen voldoende (tijdelijke) bergingsmogelijkheden. Vanuit het landelijke beleid geldt zoals gezegd het principe van vasthouden, bergen en afvoeren. Kortweg komt dit er op neer dat water niet meer, zoals in het verleden, zo snel mogelijk wordt afgevoerd. In plaats daarvan moet water dat lokaal valt lokaal worden vastgehouden. Afvoer (liefst vertraagd) is de laatste in rij. Daarmee wordt voorkomen dat stroomafwaarts problemen ontstaan door grote aanvoer van water. Bijzondere aandacht verdient de situatie in Heerenveen omdat veel overtollig water wordt geloosd op de boezem. In situaties met extreme neerslag is dit echter niet mogelijk en moet het water lokaal worden geborgen.

Teveel of te weinig water heeft niet alleen betrekking op regenwater maar ook op grondwater. Vanuit de Wet gemeentelijke watertaken komt de zorgplicht op de gemeente af voor het voorkomen/beperken van overlast door grondwater. In eerste instantie wordt een 'gewoon' rioleringsplan opgesteld dit is bij vaststelling van dit beleidsplan gereed of bijna gereed. Op grond van de Wet gemeentelijke watertaken hoeft uiterlijk 5 jaar na in werkingtreding van de wet een zgn. 'verbreed' rioleringsplan te worden opgesteld waarbij ook de zorgplicht voor regen- en grondwater wordt betrokken. Meer over de Wet gemeentelijke watertaken in paragraaf 5.4.

Hinder/overlast ten gevolge van regen

Onze doelstelling dat er geen overlast optreedt maar dat een zekere mate van hinder acceptabel is, vereist een toelichting. Internationaal maar ook door het KNMI wordt aangegeven dat de neerslagintensiteit waarschijnlijk zal toenemen ten gevolge van klimaatverandering. Meer regen valt waarschijnlijk in dezelfde tijd, of zelfs in kortere tijd. De huidige waterinfrastructuur (riolering, sloten, etc.) zijn hier niet op ingericht. Het is dan ook te verwachten dat er vaker 'water op straat' staat, veelal ten gevolge van de beperkte capaciteit van het riool. De keuze die voor ligt is welke mate van hinder of overlast wij acceptabel vinden. Dit standpunt heeft consequenties voor de wenselijke aanpassingen van de waterinfrastructuur. Ons standpunt is dat enige mate van hinder acceptabel is. In tabel 5.1 zijn voorbeelden van hinder opgenomen. Hinder veroorzaakt een zekere mate (beperkte tijdsduur) van ongemak maar leidt niet of nauwelijks tot schade of gevaar. Onze bestaande voorzieningen zijn zoals gezegd niet ingericht op een grote hoeveelheid regen die in korte tijd valt en het is onze inschatting dat zeer grote kosten gemaakt moeten worden om hinder te voorkomen. Overlast ontstaat wanneer gedurende langere tijd hinder optreedt of wanneer gevaarlijke situaties ontstaan of schade ontstaat. In tabel 5.1 zijn ook een aantal voorbeelden van overlast opgenomen.

Het gaat hierbij niet over situaties waarbij sprake is van overstroming(sgevaar). Langere perioden van regen, ook elders, kunnen lokaal zorgen voor situaties waarbij overstroming optreedt. Het watersysteem kan het water niet meer aan en er treden regionale of landelijke rampenscenario's in werking. De gemeente heeft een rol in dit geheel vanuit haar taak op het gebied van rampenbestrijding. In het milieubeleidsplan gaan wij hier niet op in.

¹⁹Decentrale sanitatie is een andere benaming voor het zuiveren van afvalwater op woning- of buurtniveau

Hinder	Overlast
Water op straat gedurende een uur na een regenbui	Overstromende WC's
Drassige tuinen gedurende enkele uren na een regenbui/-periode	Wegstructuur niet meer zichtbaar (onveilige situatie)
Water in kruipruimte (regenwater; grondwater wordt hier niet behandeld)	Binnentredend water in huizen
Fietstunnel gedeeltelijk onder water	Onderscheid wegen/waterpartijen onduidelijk/niet zichtbaar (onveilige situatie)
Beperking gebruik afvoeren in huis	Verminderde bereikbaarheid voor hulpdiensten

W-8	Maatwerkvoorschriften water
W-9	Afkoppelkansenkaart
W-10	Communicatie over beleid m.b.t. hinder en overlast
W-11	Actualisatie baggerplan en uitvoering

Op grond van de Wet gemeentelijke watertaken is het mogelijk om afkoppelen door perceelseigenaren te verplichten maar wordt gekozen voor voorlichting (W-13). In eerste instantie wordt hier niet voor gekozen. In de volgende paragraaf gaan wij hier verder op in.

Baggeren en afkoppelen zijn maatregelen gericht op het vasthouden, bergen en afvoeren van water. Wetterskip Fryslan heeft sinds september 2007 een bijdrage regeling voor het afkoppelen van dakoppervlakken met de naam "Bijdrageregeling afkoppelen dakoppervlakken Wetterskip Fryslan 2007". Hierin stelt het wetterskip jaarlijks 400.000 euro beschikbaar voor afkoppelprojecten.

5.4 Wet gemeentelijke watertaken

Op 1 januari 2008 treedt de Wet gemeentelijke watertaken in werking. Deze wet is uitgevaardigd om de taakverdeling met betrekking tot het watersysteem en de waterketen tussen de verschillende betrokken overheden duidelijker vast te leggen en om milieuwinst te behalen. Belangrijke aspecten van deze wet zijn:

- De introductie van de zorgplicht voor hemelwater (regenwater) voor de gemeente
- De introductie van de zorgplicht voor grondwater voor de gemeente
- De introductie van een voorkeursvolgorde voor de omgang met afvalwater
- Creëren van een heffingsbevoegdheid voor gemeenten om de zorgtaken te financieren uit een verbrede rioleringsheffing

Conform de zorgplichten voor regenwater en grondwater die in de Wet gemeentelijke watertaken (Wgw) zijn opgenomen zijn wij per 1 januari 2008 verantwoordelijk voor:

- 'Treffen van maatregelen voor het openbaar gemeentelijk gebied teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of beperken, voor zover het treffen van die maatregelen doelmatig is en niet tot de zorg van het waterschap of de provincie behoort.' Daarbij hoort ook de verwerking van het ingezamelde grondwater.
- 'Doelmatige inzameling van het afvloeiend hemelwater, voor zover van degene die zich daarvan ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen, redelijkerwijs niet kan worden geveerd het afvloeiend hemelwater op of in de bodem of in het oppervlaktewater te brengen.' Tevens dienen wij zorg te dragen voor een doelmatige verwerking van het ingezamelde hemelwater

In de praktijk houden wij ons al bezig met de doelmatige inzameling van regenwater en treffen wij maatregelen om grondwateroverlast te voorkomen. Met name door de voorfase van ruimtelijke ontwikkelingen maatregelen te treffen voor beide waterstromen. In het rioleringsplan dat volgt op het huidige, of binnenkort geactualiseerde, plan worden de consequenties van de Wgw voor rioleringsbeheer vastgelegd. Op voorhand willen wij overwegen, als basis voor een 'verbreed' rioleringsplan, hoe wij aankijken tegen de eigen verantwoordelijkheid van perceelseigenaren waar het gaat om regen- en grondwater. Op grond van de Wgw kunnen wij bij verordening regels stellen aan de wijze waarop deze waterstromen worden aangeboden maar ook of een perceelseigenaar in eerste instantie zelf maatregelen moet treffen (bijv. infiltreren in de bodem). Hier willen wij een visie over

opstellen. Deze visie is een onderlegger voor het rioleringsplan maar kan ook worden gevolgd door het opstellen van een gemeentelijke verordening. Een gebiedsgerichte aanpak, zoals wij over het algemeen willen hanteren, is ook hier mogelijk. Kenmerken van het gebied en van de ondergrond zullen daarbij bepalend zijn.

W-12 Visie eigen verantwoordelijkheid perceelseigenaren

Reguliere taken:

- Aanleg, onderhoud en beheer van riolering (afvoer stedelijk afvalwater)
- Aanleg, onderhoud (zoals baggeren) en beheer van watergangen en waterpartijen
- Advisering ruimtelijke plannen (watertoets)

6. Monitoring en evaluatie

De beleidscyclus van planning, uitvoering, monitoring, evaluatie is bekend. Deze willen wij voor dit plan sterk aanzetten. Met name omdat lange termijndoelstellingen worden gesteld is dit wenselijk. Op deze wijze kunnen wij tijdig zien of bijsturing vereist is, of dat bijvoorbeeld doelstellingen onrealistisch blijken te zijn. Bij het vorige beleidsplan heeft bijsturing en aanpassing te veel onzichtbaar plaatsgevonden. Door een jaarlijks programma en een jaarlijks milieuvorslag op te stellen en bekend te maken ontstaat meer inzicht in het milieubeleid en de uitvoering hiervan.

De beleidscyclus zal als volgt vorm krijgen:

O-1	Milieujaarprogramma jaarlijks (o.b.v. meerjarenprogramma)
O-2	Jaarlijkse monitoringrapportage
O-3	Tussenevaluatie beleid 2010
O-4	Tussentijdse beleidsnotities
O-5	Vervolg milieubeleidsplan 2011 – voorafgegaan door notitie over noodzaak nieuw plan of aanpassing

De maatregelen uit het beleidsplan zijn, zoals eerder gezegd, niet uitputtend. De horizon van dit beleidsplan is in principe gericht op 2020. De maatregelen zijn echter gedefinieerd voor de periode 2008 t/m 2011 omdat het weinig zin heeft voor de periode erna al projecten voor te stellen. De veranderingen binnen en buiten de gemeente verlopen zeer snel en de inzet van ons moet daarop worden aangepast om doelstellingen efficiënt en effectief te kunnen verwezenlijken.

Omdat het beleid en de wetgeving op verschillende terreinen vaak in beweging zijn zullen wij indien wenselijk tussentijds beleidsnotities op individuele aspecten opstellen en laten vaststellen conform de procedure voor een milieubeleidsplan. Deze maken vervolgens onderdeel uit van het beleid.

De interne organisatie voor de uitvoering van het plan zal geschieden met een multidisciplinair projectteam dat periodiek bij elkaar komt. Dit team zal ook zorgdragen voor kennisdeling en -ontwikkeling op gebieden die relatief nieuw zijn of veel ontwikkelingen hebben doorgemaakt of doormaken.

7. Organisatie en financiën

Het milieubeleid voor de komende jaren is aan de ene kant een voortzetting van het oude beleid omdat heel sterk gekozen wordt voor een gebiedsgerichte benadering. Inhoudelijk worden beperkt andere accenten gelegd met betrekking tot de onderwerpen in het onderdeel 'microklimaat'. Aan de andere kant wordt echter prominent ingezet op de thema's energie en water. Als gevolg van klimaatverandering willen wij inzetten op mitigeren (beperken) en adaptatie (aanpassen). Daar komen voor het thema water de kaderrichtlijn water en een aantal cruciale op handen zijnde wetswijzigingen nog bij. Dit vereist een verhoogde inzet op deze gebieden (capaciteit /middelen) bovenop de bestaande inzet.

Als gevolg van twee thema's waar sterk op in wordt gezet zullen extra middelen vereist zijn om de gestelde doelstellingen te realiseren. De gebiedsgerichte benadering en de lange termijn doelstellingen voor leefbaarheid en duurzaamheid vragen om een goede en heldere organisatie van het uitvoering. Uit de evaluatie van het oude milieubeleidsplan blijkt dat dit bij het vorige plan beperkt heeft plaatsgevonden; het resultaat hiervan is dat de actualiteit gaat overheersen. Overigens kan het ook wenselijk zijn om op die actualiteit in te spelen omdat dit bijvoorbeeld kansen (bijv. subsidies) kan bieden.

In dit hoofdstuk gaan wij in op de financiële en organisatorische consequenties van het beleidsplan.

7.1 Organisatie

De maatregelen die wij in dit plan voorstellen zijn niet volledig. Onze inzet is gericht op de lange termijn en wij zullen jaarlijks specifieke programma's maken die kunnen afwijken van de genoemde maatregelen. Met name verder in de toekomst zullen de gewenste maatregelen afhangen van de effectiviteit van uitgevoerde maatregelen. Wel is ter indicatie een meerjarenprogramma opgenomen. Om op voorhand een inschatting te geven van de effecten van het voorgestelde beleid op de beschikbare capaciteit en de beschikbare middelen.

Capaciteit

Voor de uitvoering van milieubeleid en milieutaken is een bepaalde capaciteit beschikbaar binnen de gemeentelijke organisatie. In tabel 7.1 is een overzicht gegeven van de beschikbare capaciteit. Daarbij zijn de wijkteams voor bijvoorbeeld onderhoud van openbaar groen niet meegenomen. De opgenomen capaciteit is zowel gericht op beleidsvorming (strategisch en uitvoerend beleid) als uitvoering.

Tabel 7.1 Capaciteit milieu

Onderwerp	Fte
Milieubeleid algemeen	0,8
Afval	0,6
groen/landschap	1
w ater/riolering	2
Handhaving milieu	3
Vergunningverlening milieu	2,4
Bodem	0,8
Duurzaamheid	0,6
Totaal	11,2

Voor het onderdeel energie is naar verwachting de beschikbare capaciteit niet afdoende. Op uitvoerend niveau beperkt de beschikbare capaciteit zich tot een deel van de capaciteit van de specialist duurzaamheid en een adviserende rol van de beleidsadviseur milieu bij het begin van projecten.

Ook de ontwikkelteams zullen voor een aantal projecten capaciteit moeten inzetten. Deze uren moeten gedekt worden uit een projectexploitatie of uit nieuwe middelen. Soms kunnen deze uren ook ten laste

komen van bestaande projecten, het betreft met name lopende projecten zoals herstructurering Heerenveen-Midden en realisatie lopende projecten Skoatterwald.

Voor een aantal projecten zal echter extra capaciteit vereist zijn. Met name op het gebied van energie en zwerfafval.

Energie: de insteek van het beleid is gericht op het demonstreren van alternatieven (pilots) en het geven van veel voorlichting. Dit is een relatief intensieve aanpak. Deze vereist ook inhoudelijke expertise. Voor een deel is deze in te huren (dit komt terug bij het onderdeel over financiën) en voor een deel is het wenselijk dat deze intern beschikbaar is.

Wij willen extra capaciteit (tijdelijk), ca. 0,5 fte, realiseren door het aantrekken van externe ondersteuning. In 2008 wordt een nieuwe ronde van de BANS-subsidie verwacht. Deze subsidie is bestemd voor lokale overheden om klimaatbeleid te voeren. Hiervoor is echter wel cofinanciering vereist. De inzet van eigen capaciteit is hiervoor waarschijnlijk (deels) mogelijk overige cofinanciering wordt aangevraagd via het MJP 2008/2011.

Zwerfafval: op dit moment wordt zwerfafval wel ingezameld. Een verhoogde inzet die voortvloeit uit het actieprogramma vereist capaciteit voor de uitvoering. Deze is niet beschikbaar. Ook hier worden subsidieprogramma's verwacht. Deze zijn waarschijnlijk niet voor uitvoering maar wel voor planvorming in te zetten. Onze insteek is om in ieder geval een actieprogramma op te stellen en op basis hiervan te bepalen welke capaciteit en middelen vereist zijn voor uitvoering. Vervolgens zullen wij proberen deze middelen vrij te maken via het meerjarenperspectief.

Voor het overige geldt dat naar verwachting voldoende capaciteit beschikbaar is. Gezien het aantal onderwerpen in dit plan is de capaciteit ook verdeeld over de gehele organisatie. De benodigde capaciteit wordt bepaald via het milieujaarprogramma en ingepland via het dienstenplan.

Capaciteit regulier taken

De veranderingen op het gebied van regelgeving en beleid hebben ook invloed op de noodzakelijke capaciteit voor de uitoefening van reguliere taken zoals vergunningverlening. Op groot aantal gebieden is regelgeving gewijzigd. Veel regelgeving heeft beperkt impact op de beschikbare capaciteit, anders dan de noodzaak om tijd te reserveren voor kennisontwikkeling. Relevante wijzigingen zijn bijvoorbeeld opgetreden op het gebied van luchtkwaliteit (besluit(en) luchtkwaliteit, wet luchtkwaliteit), overdracht bevoegdheid hogere waarde verlening geluid van provincie naar gemeente, nieuwe bodemregelgeving, etc..

Een belangrijke wijziging die op korte termijn wordt verwacht is de vaststelling van het zgn. Activiteitenbesluit. Deze AMvB zal naar verwachting per 1 januari 2008 in werking treden en daarmee vervalt de milieuvergunningplicht voor een groot aantal bedrijven. De AMvB bevat algemene milieuvoorschriften waaraan een bedrijf moet voldoen. Het bedrijf hoeft alleen nog maar een melding in te dienen. Afhankelijk van de omvang van het aantal bedrijven dat onder deze AMvB valt treedt overcapaciteit op bij de afdeling publiek. Daar tegenover staan wetswijzigingen die extra capaciteit vereisen zoals de genoemde geluidsregelgeving en de introductie van de omgevingsvergunning. Op het moment dat deze wijzigingen zich voordoen kan bekeken worden welke organisatorische consequenties deze hebben.

7.2 Financiën

De kosten van het milieubeleid zijn verdeeld over een groot aantal budgetten. Veel afdelingen en functies hebben in hun werkzaamheden te maken met milieu en betrekken zo aspecten van het beleid. De beschikbare middelen voor nieuwe activiteiten zijn zeer beperkt. Er is nog budget voor strategisch geluidsbeleid en voor het thema afval en water zijn middelen beschikbaar. Voor de overige onderwerpen is dit niet het geval.

Ter indicatie is een globaal overzicht gegeven van de beschikbare middelen voor milieu, de budgetten zijn afgerond op duizenden euro's. Het grootste gedeelte van de beschikbare middelen is verbonden aan de uitvoering van wettelijke taken zoals onderhoud/realisatie riolering, afvalinzameling en onderhoud van groen en watergangen.

Tabel 7.2 Globaal overzicht middelen milieu

Onderwerp	Middelen	Beschikbaarheid	Periode
Strategisch geluidbeleid	€ 25.000	Incidenteel	2007/2008
Geluidsanering	€ 128.000	Incidenteel	Saneringsperiode
Landschapbeleidsplan	€ 22.000	Structureel	2007 t/m 2011
Renovatie openbaar groen	€ 86.000	Structureel	2008 e.v.
Groen onderhoud	€ 277.000	Structureel	2008 e.v.
Beheersplan integraal w aterbeheer	€ 41.000	Structureel	2008 e.v.
Onderhoud w atergangen (baggeren, w aterbodemsanering)	€ 344.000	Structureel	2008 e.v.
Wegen, verw ijderen olie op w egdek	€ 9.000	Structureel	2008 e.v.
Energieverbruik openbare verlichting en gemalen	€ 235.000	Structureel	2008 e.v.
Energieverbruik gemeentelijke gebouw en	€ 60.000	Structureel	2008 e.v.
Voorlichting afval	€ 3.000	Structureel	2008 e.v.
Inzameling en verwerking huishoudelijk afval	€ 2.574.000	Structureel	2008 e.v.
Milieustraat	€ 708.000	Structureel	2008 e.v.
Gescheiden inzameling papier, textiel en glas	€ 118.000	Structureel	2008 e.v.
Subsidies oud papier	€ 139.000	Structureel	2008 e.v.
Subsidies composteervaten	€ 2.000	Structureel	2008 e.v.
Kosten zw erfvuil	€ 65.000	Structureel	2008 e.v.
Overige kosten afval	€ 12.000	Structureel	2008 e.v.
Riolering	€ 2.319.000	Structureel	2008 e.v.
Incidentele bodemonderzoeken	€ 11.000	Structureel	2008 e.v.
Bodemsanering ISV	€ 850.000	Structureel	2007 t/m 2011
Bedrijfsinterne milieuzorg	€ 2.000	Structureel	2008 e.v.
Voorlichting en educatie	€ 5.000	Structureel	2008 e.v.
Bijdrage regio de Friese Wouden	€ 76.000	Structureel	2008 e.v.
Kosten handhaving	€ 4.000	Structureel	2008 e.v.
Structureel	€ 7.962.000		
Incidenteel	€ 25.000		

In het overzicht zijn de kosten voor uren van onze eigen medewerkers niet meegenomen. Dit overzicht geeft niet inzicht in de kosten die gemaakt worden bij projecten. Bij veel projecten in de ruimtelijke ordening worden ook kosten gemaakt voor het uitvoeren van milieuonderzoeken.

Mogelijk heeft het akkoord tussen de overheid en de verpakkingsindustrie nog consequenties voor de beschikbare middelen voor afval. Op grond van dit akkoord is de gemeente verantwoordelijk voor de gescheiden inzameling van een aantal afvalsoorten. Hiervoor krijgt zij een vergoeding. De consequenties zijn op dit moment nog niet volledig te overzien maar voor een aantal afvalsoorten levert de gegarandeerde vergoeding een verbetering ten opzichte van de huidige opbrengsten (m.n. glas). Op grond van het akkoord moeten de extra middelen worden ingezet voor afvalbeleid of voor het verlagen van de afvalstoffenheffing.

Voor een aantal onderwerpen is voldoende budget beschikbaar om de voorgestelde maatregelen uit te voeren. Een groot deel van de maatregelen is er ook op gericht om geen extra werkzaamheden te creëren maar een andere invulling van bestaande werkzaamheden.

Voor de onderwerpen microklimaat en water is in principe beperkt extra budget vereist, verdeeld over een aantal jaren, welke wordt aangevraagd via het MJP 2008/2011. Het is mogelijk dat op het gebied van water nog extra investeringen noodzakelijk zijn om te anticiperen op de effecten van klimaatverandering (aanpassing riolering, regenwaterafvoer, waterberging, etc.). Indien hier meer

bekend over is zullen hiervoor voorstellen worden gedaan. Voor een deel zullen extra investeringen ten laste komen van de grondexploitatie of het rioleringsfonds.

Het onderdeel energie betreft veel nieuwe maatregelen. Op het onderdeel wordt sterk ingezet en dit was in het verleden niet zo. Een deel van de voorgestelde maatregelen kunnen of worden al gefinancierd uit andere budgetten, zoals de exploitatie van bedrijventerreinen of woonwijken. Deze financiële relatie tussen de maatregel en het budget is logisch vanuit de beleidswensen die we stellen. Zo streven wij duurzaamheid op bedrijventerreinen na. Het is daarom verantwoord om bijvoorbeeld de kosten van de energiescans die wij (gedeeltelijk) aanbieden aan bedrijven uit de exploitatie van het bedrijventerrein te financieren (dit is ook al goedgekeurd door de gemeenteraad voor categorieën van bedrijven op het IBF).

Voor een aantal projecten zal echter de financiering, zowel van de kosten als van de ambtelijke capaciteit apart aangevraagd moeten worden. Dit kan door budget vrij te maken voor het milieubeleidsplan, door subsidies, door begrotingswijzigingen of door het maken van exploitaties waarbij de opbrengsten de genoemde kosten dekken. Voor het realiseren van doelstellingen waar ongedekte maatregelen tegenover staan is financiering dus noodzakelijk. In het MJP is een groot gedeelte van de benodigde middelen aangevraagd en deels ook toegekend door de gemeenteraad. Daarnaast wordt voor de periode 2008-2011 een relevante subsidieregeling verwacht. Het betreft de BANS2-regeling. Deze is bestemd voor lokale overheden om klimaatbeleid te voeren. Cofinanciering is hiervoor een voorwaarde. Het beschikbare budget zal hiervoor dienst doen evenals de ambtelijke uren die wij zelf beschikbaar stellen. Met deze subsidie kunnen wij naar verwachting de benodigde capaciteit tijdelijk aantrekken, evenals een aantal middelen verkrijgen.

Wij stellen voor om het klimaatbudget als volgt op te bouwen:

- Kostenbesparing als gevolg van energiebesparing door de gemeente vloeit niet volledig terug naar de algemene middelen maar komt beschikbaar voor het budget. Nadere uitwerking is benodigd om een goede modus te vinden in het financieren van meerkosten (gedeeltelijk onderdeel van duurzaam inkopen) en het reserveren van besparingen voor het budget (tegen welke energieprijzen bijvoorbeeld en voor welke periode)
- Periodieke middelen beschikbaar stellen (aangevraagd via het MJP). O.a. benodigd voor cofinanciering.
- Subsidiemiddelen, actief te verwerven (BANS2 maar ook provinciale subsidies en wellicht LIFE+)

Globaal verwachten wij met betrekking tot de onderwerpen in dit beleidsplan in de periode 2008-2011 € 100.000 per jaar benodigd te hebben voor de uitvoering. Het eerste jaar is dit wat lager: € 80.000. Deze bedragen zijn aangevraagd in het MJP 2008-2011. Daarbij is het uitgangspunt dat aanvullende subsidiemiddelen worden verkregen. Een deel van de kosten zal gedragen worden door grondexploitaties van projecten. Door de gemeenteraad is bij de behandeling van het MJP 2008-2011 voor 2008 en 2009 elk jaar € 50.000 beschikbaar gesteld voor de uitvoering van het milieubeleidsplan

De onderzoeken die zijn aangekondigd of vervolgprojecten kunnen tot extra kosten leiden. Verantwoording van in te zetten middelen vindt plaats via de jaarprogramma's.

Bronnen

- DLG, 2005. Landboustructuuronderzoek Fryslân. Schaalvergroting en inrichting (DLG)
- Europese Commissie, 2001. Milieu 2010: onze toekomst, onze keuze. 6e Milieuactieprogramma
- Europese Commissie, 2007. Limiting Global Climate Change to 2 degree Celsius- the way ahead for 2020 and beyond
- Gemeente Heerenveen, 2003. Waterplan Heerenveen. Visie.
- Gemeente Heerenveen, 2003. Waterplan Heerenveen. Projectenplan.
- Gemeente Heerenveen, 1995. Bermbeheerplan.
- Gemeente Heerenveen, 1996. Nota natuurlijk bermbeheer
- Gemeente Heerenveen, 2003. Evaluatie nota natuurlijk bermbeheer 1996-2003
- Gemeente Heerenveen, 2005. Bodembeheerplan en bodemkwaliteitsplan
- Gemeente Heerenveen, 2003. Baggerplan
- Gemeente Heerenveen, 2005. ISV-programma Heerenveen 2005-2009. 'Focus op leefbaarheid en samenleving'.
- Gemeente Heerenveen, 2005. Landschapsbeleidsplan 2006-2013.
- Gemeente Heerenveen, 2006. Notitie luchtkwaliteitsonderzoek K.R. Poststraat. (concept) Kabinetsprogramma, 2007. Schoner en zuiniger.
- Milieu- en Natuurplanbureau, 2005. Effecten van klimaatverandering in Nederland
- Ministerie van VROM, 1998. Handreiking industrielawaai en vergunningverlening.
- Ministerie van VROM, 2001. Een wereld en een wil: werken aan duurzaamheid. Nationaal Milieubeleidsplan 4
- Ministerie van VROM, 2006. Toekomstagenda milieu: schoon, slim en sterk.
- Ministerie van VROM, 2005. Advies met betrekking tot hoogspanningslijnen
- Ministerie van VROM, 2006. Naar een klimaatbestendig Nederland. Routeplanner 2050 Samenvatting.
- Ministerie van VWS, e.a., 2007. Nationaal Hitteplan
- Provincie Fryslân, 2005. Frysk Miljeuplan 2006-2009. Samen werken aan een schoon, gezond en veilig Fryslân
- Provincie Fryslân, 2006. Sunnich & Sunich. Actieprogramma duurzame energie.
- RIVM en RIGOADvies, 2003, Kwaliteit van de leefomgeving en leefbaarheid. Naar een begrippenkader en conceptuele inkadering (Leidelmeijer en Van Kamp, 2003) (RIVM rapport 630950002/2003)
- SenterNovem, 2005. Levend document. Bio-energie (www.senternovem.nl, 9 januari 2007)
- SenterNovem, 2005. Kennisbundeling covergisting (Ecofys, P-ASG en CLM)
- UNEP, 2005. Vital Climate Change Graphics.
- VNG/Rijk, 2007. (concept) Bestuursakkoord klimaat en energie
- VNG/Rijk, 2007. Bestuursakkoord waterketen

Begrippenlijst

AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
BEVI	Besluit externe veiligheid inrichtingen
Bbk	Besluit bodemkwaliteit
BLK	Besluit luchtkwaliteit 2005
BOOT	Besluit opslaan ondergrondse tanks
BRZO	Besluit rampen en zware ongevallen
C-RNVGS	Circulaire risiconormering vervoer gevaarlijke stoffen
EHS	Ecologische Hoofdstructuur
EVZ	Ecologische Verbindingszone (verbinding tussen EHS gebieden)
EPC	Energieprestatiecoëfficiënt: maat voor het energieverbruik van een gebouw voor verwarming/koeling op ruimtes en tapwater
EPL	Energieprestatie op locatie; maat voor energieprestatie van een gebied, zoals een woonwijk.
GR	Groepsrisico
Grenswaarde	Waarde die als maximale norm geldt die niet mag worden overschreden. Voor geluid geldt overigens dat sprake is van een ‘voorkeurs’ grenswaarde. Van deze waarde mag in sommige gevallen wel worden afgeweken. De uiterste grens die dan gehanteerd dient te worden is de hogere waarde
Hogere waarde	Voor geluid mag afgeweken worden van de voorkeursgrenswaarde. Er mag een hogere waarde worden verleend. Wettelijk gelden grenzen aan de maximale hogere waarde. Verlening is aan voorwaarden verbonden.
Inrichting	In de Wet milieubeheer wordt over inrichtingen gesproken. Inrichtingen zijn vergunningplichtige activiteiten. Vaak betreft het bedrijven maar ook andere organisaties, zoals de gemeente, kunnen vergunningplichtig zijn.
IPCC	Intergovernmental Panel on Climate Change
NeR	Nederlandse emissierichtlijn Lucht
NRB	Nederlandse Richtlijn Bodembescherming
PR	Plaatsgebonden risico
Richtwaarde	Waarde die als wenselijke moet worden gezien. Het streven dient erop gericht te zijn deze waarde te waarborgen. Van deze waarde mag echter worden afgeweken. Vaak is de (of een) grenswaarde vervolgens van toepassing.
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RWZI	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
Saneringsplan	Plan waarin degene die een bodemverontreiniging opruimt beschrijft op welke wijze de sanering plaats vindt
VHR	Vogel- en habitatrichtlijn: gebieden die onder de vogelrichtlijn of de habitatrichtlijn (beide EU) vallen worden vaak aangeduid als VHR-gebied. Grote overlap met EHS-gebieden
VROM	Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Wav	Wet ammoniak en veehouderij
Waterketen	Zie bijlage 5
Watersysteem	Zie bijlage 5
WB21	Waterbeheer 21e eeuw; principe vasthouden, bergen en afvoeren voor omgang met waterkwantiteit
Wbb	Wet bodembescherming
Wgh	Wet geluidhinder
Wgv	Wet geurhinder en veehouderijen
Wgw	Wet gemeentelijke watertaken
Wm	Wet milieubeheer
WRO	Wet ruimtelijke ordening

Amendementen milieubeleidsplan

Het milieubeleidsplan is besproken in de commissie ROM op 7 april 2008 en in de gemeenteraad op 21 april 2008.

Tijdens de commissievergadering is de volgende suggestie gedaan, en overgenomen in het milieubeleidsplan:

- als maatregel wordt toegevoegd: energie onderdeel maken van het woonconvenant (maatregel E-0)

Er zijn een aantal amendementen ingediend voor de gemeenteraadsvergadering. De volgende amendementen zijn aangenomen en verwerkt in het milieubeleidsplan:

- Als onderdeel van het stimuleringsbeleid voor duurzame bedrijfsvoering onder het uitvoeringsprogramma als maatregel E-6(b) opnemen: Onderzoek naar de mogelijkheid en wenselijkheid van een aantal aaneengesloten bouwlocaties op een Heerenveens bedrijventerrein, van waaruit uitsluitend volgens het Cradle to Cradle principe wordt geproduceerde
- Bij nieuwbouw in Heerenveen waar mogelijk zuidgericht bouwen (maatregel E-6(c))
- Bij 'E-9 Heerenveen-West als energieneutrale woonwijk'(p. 17) toe te voegen 'o.a. door toepassing van zuidgericht bouwen'

Bijlage 1

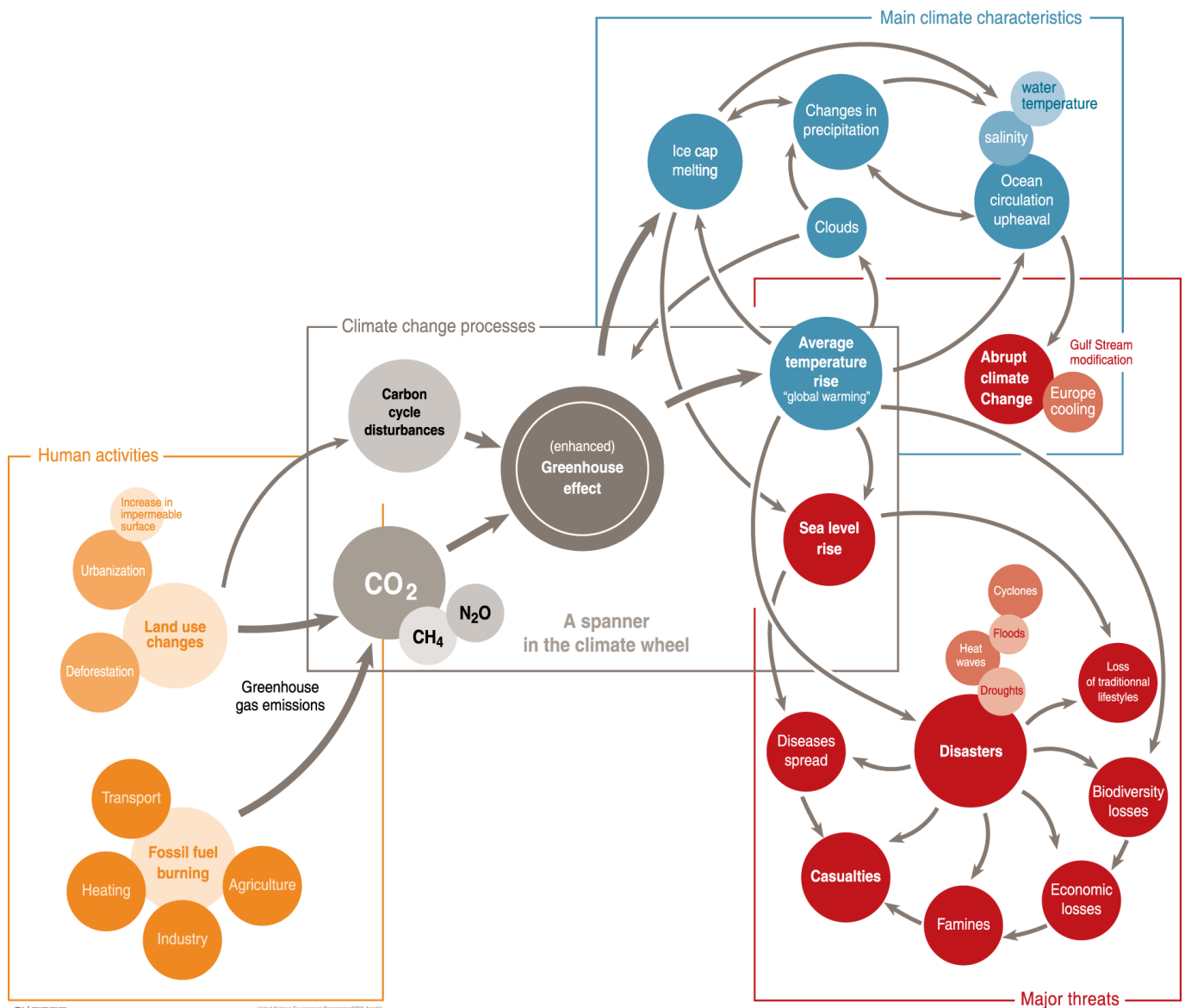
Potentiële gevolgen klimaatverandering

De potentiële gevolgen van klimaatverandering zijn onderwerp van vele onderzoeken. Voor deze bijlage wordt gebruik gemaakt van de publicatie 'Vital climate change graphics' van de Verenigde Naties (UNEP GRID, 2005) en van een tweetal Nederlandse publicaties die wereldwijde voorspellingen en onderzoeksresultaten vertalen naar Nederland.

Uit het internationale onderzoek blijkt dat de gevolgen per regio verschillend zullen zijn. De huidige klimaten zullen naar verwachting meer extremen gaan vertonen en met name in droge gebieden zal dit tot meer droogte leiden en in natere gebieden tot meer water. Globaal gezien wordt er wel eens opgemerkt dat gebieden waar nu vaak al problemen zijn met de natuur (overstromingen, extreme droogte, etc.) dit in de toekomst extremer zal worden.

De oorzaken en gevolgen van klimaatverandering zijn in schema 1 van UNEP GRID (2005) weergegeven. Het schema is in het engels en een korte toelichting is op de volgende pagina opgenomen.

Schema 1 Klimaatveranderingen, oorzaken en gevolgen (UNEP GRID, 2005)

Toelichting schema 1

De oorzaken van klimaatverandering zijn links weergegeven. Het gaat om menselijke activiteiten zoals verbranding van fossiele brandstoffen (bij industrie, transport, energieopwekking, etc.) en om de wijze waarop land wordt gebruikt (ontbossing, verharding oppervlaktes). Bij deze activiteiten ontstaan grote emissies van koolstofdioxide, methaan en distikstofoxide, welke weer leiden tot (versterking van) het broeikas effect. Het broeikas effect veroorzaakt vervolgens twee dingen: een stijging van de gemiddelde temperatuur ('opwarming van de aarde') en smelten van het ijs op de polen. Deze twee zaken leiden tot een groot aantal gevolgen in klimaat (verandering circulatie oceanen, veranderingen in neerslagpatroon, veranderingen watertemperatuur, etc.) die leiden tot een aantal belangrijke bedreigingen. De belangrijkste bedreigingen (deels samenhangend) zijn:

- Rampen: droogte, hittegolven, stromen en overstromingen
- Verlies van traditionele levensstijlen
- Verlies aan biodiversiteit
- Economische verliezen
- Hongersnoden
- Gewonden
- Verspreiding van ziektes

Deze bedreigingen zullen echter niet overal op dezelfde schaal optreden of zelfs helemaal niet.

Het Milieu- en Natuurplanbureau heeft, in samenwerking met een groot aantal partijen, de gevolgen van klimaatverandering voor Nederland onderzocht. In tabel 1 is een samenvatting gegeven van de effecten die worden verwacht.

Tabel 1 Klimaatontwikkelingen en effecten in Nederland (MNP, 2005)

Onderwerp	Aspect		Huidig	Toekomstverwachting (ca. 2040 en later)
Klimaat en weerfactoren	Temperatuur	Gemiddeld	+1 C (sinds 1900; vooral sinds 1975)	+1 C tot +6 C (2100)
		Extreem, hitte	3x zoveel warme dagen (sinds 1900)	Extra toename extremen (aantal en ernst)
		Extreem, koude	0,5 x zoveel koude dagen (sinds 1900)	Beperkte afname extremen
	Neerslag	Gemiddeld (grote variabiliteit)	ca. 20% meer (sinds 1900)	Waarschijnlijk afname in de zomer, zeer waarschijnlijk toename in de winter
		Neerslag extreem, buien	>50% meer dagen met >15, 20 of 25 mm	Onzekere kans op meer buien
		Neerslag extreem, droogte	Waarschijnlijk meer droge jaren	Waarschijnlijk meer en langere droge perioden
	Verdamping	Zomer	Evenredig met temperatuur toename	+4% tot +16% (2100)
Waterhuishouding	Wind		Zeer waarschijnlijk afname aantal stromen (van 1962)	Geen verwachting. Onzekere kans op extreme stromen
	Zeespiegelstijging		+20 cm (sinds 1900) door smelten (land)ijs, uitzetten zeewater en bodemdaling	+10 tot +45 cm (2050); +20 tot +110 cm (2100) onzekere kans op veel grotere stijging
	Rivierafvoeren	Winter	Gemiddeld hogere afvoeren (Maatgevende afvoer gestegen)	+3 tot +10% (Rijn, 2050) +5 tot +20% (Maas, 2050)
		Zomer	Gemiddeld lagere afvoeren	Gemiddelde maandaafvoer tot 50% minder (2050)
	Wateroverlast	Ijsselmeerpeilen	Meerpeil iets toegenomen	Winter hoger, fluctuaties hoger
		Regionaal	Waarschijnlijk frequenter (laatste jaren)	Herhalingstijd van dagneerslag > 73 mm gaat van 100 jaar naar 78 a 40 jaar (2100)
	Neerslagtekort	Droogte	Zeer variabel	Kans op vaker voorkomende droge jaren
Natuur	Temperatuur atmosfeer	Gemiddeld warmer voorjaar	Vroeg lente (bijv. eilegdatum)	Verstoring in voedselketens neemt verder toe
		Gemiddeld warmer en meer extremen	Noordwaartse verhuizing soorten, toename zuidelijke en algemeen voorkomende, afname noordelijke en specifieke soorten	Verdere verhuizing mobiele soorten. 'Klimaatverplaatsing' van 400 km per eeuw voor veel soorten te snel, uitsterven soorten

	Watertemperatuur	Zeewater warmer	Verandering planktonsamenstelling, met mogelijk gevolgen voor vissen, vogels. Afname schelpdieren in Waddenzee met als gevolg sterfte onder schelpdieretende vogels	Verdere verschuivingen met mogelijk (grote) sprongsgewijze veranderingen in ecosystemen
Landbouw	Groeiseizoen		Langer groeiseizoen: +/- 3 weken in 25 jaar	Doorgaande verlening; hogere opbrengsten; kansen voor andere gewassen
	Wateroverlast		Frequentere schade	Doorgaande ontwikkeling
	Droogte		Frequentere schade	Doorgaande ontwikkeling
	Ziekte/plagen		Komen vaker voor	Grotere potentiële oogstverliezen
Recreatie	Zomer	Kust, water, natuur	Verlenging Nederlandse toeristenseizoen; meer perioden met goed weer	Nederland aantrekkelijker voor vakantie; Zuid-Europa te heet in de zomer
	Zwemwater	Warmte	Voorkomen infecties, veroorzaakt door blauwalgen	Toename van infecties
	Winter	Schaatsen afgenomen	Minder koude dagen	Verder afname kans ijsperiode (minder snel dan temp. Stijging)
		Skiën	Afname Europese skimogelijkheden	Verdere afname skiseizoen en -gebied in Alpen
Bedrijven	Scheepvaart		Incidentele beperkingen (rivieren) bij droogte	Door verder afname lagere afvoeren, grotere beperkingen (kosten)
	Koelwater		Temp. Rijn +3C (sinds 1900) 1/3 door klimaat, incidentele beperking inname koelwater	Kans op beperkingen in droge, warmte jaren aanzienlijk
Gezondheid	Temperatuur	Gemiddeld	Waarschijnlijk afname gem. relatieve sterfte	Doorgaande ontwikkeling
		Extremen	Waarschijnlijk toename relatieve sterfte in hete perioden	Hittesterfte neemt verder toe; koudesterfte neemt af
	Lyme		Tekenbeten en rode vlekken verdubbeld in 10 jaar	Verdere toename
	Malaria		Nihil	Kans klein
	Allergieën		Waarschijnlijk lichte toename	Waarschijnlijk verdere toename

In de publicatie van het MNP, maar ook in die van het UNEP GRID, is ook aangegeven dat alle voorspellingen onzeker zijn omdat het gaat om lange termijn voorspellingen. Ook zijn alternatieve ontwikkelingen mogelijk die bijna niet te voorspellen zijn.

Golfstroom

Zo komt in beide publicaties aan de orde dat, in tegenstelling tot de voorspelde opwarming, Europa ook sterk zou kunnen afkoelen. De Golfstroom is verantwoordelijk voor het zachte klimaat in Europa. In potentie kan de Golfstroom afzakken of zelfs tot stilstand komen als gevolg van de verstoringen door temperatuurverandering en toevoer van zoetwater (smelten ijs(kappen)). Indien de Golfstroom tot stilstand zou komen kan dit leiden tot een afkoeling van 2 tot 5 graden in Europa

Smelten ijskap Groenland

De afsmelting van de polen en van de ijskap op Groenland wordt niet direct verwacht. Afsmelting van de ijskap van West Antarctica kan leiden tot een stijging van 6 meter. Het IPCC verwacht echter dat dit verspreid wordt over een periode van 5 tot 7 eeuwen. Smelten van de Groenlandse ijskap kan leiden tot een mondiale zeespiegelstijging van 7 meter.

Meer informatie over klimaatverandering is te vinden op:

Milieu- en natuurplanbureau: www.mnp.nl

KNMI: www.knmi.nl

VN Milieuprogramma (UNEP, United Nations Environmental Programme): www.unep.org (engels)

UNEP GRID (GRID Arendal is een onderdeel van UNEP): www.grida.no (engels)

IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change): www.ipcc.ch (engels)

Bijlage 2 Gebiedstypen Heerenveen

In het voorgaande milieubeleidsplan zijn drie gebiedstypen onderscheiden: woongebied Heerenveen, bedrijventerreinen rondom de kern Heerenveen en het landelijk gebied en de dorpen. Uit de evaluatie van het milieubeleidsplan blijkt dat met de gebiedsgerichte en integrale benadering die ten doel was gesteld een eerste stap is gezet. Meer en meer worden plannen en beleid gekoppeld op gebiedsniveau (bijv. dorpsvisies, herstructurering van wijken, etc.). In dit milieubeleidsplan wordt voorgesteld om meer gebiedstypen te onderscheiden. Het gaat daarbij met name om een verdere specificering van de oude gebiedstypen. In deze bijlage wordt een beschrijving gegeven van de voorgestelde gebiedstypen en van de karakteristieken die wij zien die van invloed zijn op de na te streven milieukwaliteit.

Woonwijken stedelijk gebied (plaats Heerenveen)

Binnen de plaats Heerenveen zijn 8 wijken te onderscheiden: Heerenveen Centrum, Heerenveen-Midden, Nieuweschoot, De Akkers/Ten Woude, Heerenveen-Noord, De Greiden, Nijehaske, De Heide/Heidereijck/Heidemeer en Skoatterwâld. De wijken kenmerken zich in een grote verscheidenheid van o.a. dichtheid en bevolkingssamenstelling. Bijvoorbeeld De Greiden en Heerenveen-Midden kennen een hoge bebouwingsdichtheid.

Als gevolg van de ligging van Heerenveen hebben alle wijken gemeen dat ze beïnvloed worden door het geluid van één of meerdere snelwegen en de spoorlijn. Dit beïnvloed vanzelfsprekend het geluidsniveau in de wijken. Dit is een gegeven waar wij als gemeente slechts zeer beperkt invloed op hebben.

Woonwijken zijn bedoeld om te wonen. Mensen verblijven gedurende langere tijd op deze locaties en wij zijn van mening dat de trefwoorden schoon, rustig en veilig belangrijk zijn om de leefbaarheid te verhogen of behouden. Belangrijke milieuaspecten zijn daarom:

- Beheerste geluidsniveau's, met name in de nachtperiode. Geluid ten gevolge van verkeer is echter acceptabel tot op zekere hoogte als gevolg van de bereikbaarheid van Heerenveen. Met name in zones rondom belangrijke verkeerswegen (ook lokaal) zijn hogere geluidsniveau's acceptabel
- Geen of beperkte risico's ten gevolge van activiteiten met gevaarlijke (afval)stoffen
- Geen of beperkt zwerfafval
- Voldoende groen en water met een relatief hoog kwaliteitsniveau
- Geen of beperkte geurhinder ten gevolge van bedrijvigheid

Voor de meeste wijken betekent dit het vasthouden van de aanwezige kwaliteit, terwijl een aantal wijken voor een verbeteropgave staan. De kwaliteitsslag die met herstructurering wordt gemaakt is hiervan één van de voorbeelden. Zwerfafval verdient echter ook prominent aandacht. De rol van de buurt zelf hierin is volgens ons een belangrijk aandachtspunt.

Binnen de woonwijken bestaan uit het oogpunt van duurzaamheid belangrijke kansen met betrekking tot energiebesparing en duurzame energie.

Belangrijke constatering uit het collegeprogramma voor dit gebiedstype zijn:

- Kwaliteit van de leefomgeving is van grote invloed op volksgezondheid en behoeft permanent aandacht
- Kwaliteit van de leefomgeving voor de langere termijn is belangrijk voor het welzijn van de burger
- Behoud van het groene karakter van de plaats Heerenveen

Dorpen/Linten

Heerenveen telt een groot aantal dorpen/linten in het landelijk gebied die variëren in grootte van een paar honderd inwoners (!) tot een paar duizend inwoners. Met betrekking tot de milieuaspecten die betrekking hebben op de leefbaarheid bestaat een spanningsveld tussen de hoge kwaliteit die aanwezig is, en ook wenselijk is voor deze woonmilieu's en de wens om het sterk aanwezige agrarische bedrijfsleven de ruimte te blijven bieden. Uit de discussies bij de startbijeenkomst van de dorpsvisies

kwam echter naar voren dat deze spanning door de dorpen echter niet zo beleefd wordt. Agrarische bedrijvigheid is onlosmakelijk verbonden met de omgeving en wordt daarom geaccepteerd. In onze beleving is het behoud van de huidige kwaliteit de kern voor het milieubeleid. De milieudruk van agrarische activiteiten en verkeer in en op de kern moet daarbij in de hand worden gehouden; terwijl wellicht buiten het dorp of het lint meer milieuruimte kan ontstaan.

Vanuit het oogpunt van duurzaamheid zijn kansen aanwezig voor een duurzame inzet van groenafval (biomassa). De schaal van de dorpen maakt echter dat grote duurzaamheidswinst moeilijk haalbaar is en waarschijnlijk hoge kosten vergt.

De betrokkenheid van burgers in dorpen/linten bij hun eigen woonomgeving is een positief aspect dat kansen biedt. Het proces van de dorpsvisies laat dit zien.

Hoogstedelijke gebieden

Heerenveen kent een aantal gebieden waar de dynamiek relatief hoog is, in vergelijking met andere gebieden. Met name het centrum van Heerenveen en het gebied om en nabij Sportstad zijn zowel overdag als 's avonds (niet elke avond overigens) in beweging. Dit brengt milieudruk met zich mee, met name voor wat betreft de aspecten geluid en afval maar ook bijvoorbeeld lichtniveau's. Een hogere milieudruk mag ook voor deze locaties vinden wij. Wij streven een gezonde economische ontwikkeling na en willen graag een bruisend centrum. Met name de verkeersontwikkeling is echter een aandachtspunt om de milieudruk niet uit te hand te laten lopen. Bijv. de normen voor luchtkwaliteit zijn voor ons harde grenzen die niet overschreden mogen worden voor plekken waar mensen wonen.

Voor een aantal milieuaspecten is een lagere milieukwaliteit dus toelaatbaar. Voor wat betreft het aspect zwerfafval zijn wij van mening dat juist hoogstedelijke gebieden zoveel mogelijk vrij moeten zijn van zwerfafval. De functies (scholen, supermarkten, etc.) bieden veel gelegenheden voor zwerfafval en de betrokkenheid van de gebruikers is beperkt (passanten en geen verblijvers). Zwerfafval is hier echter niet alleen een onderdeel van de milieukwaliteit maar ook een sterke indicator voor de leefbaarheid vanuit veiligheidsoogpunt. Een verrommelde omgeving zorgt voor een lagere veiligheidsbeleving. Dit is onwenselijk. Wij verwachten voor deze gebieden ook een verantwoordelijkheid van bijv. scholen en bedrijfsleven.

Bedrijventerreinen

Het ruimtegebruik op bedrijventerreinen is gericht op bedrijvigheid, en veroorzaakt hiermee milieudruk. Een bedrijventerrein is een functionele ruimte, waarbij de beleving met name van belang is voor de economische aantrekkelijkheid van het terrein. Wettelijk gezien is de bescherming tussen bedrijven beperkt. Als gevolg van het voorgaande achten wij voor bedrijventerreinen een hogere milieudruk aanvaardbaar dan gemiddeld. Ook voor bijvoorbeeld bedrijfswoningen (dit is ook in lijn met huidige regelgeving). De nadruk ligt op het beperken/reguleren van de milieudruk van het bedrijventerrein naar andere gebieden.

Buitengebied

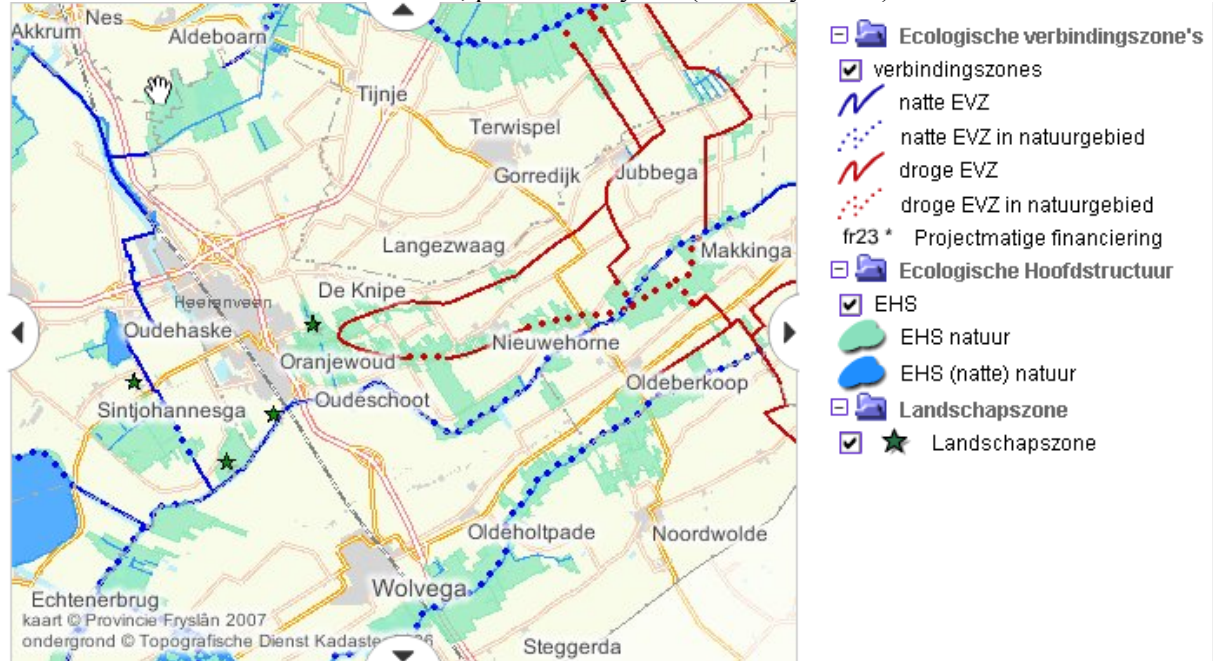
Meer dan 90% van de oppervlakte van de gemeente Heerenveen is buitengebied. En het grootste gedeelte hiervan is in gebruik voor agrarische activiteiten. Uit het recente landbouwstructuuronderzoek blijkt ook dat deze activiteiten in deze regio het goed doen. De bedrijven groeien en er is geen onaanvaardbaar hoog percentage bedrijven dat stopt. Vrijkomend land wordt snel overgenomen door andere agrarische bedrijven. Deze sector heeft toekomst in Heerenveen en maakt ook een integraal (historisch, sociaal, economisch en visueel) onderdeel uit van de gemeente. De milieudruk die verbonden is aan deze activiteiten is dan ook acceptabel tot op zekere hoogte. Met name de ontwikkeling naar steeds grotere bedrijven is een aandachtspunt omdat dit de leefbaarheid in de dorpen negatief kan beïnvloeden. In het collegeprogramma heeft het college dan ook de wens geuit een duurzame ontwikkeling van de landbouw te stimuleren. Met name de mogelijkheden voor energieopwekking (zoals mestvergisting, biogas, etc.) zijn interessante en economisch aantrekkelijke

opties. Het in de hand houden van de milieudruk op de dorpen/linten is een aandachtspunt, evenals milieudruk op natuur(gebieden).

Natuurgebieden

Natuurgebieden zoals de ecologische hoofdstructuur (EHS), de ecologische verbindingzones (EVZ) en kleine particuliere natuurterreinen liggen verspreid door de gemeente. Bekende gebieden zijn bijvoorbeeld De Deelen en Katlijker Schar. Deze gebieden willen wij beschermen door de milieudruk te beperken. Uitgangspunt is om verstoring waar mogelijk te beperken. Gebruiksmogelijkheden (zoals fietsen, wandelen of kanoën) vinden we echter wel wenselijk zodat ook de maatschappij kan genieten van deze natuurdiversiteit.

Overzicht EHS en EVZ in Heerenveen, provincie Fryslân (www.fryslan.nl)

Bijlage 3 Geluidsnormen

In tabel 1 en 2 is aangegeven welke normen nu worden gehanteerd bij vergunningverlening voor bedrijfsactiviteiten. Voor bedrijven die onder een AMvB vallen gelden algemene eisen (max. 50 dB(A) op de gevel, of voor sommige activiteiten op 50 m indien binnen deze afstand geen woning of geluidsgevoelig gebouw is gelegen).

Tabel 1 Indicatieve weergave geluidsnormen²⁰ voor de dagperiode

Geluidsbron	Voorkeursgrenswaarde	Hogere waarde
Gezoneerd industrieterrein: IBF	50 dB(A) (op de geluidszone)	55 dB(A)
Verkeersweg	48 dB	63 dB
Spoorweg	55 dB	68 dB

Tabel 2 Geluidsnormen inrichtingen

Aard omgeving	Richtwaarden (dB(A))			Grenswaarde dB(A)	Hogere waarde dB(A)
	Dag	Avond	Nacht	etmaalwaarde	
Landelijke omgeving	40	35	30	50	55
Rustige woonwijk, weinig verkeer	45	40	35	50	55
Woonwijk in de stad	50	45	40	50	55

Voor woningen geldt op grond van het bouwbesluit dat de binnenwaarde 35 dB(A) dient te bedragen. Dit is een relatief harde grens waar slechts zeer beperkt van afgeweken kan worden.

²⁰ De tabel is indicatief omdat er wettelijk gezien veel uitzonderingen zijn mogelijk gemaakt die elk weer eigen specifieke grenzen kennen. De waarden in de tabel vertegenwoordigen de normen voor vaak voorkomende situaties.

Bijlage 4 Risicobronnen Heerenveen

Onderscheid stationair en mobiel

Stationaire risicobronnen

Op basis van de risico-inventarisatie zijn 8 inrichtingen²¹ gevonden welke relevant zijn in het kader van het (concept) registratiebesluit. In onderstaande tabel zijn naam, adres, datum milieuvergunning, datum laatste handhavingsbezoek, relevante stof en risico's van de inrichting weergegeven.

In de tabel zijn niet de letale en schadelijk afstanden opgenomen maar het invloedsgebied. Het invloedsgebied is de grens tot waar het GR beschouwd moet worden. Wettelijk gezien²², en dit geldt m.n. voor ammoniak en LPG, zijn standaard afstanden bepaald voor het invloedsgebied. De relevante afstanden uit de wettelijke regeling zijn aangehouden aangezien deze leidend zijn voor situaties die wel of niet voldoen aan de wettelijke normen.

Tabel 1 Overzicht stationaire risicobronnen

Naam	Adres	Vergunning	Handhaving	Stof	PR 10-6	Invloedsgebied
Agrifirm Welkoop	Gorredijksterweg 54	15-01-1999	19-12-2005 (integraal) 16-10-2006 (hercontrole, overtreding opgeheven)	LPG	Vulpunt 40 m Reservoir 25 m Afleverzuil 15 m	150 m
Automobiel bedrijf Suzenaar BV	Kattebos 162	04-05-1994	18-03-2006 (integraal) 07-05-2006 14-05-2006	LPG	Vulpunt 40 m Reservoir 25 m Afleverzuil 15 m	150 m
Q8 tankstation de Rotonde	Schans 65	16-09-1994	03-06-2006 (integraal)	LPG	Vulpunt 40 m Reservoir 25 m Afleverzuil 15 m	150 m
BP tankstation Business Park	Haskeruitgang 111	27-03-1995	16-06-2006 (integraal)	LPG	Vulpunt 40 m Reservoir 25 m Afleverzuil 15 m	150 m
Total Nederland N.V.	Oranje Nassaulaan 10	14-10-1999	12-01-2006 (integraal) 20-06-2006 (hercontrole)	LPG	Vulpunt 40 m Reservoir 25 m Afleverzuil 15 m	150 m
Romi Smilfood B.V.	De Kuinder 7	08-10-2001	09-06-2006 (integraal)	Ammoniak	Binnen de inrichtingsgrens	Installatie 1: 55 m Installatie 2: 90 m
Broersma en Zn. BV	Saturnus 4	04-11-1999	07-05-2004 (integraal)	Ammoniak	0 m	80 m
Thialf	P. Mulierlaan 1		21-02-2006 (integraal) 20-05-2006 (geluid) 17-11-2006 (hercontrole)	Ammoniak	Binnen de inrichtingsgrens	Binnen de inrichtingsgrens

Op het businesspark aan de zijde van Skarsterlan zijn drie stationaire risicobronnen gelegen waarvan het invloedsgebied of de afstanden waarbinnen nog gewonden vallen over het grondgebied van Heerenveen liggen. Het gaat om: Bosma Transport en Opslag BV, CIBA Speciality Chemicals Heerenveen BV en BASF Performance Chemicals BV. Op basis van de beschikbare informatie, de risico's zijn nog in onderzoek, vallen de contouren van het PR 10-6 niet over Heerenveen en is ook geen sprake van overschrijding van de oriëntatiewaarde van het GR.

Toelichting

De LPG verkoop bij Garage De vries aan de Schoterlandseweg 111 in Nieuwehorne is per november 2006 beëindigd. Als gevolg hiervan is het bedrijf niet meer relevant vanuit het oogpunt van externe veiligheid. De stop van de verkoop van LPG is noodzakelijk (een zgn. urgente sanering) omdat niet voldaan wordt aan risiconormen die door VROM zijn gesteld in het kader van de landelijke saneringsoperatie voor LPG. VROM dient hiervoor nog een schadevergoeding af te geven.

In het verleden zijn de volgende bedrijven al gestopt of gesaneerd:

- Tankstation Van Damme is gestopt per 27-10-2005, urgente sanering op basis van risiconormen

²¹ Inrichting in het kader van de Wet milieubeheer; wat o.a. wil zeggen dat het bedrijf of de organisatie vergunningplichtig is in het kader van de Wet milieubeheer

²² Op basis van de Regeling Externe Veiligheid Inrichtingen (REVI)

- Zwembad De Telle (opslag chloorbleekloog) is 2007 gesloopt in verband met nieuwbouw bij Sportstad
- Gassenflessenopslag Schaper aan de Opslach is gesaneerd i.v.m. de ontwikkelingen bij Sportstad
- LPG-verkoop bij Garagebedrijf De Vries in Nieuwehorne is beëindigd per 2006 aangezien niet voldaan werd aan de risiconormen
- LPG-verkoop Esso Fennema aan Het Meer 161 is beëindigd met de overstap naar een onbemand tankstation van Tango

Als bijlagen bij deze rapportage zijn de contouren van het PR 10⁻⁶ en het invloedsgebied van de stationaire risicobronnen op kaart aangegeven. Per inrichting is een kaart gemaakt met de contouren.

Mobiele risicobronnen

Ook het transport van gevaarlijke stoffen levert risico's op voor de omgeving. Transport betreft vervoer per weg, water, spoor, lucht en buis. Vervoer van gevaarlijke stoffen door de lucht is in Heerenveen niet relevant. Van de andere vervoersmodaliteiten wordt wel gebruik gemaakt in de gemeente.

Wegvervoer

De beschikbare informatie op dit moment beperkt zich tot informatie afkomstig uit de risicoatlassen van het ministerie van V&W. Deze zijn afkomstig uit 2003 en worden op dit moment geactualiseerd (met een zgn. consequentieonderzoek). Doorgaand verkeer rijdt met name over de A32 en de A7. Uit de risicoatlas blijkt dat er geen locaties zijn gesignaleerd in Friesland waar de PR 10-6 contour buiten het wegvak. Ook zijn er geen locaties in Friesland waar de oriënterende waarde voor het GR wordt overschreden. Veranderingen in de aantallen personen binnen het invloedsgebied van de wegen kan echter wel leiden tot relevante veranderingen.

De komst van Sportstad en van Skoatterwâld zijn in de genoemde risicoatlas naar verwachting niet meegenomen. Uit onderzoek door AVIV (2006) ter hoogte van Skoatterwald/Sportstad blijkt dat geen contour voor de grenswaarde van het PR 10-6 aanwezig is. Op grond van de risicoatlas leidt bebouwing niet tot een toename van het GR. Hierbij heeft AVIV echter vermeld dat bij de tellingen geen transporten van 'GF3' zijn waargenomen. GF3 betreft brandbaar gas zoals propaan. AVIV is van oordeel dat het realistisch is om aan te nemen dat wel dergelijke transporten plaatsvinden. In een scenario waarbij jaarlijks 1000 transporten plaatsvinden over de A32 ontstaat een groepsrisico dat wordt beïnvloed door activiteiten in de nabijheid van de snelweg. Het groepsrisico is echter 'ruim kleiner dan de oriëntatiewaarde'.

Bestemmingsverkeer is transport van en naar inrichtingen in de gemeente Heerenveen. Op grond van de Wet vervoer gevaarlijke stoffen dient dit verkeer zoveel mogelijk woonwijken te vermijden. Gezien de ligging van de aannemelijke bestemmingen (de stationaire risicobronnen), zal het transport door de kern met name plaatsvinden op de Oranje Nassaulaan, van en naar de beide LPG tankstations welke het snelst bereikbaar zijn via deze weg.

Buisleidingen

Door de gemeente Heerenveen lopen een aantal hoofdaardgasleidingen. Door deze leidingen wordt onder hoge druk aardgas getransporteerd. Het gaat om de doorgaande leiding uit de richting van Drachten richting Wollega (langs de A7 en de A32), de leiding van Heerenveen richting Joure en aftakkingen richting plaatselijke meet- en regelstations.

De circulaire uit 1984 gaat ook uit van het PR 10⁻⁶. Echter, als gevolg van meer onderzoek is de idee ontstaan dat de afstanden uit 1984 te klein zijn. De risico's van buisleidingen zouden groter zijn dan eerst ingeschat. De commissie Enthoven (Samen voor de buis, 2004) heeft aangegeven het huidige beleid een aantal tekortkomingen kent. VROM werkt daarom op dit moment aan een actualisering van het beleid en de regelgeving, in samenspraak met het bedrijfsleven. Er is nog geen beeld van de daadwerkelijke risico's van buisleidingen.

Spoor

Ook over het spoor vindt in Nederland vervoer van gevaarlijke stoffen plaats. In 1998 heeft een inventarisatie plaats gevonden in opdracht van het ministerie van Verkeer en Waterstaat. De resultaten zijn verwerkt in de risicoatlas spoor (2001). Het spoor door Heerenveen is daarbij geen aandachtspunt.

Ook voor de toekomst wordt geen vervoer van gevaarlijke stoffen op dit traject verwacht. Pro Rail heeft prognoses opgesteld in 2003 voor heel Nederland, waarin dit traject niet voorkomt. Pro Rail geeft daarbij wel aan dat het wel mogelijk is dat er gevaarlijke stoffen over het spoor worden getransporteerd, aangezien hier geen wettelijke beperkingen voor gelden. De hulpverleningsdiensten kunnen de prognoses derhalve niet gebruiken voor preparatie doeleinden.

Water

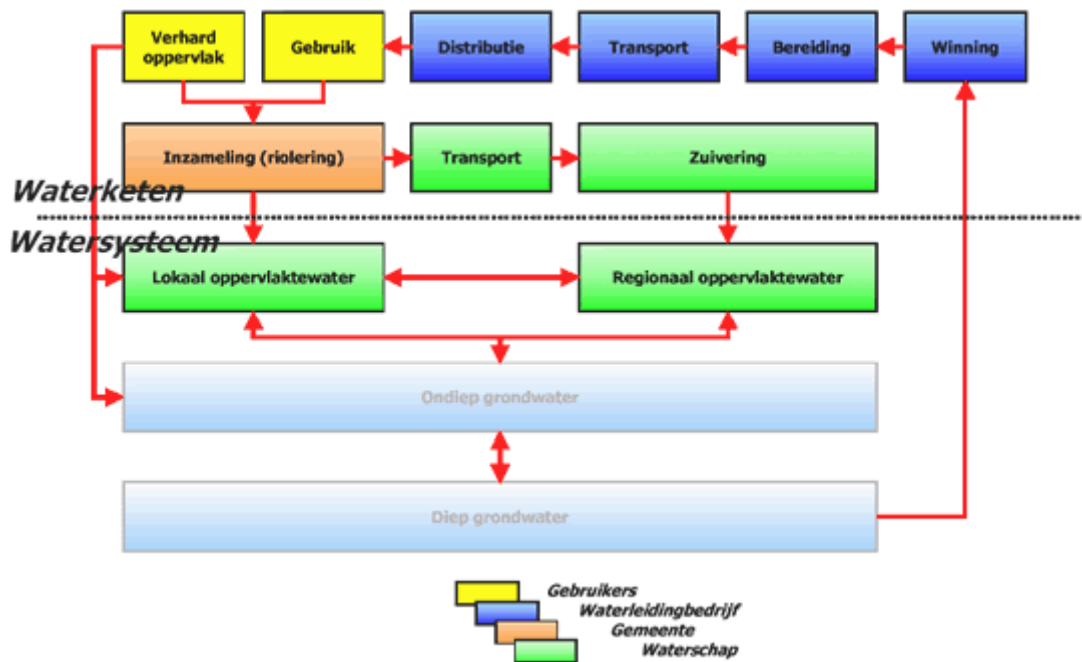
Op basis van de risicoatlas water (2003) kan geconcludeerd worden dat er naar Heerenveen geen relevante hoeveelheden gevaarlijke stoffen per water worden getransporteerd.

Bijlage 5 Relatie groen en volksgezondheid

De bijdrage aan de volksgezondheid wordt door het RLG in haar advies 'Recht op groen' op een aantal punten onderbouwd:

- Natuurlijk groen heeft een positieve invloed op herstel van stress en aandachtsmoeheid, zelfs zicht op stedelijke natuur is daarbij al voldoende (Gezondheidsraad en RMNO 2004, Van den Berg & Van den Berg 2001);
- een uitnodigende omgeving stimuleert tot beweging in de vorm van wandelen, joggen en fietsen. De gezondheidskosten die ontstaan door gebrek aan beweging bedroegen € 744 miljoen in 2002 (TNO 2004). Een van de rijksdoelen is een toename met 10% van het aantal mensen dat een half uur per dag wandelt (WVS, 2003) waardoor er in 2025 in 2400 minder mensen per jaar zullen overlijden (Bemelmans e.a. 2004);
- groen heeft een gunstige invloed op de concentratie en zelfdiscipline (Gezondheidsraad en RMNO 2004);
- groen vergemakkelijkt het sociaal contact bij kinderen en daarmee hun sociale ontwikkeling (Gezondheidsraad en RMNO 2004);
- groen kan bijdragen aan geluidssanering door dempen en verstrooien van lawaai;
- Schadelijke concentraties NO₂ en ozon zijn lager in buurten met meer groen. De concentratie aan stof kan tot 90% lager zijn in een straat met bomen. Groen adsorbeert fijn stof en kan daarmee onder bepaalde condities bijdragen aan de luchtkwaliteit; in drukke verkeersstraten kunnen bomen er echter juist de oorzaak van zijn dat er relatief veel fijn stof in de straat blijft hangen (Bruse e.a. 2002, Wesselijs e.a. 2004).

Bijlage 6 Begrippen watersysteem en waterketen

Waterketen

De waterketen is het geheel van diensten aan huishoudens en bedrijven dat te maken heeft met het gebruik en het afvoeren van water. De waterketen omzet het zuiveren en leveren van drinkwater, het inzamelen van afvalwater en het afvoeren daarvan via de riolering (samen met het overtollige regenwater) en het transporteren en zuiveren van stedelijk afvalwater.

De waterketen is ontwikkeld om de volksgezondheid te bevorderen en het milieu te beschermen en draagt bij aan het voorkomen van wateroverlast.

Watersysteem

Een samenhangend en functioneel geheel van oppervlaktewater, grondwater, waterbodems en oevers, met inbegrip van de daarin voorkomende levensgemeenschappen en alle bijhorende fysische, chemische en biologische processen, en de daarbij horende technische infrastructuur.

Bijlage 7 Streefbeelden deelgebieden – Waterplan Heerenveen, visie (2003)

Tjonger

Kenmerken

Beekdalen, zoals het deelgebied Tjonger, zijn lage, door beken uitgeslepen, delen tussen de dekzandruggen. Zij bestaan uit beekdalgronden en voormalig laagveen. De gekanaliseerde Tjonger vervult een belangrijke functie voor de waterhuishouding in het gebied. Het doorgaans landschappelijk open deelgebied Tjonger is een waardevol gebied met (plaatselijk) hoge natuurwaarden. De voeding is voor een belangrijk deel afkomstig uit de regio, deels is het afkomstig van het kwelwater van het Drents Plateau.

Streefbeelden

In deelgebied de Tjonger is met name de koers Integraal en duurzaam water aan de orde. In iets mindere mate, maar evenwel toch als belangrijke vast te houden koers, speelt proces en organisatie aangezien veel plannen voor de Tjonger in het kader van ROM Zuidoost Friesland, de gemeente Weststellingwerf of door de desbetreffende gebiedscommissie ‘Oranjewoud-Katlijk’ worden opgepakt.

Het gebied heeft hoge natuur- en waterambities; daarmee komen de accenten te liggen op waterkwaliteit, ecologie en de ecologische verbindingzones (zowel de natte als de droge). In ieder geval wordt aangesloten op de (uitwerkings)visies in ROM-verband, waarbij onder meer nagedacht wordt over een parallel watercircuit langs de Tjonger, de ecologische verbinding langs Prinsenvijk (ontwerp-gebiedsvisie Oranjewoud-katlijk) en verdrogingsbestrijding van de Tjongerdellen.

Zo wordt met het inrichten van een parallel watercircuit kwalitatief schoon bovenstrooms water uit het Tjongergebied benut voor verdrogingsbestrijding benedenstrooms. Daarnaast zijn vooral de oevers aan de noordzijde van de Tjonger vrij stijl; zoals ook aangegeven in het rapport ‘Integraal Waterbeheer Tjonger’ wordt met het oog op het realiseren van de ecologische verbindingzone gestreefd naar meer natuurvriendelijke oevers. Voorts moet in het kader van wateroverlast worden nagedacht over het vergroten van de berging (bijvoorbeeld ten zuiden van Nieuweschoot of ten zuiden van Mildam of in de zandwininput). Organisatorisch houdt één en ander in dat intensief contact nodig is met gemeente Weststellingwerf en de organisatie (gebiedscommissies ROM) rondom planvorming en de uitwerkingen. Ook voor wat betreft de recreatieve componenten zoals het project ‘Varen in het land van turf en honing’, wordt aangesloten bij de initiatieven vanuit ROM-verband.

Woudontginning

Kenmerken

De Woudontginningen herbergen een bijzonder langgerekt patroon van bouwlanden, heidevelden en hooilanden. Het rechtlijnige wegenpatroon (Mildam, Oudehorne, Jubbega Schurega, Hoornsterzwaag, Donkerbroek) over de dekzandrug vormt de ruimtelijke basis van dit landschapstype. Dit halfgesloten coulissenlandschap is relatief droog en zandig en wordt via opmaling vanuit de Tjonger van water voorzien. Het gebied contrasteert sterk met het open beekdallandschap van de Tjonger.

Streefbeelden

In het deelgebied Woudontginning (Schoterlandse weg) speelt vooral de koers Integraal en duurzaam water aangezien het een belangrijk infiltratiegebied is (voedingsgebied voor de Tjonger). Daarmee komt het zwaartepunt te liggen bij infiltratie en afkoppelen en het zoveel mogelijk vasthouden van water (zo mogelijk combineren met andere functies).

Er moet dan ook sterk rekening worden gehouden met de invloed op de omgeving; een infiltratiegebied stelt specifieke eisen aan drainage, riolering, diffuse bronnen, e.d. teneinde een goede (grond)waterkwaliteit te kunnen waarborgen. In het verlengde hiervan moet opmaling in dit gebied geoptimaliseerd worden, dat wil zeggen niet teveel doorspoelen en zoveel mogelijk gebiedseigen water gebruiken, uiteraard zonder dat dit de functie van het gebied aantast.

Met betrekking tot de bossen van Oranjewoud (één van de vier parels) zijn bescherming en het (lokaal) tegengaan van verdroging onderwerp van studie. Voorts zal de afspoeling van nutriënten (zandgrond / eutrofiëring van het grondwater) aangepakt moeten worden, door bijvoorbeeld extensiever te boeren (aandacht voor bestrijdingsmiddelengebruik bij de lelieteelt).

In de sfeer van cultuurhistorie, water en recreatie zal een visie worden ontwikkeld op de (oude) relatie tussen het centrum van Heerenveen en de Schoterlandse Compagnonsvaart. Het opnieuw openleggen van de vaart is hierbij niet aan de orde; wel gaan de gedachten in de richting van het accentueren van oude ruimtelijke ontginningsstructuren. Voorts wordt gedacht aan het inrichten van enkele dagrecreatieve knooppunten; een soort van wisselplaatsen tussen water, fiets en auto.

Hoogveenontginning

Kenmerken

Het Hoogveenontginningsgebied langs de Schoterlandse Compagnonsvaart / Opsterlandse Compagnonsvaart is vanuit de bestaande wegdorpen (woudontginningen) ontgonnen door turfwinning. Kenmerkend zijn de vele brede wijksloten die dwars op de turfvaarten zijn gegraven, de wegen met lintbebouwing en dichte houtsingels en de opstreckende verkaveling. Evenals het woudontginningsgebied is er sprake van een zandige situatie.

Streefbeelden

In het deelgebied Hoogveenontginning (o.a. de Schoterlandse Compagnonsvaart met opstreckende verkaveling en wijkstructuren) zijn de koersen Integraal en duurzaam water en Functioneel en belevingswater van evengrote importantie. Ingezet wordt op het zichtbaar en beleefbaar maken, zo mogelijk versterken van de oude (wijken)structuren, door vooral ook op het vlak van beheer en onderhoud verbeteringen door te voeren. Het zwaartepunt komt te liggen op Compagnonsvaart en daaraan gekoppelde lintbebouwing; de beleving van deze twee-eenheid moet worden versterkt. Een evenzo belangrijke ambitie is gericht op het verbeteren van de waterkwaliteit aangezien een groot deel van het water uit dit deelgebied wordt gebruikt voor voeding van het deelgebied Woudontginning. Bijzondere aandacht verdient dan ook de aanpak van riooloverstorten en de mogelijkheid om via (natuurlijk) onderhoud van de vele wijken een betere waterkwaliteit te bewerkstelligen.

Laagveenontginning

Kenmerken

In het Laagveenontginningsgebied waren de veenpolderdijken en de turfvaarten vaak de ontginningsbasis voor vervening. In langgerekte kavels werd het land vanuit het bebouwde lint gecultiveerd, waarbij het achterste land veelal onontgonnen bleef. Thans is het een open gebied met verspreid liggende boerderijen en lintbebouwing (Luinjeberd/Tjalleberd). Afvoer van water geschiedt via de vaarten op de boezem; een mogelijk probleem is de maaiveldvaling door oxidatie en inklinking van het veen.

Streefbeelden

Het laagveenontginningsgebied of Polderdistrict is een open veenweidegebied met zeer kenmerkende grote open ruimtes. Handhaving van deze grootschaligheid en openheid is dan ook uitgangspunt. Aangezien het gebied weinig relatie heeft met de omgeving en over het algemeen loost op de boezem is Functioneel en belevingswater de voornaamste koers voor dit gebied.

Doordat het deelgebied min of meer eigen (geïsoleerde) watersystemen kent moet bij beleid, planvorming en realisatie geredeneerd worden vanuit de systemen of het gebied zelf. Dit houdt onder meer in dat gebiedseigen (regen)water zoveel mogelijk moet worden vastgehouden, circulatie en doorstroming moet worden bevorderd en ruimte gereserveerd moet worden voor voldoende interne berging. In het verlengde hiervan wordt gestreefd naar minimale ontwatering en drooglegging (bijvoorbeeld kruipruimtelos bouwen) in verband met inklinking van het veen.

Met betrekking tot de kwaliteit van het water worden in eerst instantie geen hoge ambities neergelegd. De waterkwaliteit wordt namelijk in sterke mate bepaald door nalevering vanuit het veen. Een

bijzonderheid in dit deelgebied is de kwel ten zuiden van De Deelen; afkomstig van het diepe grondwater van het Drents Plateau. Dit polderwater heeft in tegenstelling tot de rest van het gebied een bijzonder hoge kwaliteit. Er wordt zelfs gedacht aan reservering voor oppervlaktewaterwinning. Bij planvorming en realisatie moet voorts aandacht worden besteed aan wateroverlast in De Knipe in het geval van extreem hoge boezemwaterstanden. Omgekeerd geldt voor het hoogwatercircuit Tjalleberd dat tijdens de zomerperiodes sprake is van een gebrekkige wateraanvoer. Naast aandacht voor het functioneren van het watersysteem liggen op de (nieuwe) bedrijventerreinen kansen voor recreatief water (roeibaan) en het profileren van water. Hiermee krijgen zowel bedrijventerreinen als deelgebied 'smoel': duidelijk wordt hoe water hier werkt en hoe daar over gedacht wordt. Daarnaast kan bij een westelijke uitbreiding van Heerenveen het nieuwe watersysteem worden gekoppeld aan dat van De Greiden, De Heide en het Heidemeer waardoor de huidige problemen omtrent waterberging (of in het geval van Heidemeer: te lage peilen in de zomer) integraal kunnen worden opgelost. In ieder geval zullen mogelijkheden voor afkoppelen en een verbeterde doorstroming worden onderzocht.

Twee belangrijke groene en ecologische parels in dit deelgebied zijn het natuurgebied De Deelen en het Nanneviid. De Deelen is een natuurgebied waar handhaving en versterking van de ecologische waarden voorop staat. Door de hogere ligging ten opzichte van de polders en lokale wegzijging is er sprake van een sterke mate van verdroging. Er zal dan ook, meer dan nu het geval is, moeten worden gewerkt aan het voorkomen en bestrijden van verdroging. In het Nanneviid (net buiten de gemeente) komen de accenten te liggen op bescherming, natuur- en waterkwaliteit en stabilisering van het huidige recreatief gebruik.

Compacte Stad

Kenmerken

Het deelgebied Compacte Stad is dat deel van de kern Heerenveen dat ligt ingeklemd tussen de A32/A7 en het spoor. Dit deelgebied onderscheidt zich van de rest van Heerenveen door de dichte en vaak oude bebouwing, de hiermee samenhangende complexiteit van het watersysteem en de geringe (water)relaties met de omgeving.

Streefbeelden

Voor het deelgebied Compacte Stad hebben de koersen Functioneel en belevings-water en Proces en organisatie even grote prioriteit. Water staat hier dicht bij bestuur en burgers, terwijl de mogelijkheden of oplossingen zich incidenteel of met een beperkte bandbreedte voordoen.

In het noordelijk deel wordt het accent gelegd op waterbeleving en het streven naar basiskwaliteit, onder andere door de sanering van overstorten en verontreinigde waterbodems in het centrum. Naast het handhaven en zo mogelijk versterken van de oude (water)structuren wordt qua beleving gedacht aan elementen als bankjes bij en wandelpaden langs het water, fonteinen en zichtbaar schoon water (goed doorzicht, geen zwerfvuil, pompeblèden, aanpakken waterbodempromblematiek).

Ook bij het revitaliseren van de oudere delen van de kern Heerenveen zal aandacht zijn voor de belevingswaarde van het water. Daarnaast wordt het verlagen van de oevers als een serieuze optie aangemerkt (voorbeeld is Kattebos). Met betrekking tot het Hepkemabos ligt het accent op water en groen. Ten slotte wordt het voorzieningenniveau in centrum voor watertoerisme vergroot.

Bij het zoeken naar oplossingen voor zowel kwantitatieve als kwalitatieve waterproblemen in de Compacte Stad moet ook worden gekeken naar mogelijkheden in de directe omgeving. Vaak kan een ontwikkeling, actie of uitbreidingsplan

buiten dit deelgebied, een oplossing bieden voor een knelpunt in de Compacte Stad.

In het zuidelijk deel (De Akkers / Oudeschoot) is iets meer ruimte voor het zoeken naar oplossingen die ook intern gerealiseerd kunnen worden. Meer nog dan in het noordelijk deel wordt gestreefd naar afkoppeling en indien mogelijk infiltratie van regenwater. Daarnaast wordt een duidelijk accent gelegd op de integratie van water en groen. Alleen bij uitzondering wordt de naaste omgeving betrokken bij het zoeken naar oplossingen voor waterproblemen.